

POŠTINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik

12

glasilo Planinske zveze Slovenije

december 1996

SPD 1906 - 1996 ZGVS

90. obletnica
1. slovenskega tečaja
za gorske vodnike

ŽE OD 25.900 DEM
NEIZMERNO VAŠA

LANTRA WAGON JE POSEBNA
VRSTA AVTOMOBILA:
JE ŠPORTNO ZMOGLJIVA,
LIMUZINSKO UDOBNA IN
NEIZMERNO PROSTORNA.
NA VOLJO JE Z MOTORJEMA
PROSTORNINE 1,6L S 114
KM ALI 1,8L S 130 KM,
OBA PA STA EKONOMIČNA IN
ZANESLJIVA, ZATO
GARANCIJA VELJA 3 LETA
ALI 100.000 PREVOŽENIH
KILOMETROV. NA SEZNAMU
OPREME JE TAKO REKOČ
VSE, KAR SI LAHKO
ZAŽELITE ZA BOLJ UDOBNO
IN VARNEJŠO VOŽNJO.

Lantra Wagon

P R O S T O R Z A V S E

HYUNDAI

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

december 1996

12

letnik XCVI

izhaja od leta 1895

vsebina

Tone Škarja	Bojan in Žiga	514
	Slovenec na deviški gori	515
	Smrt v steni Velike Mojstrovke	516
Bojan Pograjc	Kvalificirani vodniki	517
Marjan Rztresen	Plaz je pogubil Počkarja in Petriča	518
Andrej Terčelj, Borut Črnivec	Pripoved izpod plazovine	519
Bojan Pograjc	Dobri poznavalci gorskega sveta	523
Žarko Rovšček	Soška podružnica in njeni dediči	525
Tine Lenarčič	Pri ljubljena lesenjača nad revirji	529
Vera Pipal	Sv. Duh pod Olševo	530
Marjan Munda	Po izgubljenih stezah nad Belco	531
Nada Kostanjevič	Jesenske primorske stezice	533
	Čigav je Hudičev stolp?	535
Irena Mučibabič	Kraljestvo novodobnega Zlatoroga	536
	Odmevi	537
	Iz planinske literature	540
	Društvene novice	547

Slika na naslovni strani: **Zimski vzpon na Snežnik**

Foto: Igor Modic

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinsek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojnik, Tone Škarja in Franček Vogelink. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta dr. Milan Naprudnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620-šifra valute-3053/8. Naročnina za leto 1996 znaša 2500 tolarjev in je plačljiva v največ dveh obrokih po 1250 tolarjev, posamezna številka stane 250 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

BOJAN IN ŽIGA

TONE ŠKARJA

Zgodnje popoldne 4. novembra 1996. Dve drobni postavi se počasi vzpenjata po severozahodnih pobočjih Kabrujev. Uspešno sta že mimo vpadnice seraka, ki se včasih kruši. Kmalu bosta pri šotorčku, ki ju čaka na ledni terasi že od prvega aklimatizacijskega vzpona. Pol dneva je še pred njima, lep kos višine še lahko prehodita do večera. Le popoldanske megle ju zakrijejo, da ni več mogoče spremljati njenega napredovanja. Z nočjo megle ne izginejo, nasprotno, čez nebo se potegne še oblačni strop, začne snežiti, sneži vse bolj, sliši se grmenje plazov, v presledku potem sneži še ves dan, in ko se 6. novembra zjasni, ni na vsem širnem belem pobočju ničesar, kar bi spominjalo na človeka, na njuno sled, na kak kos opreme. Nič. In čez deset dni, ko je treba zapustiti bazo in iti domov, še vedno nič.

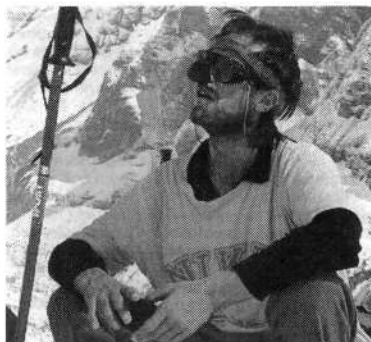
Pokličejo te sredi noči in ti povedo. Agencijska vest, zjutraj bodo vedeli vsi. Najprej ne verjameš, a ne za dolgo. Veš, da so slabe novice vedno resnične. Tudi to, da izginiti pomeni umreti, le da je udarec z zadržkom. Najprej te potrepnja, potem udari. Sledi žalost, obup. Kaj se je res vse zarotilo proti nam! Nam? Odvržeš sebičnost. Pa vendar, kaj sta storila drugim, svojim staršem, bratom, sestram, dekletom? Kaj zdravnici Andi, ki je zdaj sama sredi prazne, nečloveške pokrajine? Prej sebičnost, zdaj jeza.

Greš v hribe, na samotne grebene, kjer res ni nikogar, spominjaš se njenega odhajanja, spominjaš se zanosa, a tudi trdne odločenosti, da bosta ravnala pametno, da se ne bosta pustila izzvati bremenu samote. Vzela si bosta čas, pozorna bosta na vreme. Seveda, stena je nevarna že sama po sebi. Zato pa bosta šla vanjo šele na koncu, za aklimatizacijo pa imata Kabruje, visoke, a kar prijazne hribe.

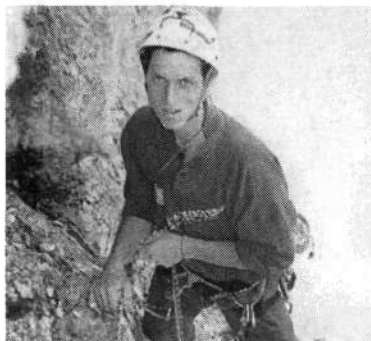
Hodiš po grebenu, močan jugozahodnik žene oblake, piha, da nič ne slišiš in se čudiš čudežu, ki se godi tvoji duši. Nosiš eno najglobljih žalosti, težko ko svinec, a hkrati teče skoznjjo neka nezavedna blaženost, skoraj sreča, da si tu, sredi divje in neskončno lepe narave, v križišču nekih sil, ko sploh ne veš, kaj je čisto res in kaj ne. In premišljuješ, ugibaš, ali je tudi njiju prežemala ta čudna omama tam sredi vzhodnega Nepala, ali sta tudi onadva čutila to drsenje loka po strunah srca. Ugibaš, ali so ju zapeljale gore ali le privid slave, prazen blišč. Skušaj ju videti v dušo, čeprav veš, da je trud zaman, saj še sebe slabo vidiš.

Rad bi ju opravičil. Zdaj, ko se je jeza - »kaj sta nam storila« - poglela, zdaj bi ju rad odrešil pred nami. Pred starši: otroci so puščice in vi le lok, s katerim jih božja roka pošlje v življenje, govori mistik. Dekletom? Spominjaš se svojih stokrat prelomljenih obljub »nikoli več«. Koliko si človek sam izbere življenje in koliko živ-

514 ljenje njega, kdo ve?

Bojan Počkar

Žiga Petrič

Foto: Štefan Mlinarič

Hodiš po viharinem grebenu, skušaj razrešiti vozle v sebi. Sta umrla za tisto, kar sta zares imela rada? Verjameš, da sta. Nihče ne bi toliko plezal in toliko hodil v Himalajo za slepilo. Enkrat, največ dvakrat, več ne. Preveč truda, preveč negotovosti, premalo jamstva za uspeh. To ni šport, to je le treba imeti odlične športne sposobnosti. V Himalaji je šport le sredstvo.

Pomisliš na smrtno žetev med himalajci: v dobrem letu Slavc, Šrauf, Jasna, Vanja in zdaj Bojan in Žiga. Iščeš skupni imenovalec: neizkušenost, pretreniranost, neznanje, nepredvidljivi dogodki? Ne moreš potegniti odrešujočega nauka: to se je zgodilo zato in zato, ne bi se pa, če bi bilo tako in tako. Pomagaš si s svojimi za vedno nepozabnimi trenutki, ko bi moral umreti, pa po naključju nisi. Prideš do tega, da se splošno neugodnim okoliščinam, ki jih še za silo obvladuješ, nekako od strani, zunaj vidnega polja, pridruži še ena. Švist rezila ti prekriza pot. Reagiraš za las prepozno. In že se vse tisto obvladovanje podre, sile padejo iz ravnotežja in katastrofa je tu. In če se sredi tega katastrofičnega dogajanja pojavi še eno nenadno naključje in če ga zgrabiš pravi čas, lahko ostaneš živ.

Nevarnost je pomemben mik alpinizma. Nevarnost je v človeku, njegovem ravnanju, nekaj latentne nevarnosti pa je v vsaki steni, na vsaki gori. Nikjer je ni toliko kot v Himalaji. Statistično se ne da preživeti kaj dosti vstopov

v himalajske stene. A s statistiko je tako, da je enako nevaren prvi vstop kot deseti. Matematika te spomni starih Grkov. Kadar so jih bogovi hoteli pogubiti, so jim zastrli oči, jih zaslepili z bleskom zlata, jim srca omamili s prevelikim junaštvom. Zvijah vse polno, preveč za nepopolno človeško pamet.

Na fotografiji, ki jo je zdravnica Anda posnela tisto zgodnje popoldne, Bojan in Žiga počasi izginevata v

ogromno belo pobočje, počasi izginevata iz našega življenja, še malo in prizor bodo milostno zastrli oblaki. Pustimo ju sama na tej poti. Kam gresta? Kaj nam lahko povesta?

Tone Škarja

Bojan Počkar in Žiga Petrič sta se 5. oktobra 1996 smrtno ponesrečila na pobočju Kabrujev, v gori nasproti Kumbakarne.

NADVSE USPEŠNA ODPRAVA TREH VRHOV JE DOSEGLA VSE SVOJE CILJE

SLOVENEK NA DEVIŠKI HIMALAJSKI GORI

Na ljubljansko letališče Brnik se je 23. novembra s skrajnega zahodnega dela Nepalske Himalaje vrnila uspešna alpinistična odprava treh vrhov, posvečena spominu tragično preminulih gornikov **Staneta Belaka-Šraufa** in **Jasne Bratanič**, ki naj bi bila tudi člana te odprave, prvi celo njen vodja. Dvanajstčlanska odprava je dosegla vse zastavljene cilje: **Tomaž Humar** je prvi človek, ki je priplezal na vrh dotlej deviške 6808 metrov visoke gore Bobaya, **Matic Jošt** in **Peter Mežnar** sta bila po novi smeri na vrhu 6755 metrov visoke Nampe, **Janko Meglič** in **Dušan Debelak** pa po prvenstveni smeri na vrhu 7132 metrov visokega Apija. »Najpomembnejše je vendarle, da se po kar precej tragičnem alpinističnem letu vsi živi vračamo v domovino,« nam je sredi novembra v nepalski prestolnici Katmanduju dejal vodja odprave **Roman Robas**, ki je posebej za Slovenske novice in Delo pripovedoval podrobnosti o delu na teh treh visokih himalajskih gorah.

NESREČA, KI BI LAHKO BILA KATASTROFA

Odprava je iz Ljubljane odpotovala 30. septembra, prispela v Katmandu 2. oktobra, se 5. oktobra odpeljala proti kraju Gokulesvar, po treh dneh in treh nočeh neprekinjene vožnje po kolovoznih cestah skupaj s šestimi šerpami, od katerih so bili trije predvideni, da bodo plezali s Slovenci predvsem na deviški vrh Bobaya, prispela tja, tam s precejšnjimi težavami dobila 97 nosačev, se z nadmorske višine 655 metrov in iz vročih predelov 9. oktobra odpravila po dolini reke Čamlije ter

natančno po tednu hoje prispela v knico med tremi gorami, ki so bile cilj ekspedicije in tam na nadmorski višini 3650 metrov postavila bazni tabor.

Že dan pozneje so se naši alpinisti z aklimatizacijskimi vzponi na okoliške gore začeli privajati na veliko nadmorsko višino, hkrati raziskovati dostope do sten, po katerih so nameravali plezati, in pripravljati pod vsako od njih skladišče opreme in hrane. Takrat so se že odločili, da bodo na vse tri vrhove plezali na alpski način, brez postavljanja višinskih taborov in brez poprejšnjega napenjanja varovalnih vrvi v stenah, čeprav je bilo prvotno sklenjeno, da bi na sedemtisočmetrsko goro Api plezali v himalajskem slogu.

Dne 22. oktobra se je med vračanjem z ene od aklimatizacijskih tur **Andreju Štremfju** in **Marku Prezlju** zgodila nesreča, ki bi lahko bila zanju katastrofalna, za celotno odpravo pa usodna. Ponoči ob dveh med njunim spanjem v višinskem šotorčku se je gora prebudila, nanju se je podrla velikanska gmota serakov, ju valjala s seboj po gorskem pobočju in se dobesedno na robu prepada ustavila. O tem sta lahko sporočila tovarišem v bazni tabor, ki so takoj odšli na kraj nesreče. Do dveh popoldne je trajala reševalna akcija, v kateri so alpinisti predvsem odnesli v bazni tabor Marka Prezlja, ki zaradi zlomljenega gležnja ni mogel sam hoditi, in pomagali sestopiti Andreju Štremfju, ki zaradi močnega udarca ni mogel uporabljati roke. Dne 1. novembra sta se poslovila od tovarišev in se vrnili v domovino, Prezelj štiri dni do ceste z nogo v mavčnem ovju na hrbtu nosačev.

*Vesele, blagoslovljene božične praznike
in srečno, zadovoljno, zdravo in uspešno novo leto 1997
želita vsem planinskim prijateljem in bralcem,
predvsem pa sodelavcem*

uredništvo in uprava Planinskega vestnika

BABAYA, NAMPA, API

Žal se je 22. oktobra, ko naj bi začeli uresničevati odpravarske cilje na treh gorah, začel teden slabega vremena, tako da so se fantje lahko odpravili pod stene treh vrhov šele 31. oktobra, v bazi pa sta ostala le vodja odprave in zdravnik **dr. France Srakar**. Vsi v stenah so že 1. oktobra priplezali do nadmorske višine približno 5500 metrov in si tam postavili bivate.

Na deviški Bobaye sta plezali dve skupini. Tomaž Humar je 2. novembra ob šestih zjutraj odšel iz višinskega šotorčka in pred 13. uro po severozahodni steni kot prvi človek, »odkar svet stoji«, priplezal na vrh 6808 metrov visoke gore. Dva slovenska plezalca in dva Šerpi so se namenili plezati po drugi smeri in so iz različnih vzrokov pri vstopu v strm ozebnik odnehali ter se vrnili v bazni tabor.

Matic Jošt in Peter Mežnar sta že 31. oktobra zvečer vstopila v 400 metrov visok strm in leden lijakast ozeb-

nik dotlej še nepreplezane južne stene, zgodaj zjutraj priplezala iz nevarnih strmin, naslednja dva dni plezala po ledeno-snežnih in skalnatih vršnih strminah ter bila 3. novembra ob 9.50 na vrhu 6755 metrov visoke Nampe.

V še višjo in nevarnejšo južno steno 7132 metrov visokega Apija so se odpravili **Tomaž Žerovnik**, Janko Meglič in Dušan Debelak. Slednja sta se 4. novembra iz zadnjega bivaka odpravila proti vrhu (prvi je zaradi zdravstvenih težav ostal v šotorčku) in bila ta dan v viharjem vremenu in hudem mrazu kakšnih 20 stopinj pod ničlo ob 15.30 na vrhu.

Humar se je v bazni tabor vrnil 3. novembra po smeri vzpona, Jošt in Mežnar sta se vrnila 4. novembra po smeri prvopristopnikov, Žerovnik, Meglič in Debelak pa 5. novembra po smeri vzpona. Ker so bile vse naloge odprave opravljene, so alpinisti 8. novembra končali delo na gorah, dan pozneje zapustili bazni tabor in se šest dni pozneje vrnili v Katmandu.

V SLOVENSКИH GORAH SE JE SMRTNO PONESREČIL ALPINIST VANJA FURLAN

SMRT V STENI VELIKE MOJSTROVKE

V devetih letih plezanja je dosegel gorski Olimp. Z odpravo in zadnjo prvenstveno smerjo v severozahodni steni himalajskega lepota Ama Dablama (6828 m), ki jo je skupaj s **Tomažem Humarjem** in ob pomoči **Zvonka Požgaja** preplezal konec letošnjega marca in jo posvetil pokojnemu vzorniku in prijatelju **Stanetu Belaku-Šraufu**, je le še potrdil svojo vrhunskost. Z vsemi nakopičenimi znanji se je 30-letni **Vanja Furlan** iz Novega mesta v prvi polovici avgusta še s petimi kandidati za gorske vodnike znašel v Erjavčevi koči na Vršiču, kjer so tečaj vodili **Bojan Pograjc**, tajnik Združenja gorskih vodnikov Slovenije, **Bojan Pollak** in **Rado Nadvešnik**. Dne 10. avgusta zjutraj so tri naveze odšle vsaka v svojo plezalno smer, da bi vadile plezanje in utrjevale znanje, kako je treba pripraviti stojišča za varovanje soplezalcev. In tam, v Kovinarski smeri, je tega dne po 14. uri prišlo do nesreče.

NESREČA NA VAJI GORSKIH VODNIKOV

»Padel je. V ključnih zadnjih dveh lepih raztežajih, ocenjenih s peto težavnostno stopnjo. Bilo je pet metrov prečke, na koncu je bil klin. Vanja je šel še osem do deset metrov višje in takrat se je zgodilo. Padel je. Klin se mu je spulil. Bil je star klin, zabit je bil tako hri-navsko, da je držal le nekaj centimetrov. Če bi Vanja padel naravnost, ne bi bilo tako hudo. Ker pa je še zanihal, je omahnil 20 metrov nižje. Dve uri in pol je še živel. Spustil sem se k njemu na polico. Težko je dihal. Naredil sem vse, kar sem mogel. Bila je šolska neveza gorskih vodnikov. Plezali smo tako samo zato, da se bomo učili, kako se pravilno postavljajo varovališča. Ko je Vanja omahnil, se je plezalni vrvi na skali strgal ovoj in nekaj pramenov. Ni imel sreče, čeprav je bil najboljši med nami,« je opolnoči tega nesrečnega dne povedal

Bojan Pograjc, alpinist od leta 1979, od leta 1985 gorski reševalec in od leta 1993 gorski vodnik. Kovinarsko smer v severni steni Velike Mojstrovke (2386 m) sta septembra leta 1958 prva preplezala **Marko Butinar** in **Pavle Dimitrov**. Spodnji del smeri v 450-metrski steni sta ocenila s četrto težavnostno stopnjo, nad kotlom pa s peto. Smer je mogoče preplezati v šestih urah.

ZDRAVNIK NI MOGEL POMAGATI

Dežurnemu policistu postaje mejne policije v Kranjski Gori je oskrbnik planinske kočje iz Tamarja ta dan ob 15.40 sporočil, da sta mu zakonca iz Kopra povedala, da sta iz smeri obeh Mojstrovk slišala klice na pomoč. Tako je bila sprožena akcija, pilota helikopterja **Miloša**

Kokotoviča in **Rajka Zupaniča** pa so prosili, naj pomagata. Polet najprej ni bil mogoč zaradi nevihte na območju letališča, ko pa sta pilota priletela na območje Vršiča, sta se Mojstrovki začeli skrivati v megli. Le z največjo težavo in dobršno mero tveganja sta oba pilota z mehanikom **Žagarjem** v treh poletih pripeljala do višine 2000 metrov gorske reševalce postaje GRS Kranjska Gora, ki jih je vodil **Aleš Robič**. Na Vršiču je ostal **Marijan Lavtizar** skupaj s še nekaterimi reševalci.

Ostali reševalci so s potrebno opremo hiteli na greben Mojstrovke in tam naredili sidrišče za spust zdravnika **dr. Janija Kokalja** in Aleša Robiča v severno steno. Sto petdeset metrov pod robom je bil Bojan Pograjc ob mrtvem prijatelju. Med plezanjem zadnjih raztežajev ju je namočila še nevihta. Okrog 21. ure sta bila zdravnik in reševalec že pri navezi. Ker Vanji niso mogli več pomagati, so na rob stene pomagali Bojanu. Vsi skupaj so po melišču okrog polnoči prišli na Vršič, zjutraj pa so nadaljevali akcijo. Ponovno sta pomagala oba pilota Letalske policijske enote s helikopterjem, da so na eno izmed skalnih polic reševalci spravili mrtvega alpinista, nato pa so ga z jeklenico električnega dvigala dvignili in pripeljali na Vršič.

Tam so se od njega sklonjenih glav poslovili tečajniki za gorske vodnike, sami izkušeni alpinisti, inštruktorji in gorski reševalci **Janez Jeglič**, **Alojz Novak**, **Tomaž Klinar**, **Tone Golnar**, **Janez Slokan** in vodstvo tečaja. Najtežje je bilo Bojanu Pograjcu, ki res ni mogel nič storiti za Vanjo. V enem od pogovorov z urednikom plezalske revije Grif je med drugim odkritosrčno dejal, da so alpinisti postali individualisti in da vsak hoče Hima-

jo čisto zase. »Ne bo se več zgodilo, da bi šli najboljši slovenski alpinisti skupaj v Himalajo. Potem je pač tako, da vsak išče svoje cilje, za kaj velikega pa preprosto nismo več sposobni. Pa tudi trendi so zdaj v alpinizmu drugačni, klasične odprave niso več moderne.«

Vanja Furlan je svojo najboljšo prvenstveno in svetovno odmevno smer v Himalaji posvetil vzorniku Stanetu Belaku-Šraufu. Usoda je hotela, da je Vanja omahnil v severni steni Velike Mojstrovke, kjer sta zadnje dni lanskega leta pod plazom omahnila tudi Stane Belak in njegova soplezalka Jasna Bratanič.

SLOVO NA NOVOMEŠKEM POKOPALIŠČU

Odličnega slovenskega alpinista so 20. avgusta pokopali na novomeškem pokopališču. **Tone Škarja**, načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva pri Planinski zvezi Slovenije, mu je spregovoril naslednje poslovilne besede:

»Spomladi 1991 smo šli na Kangčendzengo. Bili smo velika odprava, a z Vanjo sva večino poti prehodila skupaj, sama na repu odprave. Jaz zato, da je bil ves »trop« spredaj, on zaradi fotografiranja. Bila je čarobna pot skozi gozdove, v somraku katerih so škrlatno žareli cvetovi rododendrona. Zavidal sem Vanji: gozdarstvo si je izbral - ali ga je ono izbralo - za poklic, vsake toliko pa bo pustil drevesne krošnje pod seboj in segel proti vrhovom, proti nebu. Vedno v naravi.

Alpinizem - in najbrž tudi življenje - si je zastavil na dolgi rok. Brez prehitavanja, v vsak korak je vgradil izkušnje prejšnjega: velike odprave, majhne odprave, solo vzponi, plezanje v navezi, vse to je sestavljalo njegov

namesto komentarja

KVALIFICIRANI VODNIKI

Vseh zvrsti gornišva od planinstva do alpinizma se lahko loteva vsakdo sam. V takem primeru mora predvsem realno oceniti svoje znanje, izkušnje, opremo in psihološko pripravljenost za vse objektivne nevarnosti gorske pokrajine. Prav je, da je GRS pričela razmišljati o tem, da bo gornikom ob njihovih nesrečah svoje posredovanje preprosto zaračunavala, ko bo ob upoštevanju gornišva kot dejavnosti s številnimi tveganji ugotovila popolnoma dokazljive subjektivne napake in predvsem alkoholiziranost, zavarovalnice pa bodo temeljito premislile, v kakšnem primeru bodo še izplačevale odškodnine.

Veliko več gornikov je takšnih, ki v gore zahajajo v okviru programov s turami, vzponi, smuki, trekingi, tečaji in šolami, ki jih organizirajo društva, klubi in PZS. To pomeni, da bi moral biti poleg vsega drugega organizator najprej kazensko, materialno in

moralno odgovoren za varnost skupin ali navez, kar zadeva izbiro gorniško kvalificiranih vodnikov in izobraževalnih kadrov.

Pa ni tako! Navkljub številnim vodnikom PZS in občasnim ali rednim poklicnim gorskim vodnikom ZGVS v PZS vodijo nemalokrat posamezniki, ki uživajo podporo predsednikov, tajnikov, predsednikov izletniških sekcij, »prijateljcev« in upravnih odborov. »Iznajdljivi« gorniki ali alpinisti, alpinistični inštruktorji, ravno tako pa tudi gorski reševalci in inštruktorji GRS s svojim nazivom niso kvalificirani za nobeno zvrst vodenja!

Zakonodaja je zaenkrat na tem področju res še bolj bosa, toda zasebne tožbe za odškodnine ter moralne obsodbe bodo z našim vstopanjem v Evropo tudi pri nas slej ko prej postale nočna mora že samih vodnikov, kaj šele koga drugega.

Preden se podate v gore, gornice in gorniki, dobro še enkrat premislite, komu ste zaupali svojo varnost in upravljanje z vsemi tveganji, ki vas tam čakajo! Za vaše zdravje in velikokrat življenje gre! V primerjavi z njima je popolnoma nepomembno »lepo« število izvedenih izletov vašega društva ali kluba in zanemarljiv »prihranek« v ceni (če sploh je prihranek), ki ga za vodenje plačujete nekvalificiranim vodnikom.

Bojan Pograjc

alpinizem, vsaka sestavina je plemenitila drugo. A vendar se da izluščiti smoter, nekak »končni cilj«, ideal, ki se je svetlil tam nekje na obzorju prihodnosti: visoke gore, težke stene, čimbolj preprost način - vse to v enem dejanju. Čistega ideala ni mogoče doseči, bližino pa. Takó je bila videti Vanjeva alpinistična pot skozi njegovo desetletje: Alpe, Kanada, Kumbakarna, Anapurna, Nova Zelandija, Siniolču, Langšiša Ri, Ama Dablam. Uspehi, izjemni uspehi, vmes tudi umiki, a tudi ti so pomenili nove izkušnje, večjo zrelost, in ne poraze. Bil je velik up slovenskega alpinizma.

Je pa še nekaj, kar ga je odlikovalo. Bil je izredno kultiviran sogovornik, po starem rečeno - lepo vzgojen. Nobeno sozvočje stališč ali mnenj ga ni spravilo v evforijo in nobeno nestrinjanje v osebno zamerljivost ali celo sovraštvo. V nasprotju s slovensko tradicijo je vedel, da je preteklost vredna le toliko, kolikor služi prihodnosti. Zato se je zlahka poslovil od napak, ko jih je prepoznal. Rekel bi, da je s seboj in z drugimi zmeraj izravnal bilanco. Kar je prevzel in obljubil, je vedno izpolnil. Zato je bil zelo cenjen tudi pri redkih podpornikih našega alpinizma.

Če so udarci usode - kot najraje poimenujemo največjo

neznanko našega bivanja - včasih predvidljivi ali vsaj razložljivi, se nam drugič zde slepi, celo polni neke čudne ironije, zlobne norčavosti. Taka je videti Vanjeva smrt. Ne v plazu Kumbakarne, ne v ledu Ama Dablam, kjer je bilo že vse na nitki, tod, v Mojstrovki, doma, na vzgojni turi, pri vseh varnostnih pravilih in sredstvih. Kdo razume? Tega ne zmoremo, ne dosežemo. Je pa dejstvo, in moramo ga sprejeti. Življenje mu je dalo v roke debelo knjigo, precej listov je na gosto popisal, a velik del je ostal prazen.

Kaj reči staršem, kaj domačim, kaj Petri? Včeraj je Vanja še bil - ga danes ni več? Mar ni vsakemu od nas, ki smo ga poznali, nekaj zapustil? Vse, kar sem bil z njim - in če je bilo tega še tako malo - živi naprej. Vse je še vedno res, vsak njegov pogled, vsak stisk roke, vsaka beseda. Celó moje življenje bi bilo nekoliko drugačno, če ga ne bi srečal. Nič, kar je, se torej ni spremenilo. Kaj je torej on šele Vam, ki je bil Vaš drugače, globlje!

Izguba je velika, neizmerna, a to, da je bil, da ste se imeli, je več od smrti, je most čez obup in samoto. Vsak od nas ima še naprej svojega Vanjo. Črte, ki jih je zarisal v stenah, so le minljiv simbol te večne resnice.«

HIMALAJA JE ZAHTEVALA ŽIVLJENJI DVEH VRHUNSKIH SLOVENSkih ALPINISTOV

PLAZ JE POGUBIL POČKARJA IN PETRIČA

MARJAN RAZTRESEN

Najvišje gore sveta so zahtevale še dve slovenski življenji: dne 4. oktobra letos sta za vedno ostala na strmih pobočjih nasproti Kumbakarne, deviškega 7468 metrov visokega himalajskega orjaka v gorski skupini Kangčendzenge, alpinista **Bojan Počkar** in **Žiga Petrič**, člana Alpinističnega odseka Železničar iz Ljubljane. Kot prva na svetu sta nameravala po še nepreplezani malone dva kilometra visoki vzhodni steni priplezati na vrh ene od najvišjih še neosvojenih gora na svetu.

POSKUS Z VANJO FURLANOM

Pot iz Katmanduja, nepalske prestolnice, proti vzhodu in k vznožju Kumbakarne ali Vzhodnega Džanuja, kot tudi imenujejo to goro, sta alpinista brez zapletov opravila skupaj z zdravnico **dr. Ando Perdan** in maloštevilnim spremstvom nosačev. Iz baznega tabora pod goro,

ki so ga postavili na nadmorski višini 5300 metrov, sta se takoj lotila aklimatizacijskih tur na goro, ki stoji nasproti Vzhodnega Džanuja in s pobočij katere je lep razgled na steno, ki sta jo nameravala preplezati na alpski način. Predvsem Počkar je to goro in to steno sicer že poznal, saj je bil leta 1992 skupaj s pokojnim **Vanjo Furlanom** v njej in je priplezal do višine nekako 7100 metrov, kar je bilo doslej največ, kar so na tej gori opravile maloštevilne odprave. Po načrtu naj bi se do 10. oktobra privadila na veliko nadmorsko višino, potem pa v enem zamahu in čim krajšem času priplezala na vrh gore, na katerem doslej še ni stal nihče. Glede na dotedanje izkušnje s te gore sta računala, da bi za plezanje na vrh potrebovala kakšnih 35 ur ali tri dni, približno enako dolgo pa za sestop, ki bi bil najverjetneje po isti smeri prek stene.

Dne 13. oktobra pa je nepalsko ministrstvo za turizem, v čigar resorju so tudi alpinistične odprave, na podlagi policijskega sporočila iz vzhodnega dela države na meji s Sikimom sporočilo, da od 4. oktobra pogrešajo oba slovenska alpinista. Isti dan, ko je sporočilo prišlo v Slovenijo, je načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva **Tone Škarja** optimistično domneval, da ju je na pobočjih gore, na katerih sta se aklimatizirala, sicer lahko ogrozilo sneženje, vendar je dejal, da sta izkušena alpinista gotovo bivakirala in počakala, da sneženje poneha, nato pa se bosta vrnila v dolino. Ob tem je še dejal, da so mehiškega alpinista **Carlosa**

Zlati cepin za Slovence

Zlati cepin, prestižno svetovno nagrado za najboljši alpinistični dosežek letošnjega leta, ki ga podeljuje Francosko gorniško združenje in revija Montagnes Magazine, sta dobila Tomaž Humar in pokojni Vanja Furlan za letošnje spomladansko plezanje po prvenstveni smeri na lepo himalajsko goro Ama Dablam. To je za slovenske alpiniste že drugo tako priznanje — prvi zlati cepin sta leta 1991 dobila Marko Prezelj in Andrej Štremfelj.

Stena Kumbakarne, po kateri sta nameravala plezati Počkar in Petrič

Carsolia, četrtega človeka na svetu, ki je priplezal na vrhove vseh 14 osemtisočakov, lani v Katmanduju že proglasili za mrtvega, ko je plezal na osemtisočak Manaslu, vendar si je ob nenadnem močnem sneženju visoko na pobočjih te gore uredil bivak, v njem počakal, da so se vremenske razmere uredile in se potem sam vrnil v bazni tabor pod goro.

POD PLAZOM POKOPANI VSI UPI

Vsi upi pa so bili pokopani, ko se je dr. Anar Perdan sama s sirdarjem, vodjo nosačev in kuharjev, vrnila v Katmandu in pripovedovala podrobnosti o nesreči.

Bojan Počkar in Žiga Petrič, ki sta dotlej kot dokaj stalna alpinistična naveza preplezala vrsto zahtevnih smeri v domačih in tujih gorah, sta se 2. oktobra odpravila na goro Kabru nasproti Vzhodni Kumbakarni, s katere sta hotela natančno pregledati »svojo« steno in se poleg tega dobro aklimatizirati na višino. Na tem sedemtisočaku sta na nadmorski višini približno 6000 metrov postavila šotorček, nato pa plezala še višje na goro. Ni znano, kako visoko sta prišla, vsekakor sta se proti večeru vrnila pod svojo platneno streho, kjer sta nameravala prespati in se naslednji dan vrniti v bazni tabor, da bi potem čimprej začela delo na Džanuju.

Ta dan in to noč pa je na gori začelo močno snežiti. Naslednji dan, ko bi se morala alpinista vrniti, je zdravnica dr. Perdanova po gorskem pobočju, kjer ju je še prejšnji dan lahko opazovala z daljnogledom, videla le sledove velikih plazov, o fantih pa ni bilo ne duha ne sluha. Kolikor je bilo mogoče, je skupaj s sirdarjem in še enim nosačem pregledala spodnje dele gorskega pobočja, čakala v baznem taboru še dvanajst dni, potem pa obupala in se po malone 14 dneh potovanja vrnila v Katmandu, od tod pa v Slovenijo.

NEVARNO ZBLIŽANJE S SNEŽNIM PLAZOM, KI BI BILO LAHKO USODNO

PRIPOVED IZ POD PLAZOVINE

ANDREJ TERČELJ, BORUT ČRNIVEC

Odkar pomnim, pozimi rad zahajam v gore in uživam v zimski idili. Polnjenje baterij je eden izmed stranskih motivov, glavni pa je bil in ostaja, da se s smučmi na nogah spustim z neobljudenih vrhov po nedotaknjenih zasneženih strminah. Čeprav sem užival tako že preko trideset zim, me vsaka razveseli drugače, na svoj način. Minulo si bom zapomnil še posebej, saj sem si pridobil bogato izkušnjo, ki bi se lahko končala tudi povsem drugače. Nezgoda, ki jo občutiš na lastni koži, je še posebej dragocena izkušnja, če se le konča srečno. Spodnje vrstice sprejmite le kot pripoved preživelega ponesrečenca brez posledic in naj bodo v vednost in premislek ljubiteljem zimske narave.

PREIZKUS TRDNOSTI

Zadnja zima je bila po mojem prepričanju nekaj posebnega, žal tudi po številnih nesrečah. Padavin je bilo si-

cer povprečno, toda nizke temperature in vseskozi prisotna snežna odeja so dajali vtis bogate zime. Daljših otoplitev ni bilo, tako da sneg nikoli ni povsem izginil in pobočja niso pokazala kopnih reber. Severna pobočja so bila bogatejša s puhasto snežno odejo, saj je južna sonce hitreje osrenilo.

Tako kot že mnogokrat doslej sva se s prijateljem Borutom domenila, da se ob prvem primernem vremenu odpraviva na turo. Izbrala sva si nama dobro znano Sleme, ki sva ga že večkrat presmučala, najpogosteje na severno stran proti Savi Dolinki. Zaradi lege pobočja, višine in obilice padavin sva si obetala dobre razmere. Zadnje sneženje je prenehalo pred tednom dni, a nizke temperature so obljubljale tako željen in težko pričakovan pršič. Zadnje dni svečana je bilo vreme jasno, brez oblaka, temperatura pa se ni dvignila nad -5°C . Zaradi take napovedi nisva hitela z odhodom in sva začela vzpon šele, ko so prvi sončni žarki obsijali najvišje vrhove. Avto sva pustila v vasi Podkuže

Vrh Votlega Slemena, pod katerim se je sprožil snežni plaz

in se s kožami na smučeh odpravila proti lovski koči pod Smrajko. Kljub globokemu puhastemu pršiču sva hitro napredovala. Nad lovsko kočjo se svet dvigne, zato sva zaradi varnosti in lažje hoje raje skrenila v levo proti Njivicam ter v smeri letne poti na vrh Votlega Slemena (2048 m). Čeprav sneg ni kazal nobenih znakov plazjenja, sva se ves čas vzpenjala v primerni varnostni razdalji.

Pod vrhom sva se ustavila, ker sva se hotela naučiti toplih sončnih žarkov, za katere sva bila večji del poti prikrajšana zaradi njene severne lege. Za mesto počitka sva si izbrala zadnjo strmino tik pod vrhom. Čeprav so topli žarki prijetno božali, mraz ni dopuščal poležavanja. Bolj za vajo kot zares sva se odločila, da narediva preizkus trdnosti snežne odeje po norveški metodi. Prerez je odkril dve možni drsni plasti globinskega sreža, ki pa pod obremenitvijo nista splazili. Brez sva delala na jugovzhodnem pobočju, kjer je bilo tveganje po obvestilih Službe za snežne plazove pri HMZ Slovenije 2. stopnje, na severni pa 3. stopnje po mednarodni petstopenjski lestvici.

Kot pri vseh podvigih sva imela s seboj vsak svojo lavinsko lopato in lavinsko žolno, ki sva jo vklopila že daleč v dolini. Oba pripomočka sodita skupaj kot »rit in srajca«. Kadar reševalec porabi 30 minut za iskanje, ima zasuti le še 50 odstotkov možnosti za preživetje. V tem času brez žolne ne najde zasutega, še manj pa ga brez lopate reši belega jarma. To je obvezna oprema vsakega zimskega obiskovalca gorá. Obvezna in dodatna oprema pa ne smeta biti razlog za dodatno samozavest in tveganje.

VAREN POSKUSNI ZAVOJ

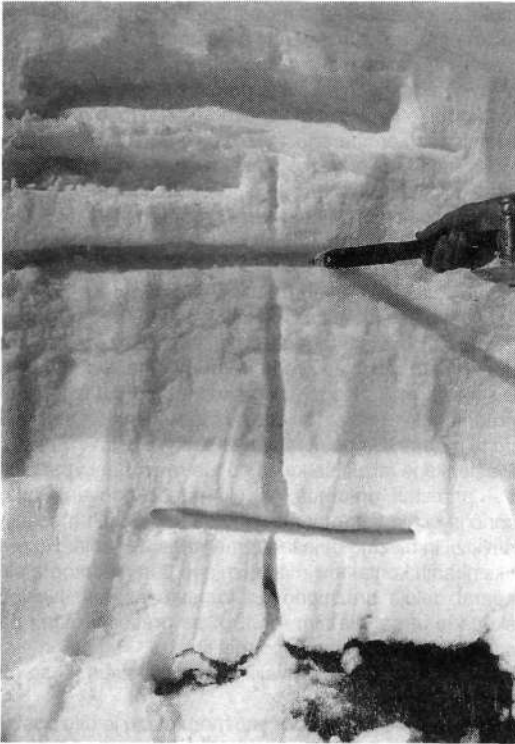
Z občutkom, da bolje ne moreva biti opremljena, sva ob dveh popoldne zasmučala po ozkem grebenu na severni vrh (kota 2031). Zaradi grožnje opasti sva vijugala po nama že znanem severnem grebenu in sklenila zaviti v severovzhodne vesine nekaj metrov nižje. Sneg je bil kljub popoldanskemu soncu enkrat - rahel, predirajoč se, nesprijet pršič. Po njem sva vijugala s takim užitkom, da sem predlagal nadaljevanje po severozahodnih vesinah naravnost v Beli Potok. Po preudarku sva zamisel opustila, ker sva pomislila na možnost osrenice (predirajoče se skorje) 500 metrov nižje. Tam je nujna dolga prečka v levo nad skalnimi skoki, čez plazovite vesine s skrajno neugodnim naklonom okoli 40°. Hkrati pa je tudi najina senčna severovzhodna smer obljubljala večjo naklonino na enakem ali še bolj rahlem pršiču.

Greben, ob katerem sva spust začela, je bil brez opasti, kar je nakazovalo, da je zadnji sneg zapadel pri šibkih vetrovih. Tako je Borut nad manjšima macesnoma zasmučal nekaj metrov v severovzhodne vesine in naredil poskusni zavoj, ki je pričakovano potrdil povsem enak sneg - star, suh pršič. Na žalost tudi jaz nisem podvomil v lažno govorico smučine. Zato tudi nisva uporabila 60 metrov vrvi, ki sva jo nosila s seboj za primer nevarnosti klozastega plazu, s katero bi eden z grebena varoval drugega pri prvih zavojih in preizkušanju snežne odeje. Za najin načrt so se zdele razmere idealne, saj je bilo okoli 30 centimetrov ugreza smučí ravno prav pri strmini okoli 50°. Po literaturi naj ne bi plazilo pri teh naklonih, ker se manjši plaziči že med sneženjem ulete. Žal ni bilo tako in bi veljalo dodati, da na takih strminah plazovi so, a ne veliki in usodni. Kasneje, ko se je plaz sprožil v bloku s črtasto odsekano napoko, sva ugotovila, da to sploh ni bil pršič, ampak zahrbtna, minimalno sprijeta mehka kloža.

Ne glede na navdušenje sva kot vedno upoštevala pravilo - nikoli oba hkrati. Želel sem kot prvi izkoristiti lepoto terena, zato sem zapeljal na rob grebena. Do željene smeri je vodila diagonala v desno čez nekaj plitvih žlebov in grebenčkov. Prečil sem jih v blagem poševnem smuku, se ustavil, si zarisal najkrajšo pot v vpadnici ter se pripravil na prvi, najtežji zavoj. Še preden pa mi je uspelo pritegniti smučí in narediti zavoj, sem se že speljal po pobočju navzdol. Nisem še dokončal klica Borutu: »Plaz!«, že sem izgubil tla pod nogami. Spodnesel me je mešan (tekoči in pršni) plaz s prevladujočim pršnim delom, ki se je utrgal z napoko nekaj metrov nad menojo.

POGLED IZ PLAZU NAVZVEN

Po teoriji naj bi takoj odvrigel nahrbtnik, smučí in palice ter se nato s plavalnimi gibi poskušal obdržati na površini plazu. Sam niti poskusil nisem odvreči kakšnega kosa smučarske opreme, saj za to ni bilo priložnosti. V trenutku sem se znašel v snežnem oblaku in pridobival hitrost. Najprej me je le neslo, nato premetavalo, ko pa sem padel čez manjši skok, me je začelo vrteti po zraku. Enkrat sem bil čisto pri tleh, drugič zopet visoko

Prerez, narejen pred začetkom spusta.

nekje v oblaku. Še kako prav bi mi prišla rutka čez obraz, ker pa je nisem imel, sem si pomagal z rokami, da bi lažje dihal in medtem zadrževal sapo.

To premetavanje je trajalo neskončno dolgo. Spominjam se vsakega trenutka nemoči, ko je bilo nemogoče karkoli ukreniti. Ko sem že mislil, da se gibanje umirja, sem se v položaju, ko sem imel noge pod seboj, z vso silo odgnal od tal. Želel sem se ustaviti ali vsaj priti na površje plazovine, kjer bi prišel do zraka. Kako sem se uštel! Katapultiralo me je v zrak, saj sta bili tako hitrost kot strmina preveliki, da bi se ustavil. Hip zatem sem z vso silo pristal v snegu.

Ustavil sem se obrnjen na trebuh in zarit z glavo v vršaj plaz na grebenčku, ki je zopet padal v položnejšo ožino na strmini 30°. Najprej sem hotel globoko zajeti zrak. Pa ni šlo! Vse dihalne poti sem imel zaprte s snegom. Dušilo me je. Kljub hlastanju za zrakom sem moral najprej izpljuniti sneg, da sem lahko vdihnil. Sčasom sem z lastno toploto stopil sneg v dihalnih poteh, šele kasneje pa mi je uspelo iztisniti iz nosnic dva ledena zamaška. Poskusil sem premakniti najprej roke, potem noge, da bi se prepričal, če sem cel. Smučarski palci sta mi še vedno viseli okrog zapestij, smuči sem izgubil, na ramah pa sem imel prazen nahrbtnik, s katerega je visel cepin. Na srečo nisem čutil nobenih bolečin, zato sem se usedel. Vseповsod so bili sami snežni kristali, v laseh, za vratom, v žepih, niti ušesom ni bilo prizanešeno. Zaslíšal sem Borutove klice in vstal. Zavpil sem, da je z menoj vse v redu ter se v naslednjem trenutku zopet sesedel na sneg.

Vsenaokrog je ležala oprema, ki mi je popadala iz nahrbtnika. Pred smučanjem imam navado kapo nahrbtnika pospraviti v notranjost in zadržniti s patentom, da s tem zmanjšam višino. Šele po analizi dogodka sem doumel, kaj pomeni pravilno »zapet nahrbtnik«. Verjetno ni dosti manjkalo, pa bi se nasadil na svoj lasten cepin, ki je opletal na praznem nahrbtniku. Spodnja zanka je edina še zadrževala okel, medtem ko se je zgornji jermenček strgal in kot prstan obvisel na ratišču. Med prevračanjem sem izgubil tudi obe smučki, kapo in sončna očala. Smučko brez varnostnega jermenčka sem izgubil takoj na začetku, medtem ko se je pri premetavanju jermenček druge iztknil iz varnostne glave zelo pozno. Nova izkušnja - nikoli več z jermenčki v globok sneg, ampak vedno z varnostnimi zavorami, pa čeprav na račun dolgotrajnega iskanja smuči pri padcu v pršič.

POGLED OD ZUNAJ

Borut je celotno dogajanje doživljal po svoje in strnil v naslednjih občutkih: »Z mojega 20 metrov odmaknjene stojišča za robom sprva nisem videl ničesar. Hip zatem sem 50 metrov nižje zagledal bel oblaček, ki se je kot prha širil navzdol. Ob udarcu na položnejše pobočje (dobrih 40°) se je sprožil sekundarni plaz, pri čemer se je snežni oblak takoj razbohotil. Ker sem lahko videl nasprotni breg žleba, kamor bi moral prismočati Andrej, sem vedel, da je imel težave. Ker pa tam ni bilo sledu napoke, sem bil prepričan, da je sprožil le manjšo količino snega in mu je uspelo obstati na mestu splazitve.

Začel sem klicati in medtem v zadnjem delu oblaka zagledal drobno temno pego. Zdelo se mi je nemogoče, da bi bil lahko Andrej v dobrih 10 sekundah tako daleč spodaj. Kljub temu sem budno spremljal dogajanje in si poskušal zapomniti njegovo pot in mesto ponora. Ko ga je belina povsem zakrila, sem pomislil, kako dobro je, da imava pri sebi žolne, s katerimi sva veliko vadila iskanje. Na srečo pa se je kmalu prikazal še razločnejše in ostal viden še preostalih nekaj sekund do zaustavitve plazua.

Misli so delovale bliskovito in v trenutku izoblikovale odločitev: če se Andrej v 10 sekundah ne premakne, bom zasmučal po njegovi sledi, kjer je bil plaz že sprožen, in ga v nekaj minutah dosegel. Zdelo se mi je, da takega drvenja ni moč prestati brez poškodb, hrabrila pa me je misel na UKV radijsko postajo v nahrbtniku, s katero bi lahko takoj poklical na pomoč. A drobna pika dobrih 300 metrov pod menoj se je začela premikati.

Oddahnil sem se, toda le za nekaj sekund. Pred menoj je zrastle nov problem, kako naj se sam splazim na varno. Edina možnost je bila vrnitev na greben po vstopni smučini. To pomeni 50 metrov diagonale poševno navzgor, za začetek pa nujen obrat na mestu, ki mi je močno smrdel. Ker se ne mudi več, začnem cincati, tehtam minuse in iščem pluse obeh variant. Na koncu se vseeno odločim za vrnitev. Pomislil sem na snežmanje smuči, a ocenil, da bi globoka gaz, pravzaprav rov v sipkem snegu, pomenila večjo nevarnost sprože-

Borut v akciji, kjer je vidna vrsta snega.

nja novega plazzu kot stopničasto vzpenjanje po že zarazani smučini. S podkapo sem si zavaroval nos in usta in nato izvedel gotovo najnežnejši obrat na mestu v zgodovini smučanja. Sledilo je neskončnih 15 minut tihotapljenja navzgor. Na vsakem metru se mi je zdelo, da čutim nevarnost, o kateri pred pol ure ni bilo ne duha ne sluha.«

POGLED NAZAJ

Smer bi poimenoval - »Nesmučljiva«. Težko je ujeti trenutek, ko je ruševje prekrito s snegom, a je teren kljub temu še varen pred plazom. Ko je podrast razkrita, smuka ni možna. Kjer se pod snegom skriva potuhnjeno ruševje, je teren objektivno nevaren za plaz. Prožne veje se pod težo snega podajo in ob plazzu ali napoki zravnajo. Podrast bistveno pripomore k nestabilnosti snežne odeje tako mehansko kot pri pojavu sreženja.

Sam sem imel srečo v nesreči. Ker je bil sneg mehak, nisem utrpel nikakršnih poškodb, niti pri skoku. Na plaz sem bil tehnično dobro pripravljen, vendar mnogo premalo, predvsem brez nekaterih prejšnjih varnostnih ukrepov. Tudi če bi ratišče cepina globoko zasadil v sneg, ne verjamem, da bi obstal, ker se je plazovina premaknila nad menoj. Čeprav sva se na turo prej dobro pripravila, opremila z vsemi potrebnimi pomagali, področje zelo dobro poznala, naju je plaz še vedno presenetil. Tehnični pripomočki nam le pomagajo pri reševanju, a plazov ne preprečujejo. Plaz je in ostaja subjektivna nevarnost v zasneženi gorski pokrajini. Vendar s tem zgodbe še ni konec.

Na dan nesreče sva s smučmi presondirala celotno plazovino, toda brez uspeha, čeprav je bila tenka in mehka. Našla sva le predmete, ki so v celoti ali vsaj delno gledali iz plazovine. To so bila vsa oblačila, vrv, hrana, ena smučka in dereza. Tako sem moral v dolino odsmučati le na eni smučki. Si predstavljate, kakšna

muka je smučati samo na eni nogi po pršiču, in to po težko priganem vzponu in prestanem dogodku?

Teden dni kasneje sva z Borutom vsak s svojim detektorjem za odkrivanje kovine prečesala celoten teren. V tednu dni je veter zgladil snežno odejo, tako da je bilo iskanje razmeroma enostavno, a za uho in roko utrujajoče. Toda uspeh ni izostal, saj sva v nekaj urah našla vse kovinske predmete do globine 30 centimetrov pod snežno odejo (smučka, dereza, vponke).

Zgodba se je zaključila šele v začetku poletja, točneje 1. rožnika, ko sem se z družino odpravil poiskat preostale izgubljene stvari na hribu. Na dan nesreče sem zakopal plastenko slab meter globoko v plazovino na mestu najnižje najdenega predmeta. Služila mi je kot orientir, saj preostali predmeti ne bi smeli ležati nižje. Nisem se motil. Ko je sneg skopnel, so vsi izgubljeni predmeti kot jurčki zrasi na rušnato-kamnitih tleh dva do tri metre nižje od mesta, kjer sem se ustavil v plazju. Plastenka je ležala še kakih 15 metrov nižje v vpadnici. Vsi preostali predmeti so bili nepoškodovani, tako sončna očala kot fotoaparati, ki se je v dolgih mesecih navlažil in bil zato deležen temeljitega čiščenja. Razen oksidiranih kontaktov in izpraznjene baterije fotografski aparat deluje brezhibno od trenutka najdbe. Največ škode je utrpel dia film - koliko, pa presodite sami na spremljajočih originalnih posnetkih.

Na tem mestu bi se zahvalil vsem prijateljem, ki so mi kakorkoli pomagali.

P. S.: Poročilo o nesreči v snežnem plazju je bilo poslano Komisiji za GRS, Podkomisiji za plazove pri PZS.

Le če bomo vsi poročali o takih dogodkih, bomo z združenimi izkušnjami bogatejši.

TEHNIČNE ZANIMIVOSTI (PODROBNOSTI) O PLAZU

Napaka je bila v plitkem žlebiču, široka okoli 8 metrov, visoka 20 do 50 centimetrov, in dva metra nad mojo smučino. Naklonina je bila okoli 50°, nadmorska višina 1940 metrov. Pri izravnavi pobočja se je sprožil sekundaren plaz, vidnih je bilo 5 metrov napoke ob robovih žleba, visoke od 30 do 40 centimetrov. Plazovina je vijugala po plitvem žlebu in se v več majhnih jezičkih razlivala čez levi breg med redke macesne, glavina pa je obstala na terasi s 30 do 35° naklonine; ozek trak je stekel še dlje po dnu krnice. Čeprav se je sprožil kot kložast, je med gibanjem dobil tudi pršno obliko in izgledal kot približno 20 metrov visok kadeč se oblak. Plazovina je ležala sprijeta v drobne kepice od 10 do največ 30 centimetrov na debelo. Plaz se je ustavil na višini 1700 metrov. Čas od splazitve do ustavitve je bil dobrih 15, največ 20 sekund, pri čemer je bila hitrost zadnjih nekaj sekund med ustavljanjem bistveno nižja od maksimalne, ki je znašala (ocenjeno) 80 km/h.

Poročilo o stanju snežne odeje dan pred turo (z dovoljenjem **Andreja Velkavrh**a - Hidrometeorološki zavod R Slovenije):

Nadaljuje se suho vreme. V višinah se je v nedeljo ogrelo. Temperaturna meja 0° se je dvignila na višino

okoli 1200 m. zato se je snežna odeja sesedala. V prisojah se je vrhnja plast čez dan odtajala, ponoči pa zmrznila. Pihal je zmerem zahodni do severozahodni veter.

Na nadmorski višini 2500 metrov je v Julijskih Alpah sedaj od 240 do 360 cm snega, na 1500 m pa v Julijcih do 180 cm, drugod od 60 do 110 cm. Na višini 1000 m je v zahodnih Julijskih Alpah okoli 85 cm snega, drugod pa od 20 do 50. Snežna odeja se je v zadnjih dneh nekoliko sesedla in utrdila. Pokrita je s skorjo, ki se pod človeško težo predira, le v sredogorju ponekod drži človeka. V osojah je sneg še večinoma nepredelan, suh in mehak.

Tveganje pred snežnimi plazovi se je zmanjšalo in je trenutno največje v visokogorju Julijskih Alp, 3. stopnje.

Drugod je tveganje 2. stopnje po petstopenjski lestvici. Najbolj nevarna so območja napihanega snega, kjer turni smučarji in pešci lahko sprožijo plazove suhega, klozastega snega. Na vetru izpostavljenih mestih bo spet povečana nevarnost zdrsov zaradi poledenele skorje, ki nastaja zaradi vetra in dnevnega taljenje ter nočnega zmrzovanja.

V naslednjih dneh se bo nadaljevalo suho vreme. Sneg se bo še nekoliko sesedel. Povečala se bo poledenost na prisojnih pobočjih. Tveganje pred snežnimi plazovi se v visokogorju ne bo dosti zmanjšalo, pod 1500 m pa se bo sneg utrjeval in možnost snežnih plazov se bo zmanjševala.

GORSKI VODNIKI V SLOVENIJI OD LETA 1959 DO 1996

DOBRI POZNAVALCI GORSKEGA SVETA

BOJAN POGRAJC

V letu 1996, ko slovenski gorski vodniki (GV) praznujemo 90. obletnico 1. slovenskega tečaja za gorske vodnike in bomo prihodnje leto kot zadnja alpska država tudi sprejeti v Mednarodno zvezo združenj gorskih vodnikov UIAGM/IVBV, sem zbral in uredil seznam vseh po drugi svetovni vojni registriranih slovenskih gorskih vodnikov, ki jim je Planinska zveza Slovenije (PZS) odobrila pravico do vodenja, ki so uspešno opravili izpit ali jim je bil naziv ponovno podeljen kot zaslužnim vodnikom še iz časov med obema svetovnima vojnama. Tako sem, vsaj kar se seznama tiče, nadaljeval imenitni deli **Borisa Režka** »Stene in grebeni« (1959, Planinska založba) in **Evgena Lovšina** »Vodniki v Julijskih Alpah (1969, Planinska založba). Za leta 1993—1996, se pravi od ustanovitve Združenja gorskih vodnikov Slovenije (ZVGVS), samostojnega društva, povezanega v PZS, do danes pa sem seznam dopolnil še z registracijami.

151 POVOJNIH GORSKIH VODNIKOV

Kot gorski vodnik upam in si želim, da se bo temeljitejšega zgodovinskega opisa in orisa organizacije, vzgoje gorskih vodnikov, številnih vodniških tur in ne nazadnje anekdot iz življenja gorskih vodnikov po drugi svetovni vojni lotil kdo izmed še živečih najstarejših gorskih vodnikov, načelnikov ali vršilcev dolžnosti načelnika samostojne Komisije za gorsko vodništvo, kasneje pa Podkomisije v Komisiji za alpinizem pri PZS, na primer **Janez Krušič**, **Tone Sazonov**, **Marjan Keršič-Belač**, **Rado Kočevar**, **Peter Janežič**, predvsem pa **Roman Robas**. Slednji je vodil slovensko gorsko vodništvo kar dve desetletji. Bo pa to brez dvoma težavno in naporno delo, saj poleg spominov še živečih gorskih vodnikov niti na Planinski zvezi Slovenije, niti v slovenskih muzejih, Arhivu Slovenije ali v zasebnih arhivih po meni dostopnih podatkih skorajda ni uporabnega gradiva o gorskem vodništvu pri nas. Pravzaprav je poleg drob-

Znak Združenja slovenskih gorskih vodnikov

cev v Obvestilih PZS, ki jih je napisal Roman Robas, daleč največ objavljenega v Planinskem vestniku izpod peresa res vzorno natančnega Janeza Krušiča.

Moja statistika izkazuje, da je bilo od leta 1959, ko se je po drugi svetovni vojni ponovno prebudila potreba po organiziranosti gorskih vodnikov, do začetka leta 1996 skladno z dovoljeno vrsto gorskega vodenja za določene gorske skupine v Sloveniji bolj ali manj aktivnih 151 gorskih vodnikov. Leta 1992, ko je registracijo opravljala še Podkomisija za gorsko vodništvo, je bilo registriranih 43 gorskih vodnikov. ZVGVS je imelo leta 1993 registriranih 51, leta 1994 40, leta 1995 59 in leta 1996 112 gorskih vodnikov (74 aktivnih, 1 častni član — Janez Krušič).

Nekateri gorski vodniki so res že častitljive starosti, jih pa — tako kot svoje staroste Švicarji — pri ZVGVS upoštevamo v seznamih registriranih, kajti kakovostno gorsko vodništvo temelji med drugim na varnosti klientov, splošni razgledanosti gorskih vodnikov in tudi tradiciji.

Zdaj se po 82-dnevnem programu tečajev, ki jih organiziramo v domačih in tujih gorah za vodenje v kopni skali, mešanem terenu, snegu in ledu ter vodenje

turnih smukov, na pripadajočih teoretičnih predavanjih in izpitih v dveh letih izobraževanja in enem letu pripravništva šola v generaciji letnika 1994 šest gornikov (**Janez Cerar, Urban Golob, Janez Levec, Franc Pepevnik, Janez Primožič, Marko Prezelj**), v generaciji letnika 1995 pa devet kandidatov (**Janez Jeglič, Tone Golnar, Tomaž Klinar, Boris Lorenčič, Janko Meglič, Lojze Novak, Janez Slokan, Boris Strmšek, Andrej Žnidaršič**) za pripravnike za gorske vodnike.

ZAHTEVNI KRITERIJI

Kriteriji za sprejem kandidatov so bili vedno zahtevni. Zdaj, ko je ZGVŠ v celoti prevzelo mednarodne kriterije UIAGM/IVBV in Evropske vodniške komisije pri Evropski zvezi za občasne ali redne poklicne gorske vodnike, so pogoji naslednji: članstvo v PZS; starost najmanj 18 let; praviloma najmanj srednješolska izobrazba; potrdilo o nekaznovanju Ministrstva za pravosodje; z zdravniškim potrdilom dokazane sposobnosti za opravljanje poklica gorskega vodnika; opravljenih kot prvi v navezi ali menjaje se v vodstvu najmanj 50 visokogorskih plezalnih vzponov (višina smeri višja od 100 metrov), med njimi pa najmanj 10 v skali, najmanj 10 v snegu in ledu in najmanj 10 v mešanem terenu, od tega mora biti eden med vsemi vzponi tehnično, fizično in psihično zahteven, najmanj 20 vzponov pa mora biti najmanj IV. težavnostne stopnje po lestvici UIAA ali višjih od 500 metrov; poleg tega še opravljenih kot prvi v navezi ali menjaje se v vodstvu najmanj 20 plezalnih smeri v skali

težavnosti VI+ po lestvici UIAA v plezališčih ali gorah; opravljenih najmanj 15 celodnevni visokogorskih turnih smukov; uspešno opravljen sprejemni izpit iz prostega plezanja v kopni skali kot prvi v navezi smeri z oceno VI v plezalnikih ter smeri V+ po lestvici UIAA v gozdarjih z rebrasto gumo, plezanja snežne in ledne strmine naklonine do 60 stopinj in smučanja na vseh vrstah terena v vseh vrstah snega.

Če na grobo primerjamo število gorskih vodnikov s številom prebivalstva podobno gorate dežele, kot je Slovenija, opazimo, recimo, pri visoko razviti Južni Tirolski, da ima približno trikrat manj prebivalcev in ravno tolikokrat več registriranih gorskih vodnikov, od tega pa kar tretjino oziroma okoli 60 rednih poklicnih gorskih vodnikov.

NOV ZNAK GV

Slovensko gorsko vodništvo doma in po svetu je v vzponu in ima brez dvoma z razvojem turizma vse možnosti za še večji razvoj. Izmed dosedanjih občasnih poklicnih gorskih vodnikov je **Rado Nadvešnik** že samostojni podjetnik, **Marjan Kregar, Iztok Tomazin** in najverjetneje še kdo pa že stopajo po njegovi poti.

Gorski vodniki sami ali pa po umrlih vodnikih njihovi svojci imajo oštevilčeno vodniško izkaznico, izdano od leta 1964 dalje (prej so od leta 1959 veljale oštevilčene začasne izkaznice) in oštevilčen vodniški znak z vgraviranim imenom in priimkom.

Varno v gore z gorskim vodnikom

Gorski vodniki — člani Združenja gorskih vodnikov Slovenije so pripravili program gorniških tur, namenjen slovenskim in tujim gornikom. Pri izvajanju programa bo poleg navedenih sodelovalo še primerno število drugih gorskih vodnikov. Prijave zbirajo navedeni vodniki, ki vam bodo postregli s podrobnimi informacijami o potrebni opremljenosti in gorniških izkušnjah ter cenah.

Luka Karničar, 4206 Jezersko 83 b, tel. 064 44 138 ali 45 788, bo vodil preko celega leta ture po poteh (do 15 udeležencev) in plezalnih smereh (1-3 udeleženci) nad Jezerskim, prijave vsaj 10 dni pred namestovanjem turo, 7. 7. 1997 na Grossglockner (3798 m) do 4 udeležence, prijave do 1. 7. 1997, in od 8. 8. do 11. 8. 1997 po grebenu Biancograt na Piz Bernino (4049 m) do 2 udeležence, prijave do 1. 7. 1997.

Janez Kunstelj, Bežje 10, 4280 Kranjska Gora, tel. 064 881 646, bo vodil od decembra 1996 do junija 1997 turne smuke na Mojstrovko, Kotovo sedlo, v Martuljški skupini in na Ankogel ter drugod po avstrijski Koroški do 5 udeležencev; od junija do septembra 1997 plezalne vzpone po slovenski in nemški smeri v severni steni Triglava, po Hornovi v Jalovcu, po Diponovi v Špiku ter severnem in zahodnem razu v Mali Mojstrovki (do 2 udeležence), po brezpotjih Martuljške skupine in po poteh na vrhove prijateljstva v

SLO, I in A (do 5 udeležencev). Prijave zbira do roka, za katerega se morate dogovoriti z njim.

Bojan Pograjc, Petrovičeva 21, 1000 Ljubljana, tel. 061 443 671, bo vodil 5. in 6. 7. 1997 na Hockfeiler (3510 m) v Zillertalskih Alpah do 7 udeležencev, prijave do 20. 6. 1997; od 12. do 18. 7. 1997 na Ortler (3905 m) in Koenigspitze (3859 m) do 6 udeležencev, prijave do 30. 6. 1997; od 24. do 27. 7. 1997 na Alphubel (4206 m) in Allalinhorn (4027 m) v skupini Mischabel do 7 udeležencev, prijave do 4. 7. 1997; od 5. do 10. 8. 1997 na Mont Blanc (4805 m) do 7 udeležencev, prijave do 11. 7. 1997, in od 13. do 14. 9. 1997 po zavarovani poti Giovanili Lipella na Tofano di Roses (3225 m) v Dolomitih do 7 udeležencev, prijave do 1. 9. 1997.

Roman Robas, Cesta na Svetje 7, 1215 Medvode, tel. 061 611 147, bo vodil v juliju 1997 na Grossglockner (3798 m) do 16 udeležencev in Mont Blanc (4805 m) do 8 udeležencev, prijave do konca aprila 1997; avgusta 1997 na Matterhorn (4475 m) do 4 udeležence, prijave do konca aprila 1997, in septembra ter oktobra 1997 na trekingu v Tibet do 15 udeležencev, prijave do konca januarja 1997.

Iztok Tomazin, do novembra Pot na Močila 21, 4294 Križe, tel. 064 53 141 ali 211 549, nato Moste 64 a, 4274 Žirovnica, tel. 064 801 667, bo vodil v snegu in ledu ter kopni skali plezalne vzpone, po brezpotjih in turne smuke, po Sloveniji in v inozemstvu, poleti do VI., pozimi do III. težavnostne stopnje do 2 udeležence na plezalnih vzponih in do 5 na turnih smukih. Prijave po dogovoru. Izposoja tudi opremo.

Približno do leta 1971 so gorskim vodnikom dovoljevali ločeno pravico vodenja po nadelanih potih in/ali za plezalne vzpone in/ali visokogorsko smučanje v Julijskih in/ali Kamniško-Savinjskih Alpah in/ali Karavankah in/ali Pohorju. Po tem letu je skladno z razvojem gorništvaja nasploh in gorskega vodništva po mednarodnih merilih za naziv gorskega vodnika moral vsak izprašan in potrjen slovenski gorski vodnik obvladati tako vodenje po nadelanih poteh kot tudi plezanje in turno smučanje v domačih in tujih gorah.

Vsi registrirani gorski vodniki so leta 1996 dobili nov znak z vgraviranim imenom in priimkom na prednji strani ter s staro številko na hrbtni strani. Ob registraciji za leto 1997 bodo dobili še nove izkaznice. Številka izkaznice se bo ujemala s številko znaka.

Na novem znaku je za razliko od dosedanjega s privoljenjem avtorja inž. **Vlasta Kopača** spremenjen le napis. Izkaznica je zasnovana po vzorcu izkaznic, kakršne imajo članice Mednarodne zveze gorskih vodnikov UIAGM/IVBV, popolnoma na novo in je delo gorskega vodnika **dr. Janeza Duhovnika**.

Kar neverjetno so nekatere ugotovitve, do katerih sem se dokopal med iskanjem podatkov za najnovejši seznam slovenskih gorskih vodnikov. Skoraj neverjetno se sliši, da **Ante Mahkota** ne ve številke izkaznice in znaka, ker je tako eno kot drugo izgubil. Prav tako neverjetno je, da vsi samo domnevajo o številki **3 dr. Franceta Avčina**, sorodniki ali muzejci pa vsaj

izkaznice nimajo. Prav neverjetno je naposled, koliko administrativnih napak pri vodenju evidenc je napravila Planinska zveza Slovenije.

STAROSTE GORSKEGA VODNIŠTVA

Vsi podatki so na voljo pri meni. Če bi kdo v seznamih odkril kakršnokoli napako ali našel katero od manjkajočih števil izkaznice ali znaka, naj to sporoči na mojo domačo telefonsko številko 061/443-671.

Na Seznamu izprašanih in potrjenih gorskih vodnikov po drugi svetovni vojni in po registraciji ZGVS je zdaj 151 gorskih vodnikov. Večina lastnikov prvih 15 izkaznic in znakov je že pokojnih: številko 1 je imel **Joža Čop**, številko 2 **Miha Potočnik**, številko 3 **Franc Avčin**. Številko 4 ima **Janez Krušič**, številko 5 **Janez Brojan starejši**. Številko 6 je imel **Maks Medja**, številko 7 **Karol Korenini**, številko 8 **Uroš Župančič** in številko 9 **Stane Koblar**. Številko 10 ima **Jaka Čop**, številke od 11 do 16 so imeli pokojni gorski vodniki **Andrej More**, **Pavle Kemperle**, **Lojze Kraiger**, **Dolfe Kramžar**, **Dušan Gradišnik** in **Fedor Košir**, vodniška znaka s številčkama 17 in 18 imata **Tone Svetina** in **Marjan Keršič-Belač**.

Najstarejši slovenski gorski vodnik je **Janez Brojan** starejši iz Mojstrane, ki je letos dopolnil 90 let starosti, najmlajša sta **Rado Nadvešnik** iz Stahovice pri Kamniku in **Franc Markič** iz Kranja, ki sta stara 31 let.

OB STOLETNICI USTANOVITVE SOŠKE PODRUŽNICE SPD

SOŠKA PODRUŽNICA IN NJENI DEDIČI

ŽARKO ROVŠČEK

Provokacije nemško-avstrijskega planinskega društva (DÖAV) v slovenskem gorskem svetu so ob sklepu osemdesetih let prejšnjega stoletja dosegle vrhunec. Kranjska sekcija DÖAV je pod Triglavom leta 1887 zgradila svojo kočo, imenovano Triglavhütte, ki jo je ob otvoritvi znani slovenski odpadnik **Deschmann** pospremil z oholimi nemškimi besedami: »In ti, očak Triglav, varuj s svojo roko našo nemško zemljo!« Proti tej predrznosti sta združeno nastopila celo dnevnikar Slovenec in Slovenski narod, ki sta si bila običajno v laseh. Val ogorčenja je zajel vso slovensko planinsko javnost, vendar se je kmalu tudi polegel.

Kranjska sekcija DÖAV pa je spet poskrbela za novo izzivanje slovenskih nacionalnih čustev z označbo poti in postavitvijo nemških kažipotov v okolici Ljubljane. Tako dejanje ni moglo ostati brez odgovora in med skupino narodnjakov je dozorel sklep o ustanovitvi Slovenskega planinskega društva (ustanovni občni zbor 27. februarja 1893 v Ljubljani). Temu dogodku, ki je bil bolj obramba pred nemškim vplivom na slovenskih tleh kot izraz navdušenja nad planinstvom, so sledile ustanovitve podružnic po Sloveniji. Med njimi najdemo tudi novo podružnico v Tolminu.

Original

Številke podružnic, Slovenskega planinskega društva s sedešom v Tolminu

I. Ime in sedež

§1. Podružnica se imenuje: Soška podružnica Slovenskega planinskega društva v Ljubljani in imajo svoj sedež v Tolminu.

§2. Namen.

§3. Podružnica je namenjena spomenu in ohranjanju in planinske, ter posebno znanstveni dejavnosti potovanja po Soški dolini, ter spodbujanju in temu smiselno delovanju Slovenskega planinskega društva v Ljubljani, čegar spomenu in imenu je veljavno tudi za to podružnico.

Faksimile prvih pravil Soške podružnice SPD

UGODNE RAZMERE ZA USTANOVITEV

Priprave na ustanovitev podružnice SPD v Tolminu je z naslednjo notico pozdravil tudi takratni Planinski vestnik: »Za vso Soško dolino snujejo ondotni rodoljubi »Slov. plan. društva« podružnico z imenom »Soška podružnica« in stanoviščem v Tolminu. Ustanovni shod oživotvori še ta mesec to novo sotrudnico našo, kateri namen bode razkrivati in razglašati obilne krasote Soške doline. 525

Dr. Karl Triller, prvi predsednik Soške podružnice

Živela nova podružnica in nje ustanovitelj, ki so pomagali uresničiti našo prirčno željo!

Val ustanavljanja različnih društev z narodnostno-obrambno vsebino, ki je sledil »Lavričevi« Narodni čitalnici (1862), je imel v Tolminu ugodna tla tudi za podružnico SPD. V februarju 1896 so se tolminski rodoljubi sešli na osnovalnem shodu. Glavna pobudnika ustanovitve sta bila odvetnik **dr. Karl Triller** in sodni pristav **Andraž Jeglič**. Zbrala sta 37 članov od Soče v Trenti in Loga pod Mangartom do Kanala in po zapletih v zvezi z odobritvijo pravil na c. kr. namestništvu in Trstu je imela Soška podružnica 17. junija 1896 ustanovni občni zbor. V novi odbor podružnice so bili izvoljeni dr. Karl Triller, odvetnik v Tolminu, kot predsednik, **Ignacij Kovačič**, veleposestnik pri sv. Luciji kot podpredsednik, **Andraž Jeglič**, c. kr. sodni pristav v Tolminu kot tajnik in **Valentin Marušič**, c. kr. davčni nadzornik kot blagajnik. Ostali odborniki so bili **Rudolf Fazan** — c. kr. geometer iz Tolmina, **Ivan Grzelj** — nadučitelj pri sv. Luciji, **Anton Križnič** — posestnik in trgovec v Kanalu, **Alojzij Sorč** — c. kr. poštar in Bovicu, in **Andrej Vrtovec** — učitelj in posestnik iz Tolmina (Soča, 19. 6. 1896).

Zbor je sprejel podružnična pravila in določil najnujnejša dela, kot na primer označbo najzanimivejših poti, opozarjanje planinskih krogov na naravne lepote Posočja v Vestniku, organizacijo planinskih izletov in priprave na gradnjo koče na Krnu.

Že isto leto so za svoje člane orgnaizirali odmeven izlet na Matajur. O njem je v Vestniku (PV 1896, str. 132) pod oznako »priobčil-X« obširneje poročal učitelj **Anton Stres** in izrazil takratno razpoloženje v podružnici s stavkom: *»Dal Bog, da bi se polagoma čvrsto in krepko razvilo tudi v romantični Soški dolini slovensko planinstvo!«*

Za to je imel vse razloge, saj je v Posočju takrat delovala ambiciozna primorska sekcija DOAV, ki se ni hotela odzvati na predlog Soške podružnice, da bi na njenem teritoriju uporabljali dvojezične oznake. Kar ni šlo zlepa, so morali uveljaviti bolj na silo. Podružnica je imela svoj nacionalno obarvan program, od katerega ni bila pripravljena odstopati. Kasneje so ji šla na roko tudi županstva občin na njenem območju, ki so ji dala dovoljenja za gradnjo planinskih poti in postojank. Z ustanovitvijo drugih podružnic na današnjem Primorskem so bili nemški apetiti ustavljeni.

ZAČETNO OBDOBJE DR. KARLA TRILLERJA

Štiri leta bivanja dr. Trillerja v Tolminu so odločilno vplivala na začetni zagon in Soška podružnica se je kar dobro postavila na noge. Označila in uredila je številne poti v ožji in širši okolici Tolmina in organizirala več društvenih izletov. Zelo uspešen je bil skupni izlet Soške in Radovljiške podružnice z ljubljanskim osrednjim društvom v Bohinj. Srečanje je imelo svoj odmev tudi v Planinskem vestniku (PV 1898, str. 109), v katerem je poročevalec napisal: *»Prepričali pa bodo izleti te vrste naše nasprotnike o sili skromnega SPD, in iznenadeni bodo vnovič, kakor so jih presenetili — posmehalce — mogočni Aljaževi braniki na našem Triglavu.«* Istočasno so bile uspešno končane tudi priprave za gradnjo postojanke na Krnu.

Dr. Triller se je leta 1899 preselil v Ljubljano, krmilo podružnice pa je prevzel **Anton Devetak**, poštar iz Tolmina.

OTVORITEV TRILLERJEVE KOČE NA KRNU

Leta 1900 so sprejeli nekaj novih članov iz Kanala in Gorice, kasneje pa tudi iz Cerknega. Od ustanovitve naprej se je število gibalo okrog 47. Zavedali so se pomembnosti takojšnje zgraditve koče na Krnu, zato so zanjo zastavili vse sile. V tekmi s tujci ni bilo časa čakati na počasno pritekanje denarja od članarine in različnih dobrotnikov, ampak je moral odbor najeti posojilo. 21. avgusta leta 1900 so ob prisotnosti podružničnega tajnika **Ivančiča** pod vrhom Krna položili temeljni kamen za bodoči lesen dvoetažni objekt, ki naj bi v tlorisu meril 4.80 x 5.80 metra in nudil zavetje za 16 obiskovalcev. Uspešno so prebrodili težave, povezane s transportom in gradnjo. Spomladi leta 1901 je bilo vse nared za otvoritveno slavlje, ki so ga na željo Češke podružnice premaknili na 5. avgust. V tedanjem slovenskem tisku ni manjkalo spodbudnih besed, ki so dajale duška nacionalnemu ponosu ob tej novi zmagi nad tujci v naših gorah.

Že na predvečer otvoritve so se z različnih strani bližale vznožju Krna številne skupine planincev. Spremljalo jih je bučno streljanje iz topčev in rakete. Sončnega in jasnega dne se je kakih 150 udeležencev slavja zbralo pod vrhom Krna na višini 2000 metrov, kjer je stal nov objekt. Uvodni nagovor je imel predsednik podružnice **Anton Devetak**, za njim pa so se zvrstili **dr. Foerster** v imenu osrednjega odbora SPD, publicist **Andrej Gabršček** in zastopnik Češke podružnice **prof. Chodounsky**. Kaplan **Seljak** iz Tolmina je kočo blagoslovil, tajnik **Ivančič** pa je spregovoril o zaslugah dr. Trillerja za ustanovitev podružnice in o njegovem trudu, da se postavi koča na Krnu. Dr. Triller se je med bučnimi ovacijami ginjen zahvalil za pozornost, ki mu jo je namenila Soška podružnica s poimenovanjem nove koče po njem. Ljudska veselica s petjem in harmoniko se je še dolgo nadaljevala, saj so se ljudje zavedali pomembnosti dogodka za planinstvo in slovenstvo v Posočju. **Andrej Gabršček** je ob tem zapisal (Goriški Slovenci I. — Lj. 1932, str. 124): *»Ob prirčni zabavi so zrla naše oči tja do Benetk, ne sluteče, da bo po petnajstih letih naš Krn središče najhujših vojnih metežev...«*

Sledilo je težko obdobje za podružnico, ki so jo dolgovi pritisnili k tlom in ji jemali polet. Že prva zima je pokaza-

la, da za snežne razmere na Krnu nova koča ni na primernem kraju.

V mrtvilo, ki je zavladalo v Tolminu, je postajal v Posočju vse bolj aktiven češki akademski krožek, v nekaterih krajih pa so pričeli ustanavljati nove podružnice, kot na primer v Trstu, Cerknem in Ajdovščini. Na aktivnost je verjetno precej vplivala tudi daljša bolezen predsednika Devetaka, ki je leta 1905 umrl. V zadnjem obdobju pred njegovo smrtjo je prevzel pobudo tajnik **Lasič**. Njemu so tudi pripisali zasluge za ponoven porast članstva. V letu 1904 se je število povzpelo na 208.

NOV ODBOR IN PREDSEDNIK DR. GRUNTAR

5. marca 1905 je bil na občnem zboru podružnice izvoljen nov odbor z odvetnikom **dr. Rudolfom Gruntarjem** na čelu. Člani odbora so se takoj spopadli z neurejenim finančnim stanjem. Najbolj trd oreh so predstavljale kreditne obveznosti iz časov gradnje Trillerjeve koče. Dokaz, da je po zatišju delo spet steklo, so bili ponovni skupni izleti, ki so imeli namen gojiti družabnost in občutek pripadnosti podružnici, kar je bilo potrebno za kolektivno opravljanje zastalnih nalog.

Sneg je že v prejšnjem letu Trillerjevo kočo tako poškodeval, da ni bilo več možno prenočevati v njej. V letu 1905 pa jo je popolnoma stisnil k tlom. Odborniki so se odločili postaviti novo zavetišče 200 korakov višje, v bolj varnem območju, in zanj delno uporabiti les stare postojanke. Pripravili so predračun in načrte ter v Planinskem vestniku objavili poziv vsem Slovencem, naj s prispevki podprejo gradnjo. Navedeno so utemeljevali s tem, da bodo z novo kočo naši kraji ohranili slovenski značaj, ko bo po otvoritvi bohinjske železnice tujcem s severa odprta pot k nam.

Odbor podružnice je bil po občnem zboru 14. januarja 1906 v glavnem obnovljen. Dr. Gruntar je še naprej ostal predsednik, tajniške posle pa je prevzel **Anton Kutin**. Veliko skrb so posvečali članstvu, saj so bili prihodki od članarine najbolj zanesljiv finančni vir za delovanje. V tem letu je število članov doseglo vrhunec v vsej zgodovini Soške podružnice (280 članov). Zelo zgovoren podatek je njihova struktura: 68 učiteljev, 54 trgovcev in obrtnikov, 42 uradnikov, 21 duhovnikov, 18 posestnikov, 14 juristov, 3 zdravniki, 48 članov drugih stanov, 5 društev in 3 županstva (Kobarid, Podgora, Ponikve).

FINANČNE TEŽAVE IN ODLOŽITEV GRADNJE

Goriški odsek Soške podružnice je postajal vse močnejši. Občnemu zboru 14. februarja 1907 je poslal bogato pisno poročilo še **dr. Tuma**, vendar je istočasno kot zaupnik za Gorico zaprosil za razrešitev. Pod vtisom preteklih dolgov je odbor ponovno odložil začetek gradnje koče na Krnu, ki so jo sklenili imenovati po **Simonu Gregorčiču** (umrl je leto poprej). V tem času so namreč izdelali bolj realen predračun za nov objekt, ki je izkazal še enkrat večje stroške od prvotno ocenjenih. Vzdrževanje in gradnja novih poti pa so tudi zahtevali precejšnja sredstva. Na novo so markirali pristope na Krn, Sv. Goro, Sv. Gendro in Trstelj. Ob-

novili so tudi stare poti: čez Škrbino v Bohinj, na Migovec, s planine Sleme na Krn, iz Bovca na Rombon in Prestreljenik ter iz Moznice na Črnjelo in Jerebico. Blagajniško poročilo v letu 1908 je pričalo, da se je podružnica izkopalala iz preteklih dolgov, vendar na račun prispevkov za Gregorčičevo kočo na Krnu. Predsednik dr. Gruntar je zaradi nerednega plačevanja članarine prav posebej pozval člane k disciplini in med drugim rekel, da je »dolžnost vsakega rodoljuba, brez razlike v mišljenju, da podpira naše društvo, ker brani s tem slovensko posest«.

1. avgusta 1909 je bila ob navzočnosti 150 planincev odprta Češka koča v Koritnici, delo Soške podružnice pa je v tem in naslednjem letu popolnoma zamrlo. Po ustanovitvi Goriške podružnice (iz nekdanjega odseka) leta 1911 je število članov zdrknilo na 133, leto kasneje

Dr. Rudolf Gruntar je bil najdlje predsednik podružnice

pa na 100. Na zadnjem občnem zboru pred prvo svetovno vojno so izvolili nov odbor, ki ga je še naprej vodil dr. Gruntar.

Uresničila se je zla slutnja »goriškega slavčka« in dolina Soče z obdajajočimi gorami je postala prizorišče svetovnega spopada, zloglasne soške fronte. Dotodanji napori Soške podružnice so v hipu izgubili svoj smisel, načrti so bili pokopani in članstvo se je razpršilo.

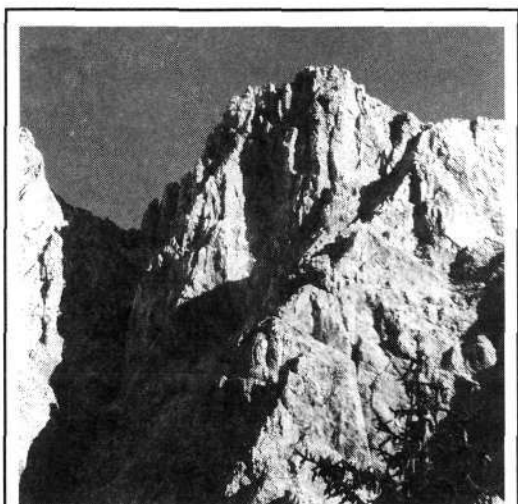
TEŽKE RAZMERE MED OBEMA VOJNAMA

Primorce je glavno razočaranje čakalo kmalu po koncu prve svetovne vojne. Ostali so ločeni od matične domovine, na ozemlju Italije. Onemogočeno je bilo sodelovanje podružnic tega območja z SPD onstran meje. Vojna je pustila žalostno podobo na planinskih objektih: poškodovani kaninska in mangartska koča, izropana koča v Koritnici, kočo na Vršču pa so zasedli italijanski financarji. Številne poti v posočskem visokogorju so bile uničene. Objektov se je kasneje polastil CAI. Na zboru delegatov SPD konec leta 1919 so predstavniki tržaške, goriške, soške in cerkljanske podružnice predstavili razmere na Primorskem. Prevladal je sklep, da se kljub pičlim možnostim za delovanje podružnice še obdrži in poskuša delovati naprej preko posameznikov.

Z razpustom Goriške podružnice (občni zbor 19. 1. 1923 v Ljubljani) je propadel še zadnji poskus ustanovitve nove planinske organizacije na Primorskem.

V okviru obstoječih narodnostno in politično naprednih društev na Primorskem so z ustanavljanjem planinskih in turistovskih odsekov poskušali oživljati slovensko planinstvo na zasedenem območju. V akademskem društvu Balkan v Trstu so, na primer, ustanovili planinski odsek, ki je podpiral prerajeno planinsko društvo v Trstu in ostale podružnice. V mladinskih društvih so ustanovili tako imenovane »turistovske odseke«. V akademskem društvu Adria v Gorici pa so osnovali Počitniško zvezo z nalogo razširjanja »turistike« med mladino. Prav vse je doletela usoda ostalih slovenskih društev, ki jih je naraščajoči fašizem pokončal.

V takih pogojih je izgubljala polet tudi Soška podružnica. Viri o njenem delovanju po prvi svetovni vojni so zelo skopi. Iz dokumentov lahko razberemo le to, da je oživila dejavnost ter imela svoj odbor in zaupnike. Vendar pa so njene aktivnosti potekale predvsem med posamezniki. Na izkaznicah maloštevilnih članov je najprej kot predsednik podpisan **Jože Abram** (znan po nadimku »Trentar«), župnik pri Sv. Luciji. Kasneje je predsedništvo prevzel **Franč Štrukelj** z Modrejca. Ves čas po vojni je bil blagajnik **Viktor Sivec**, vrtnar iz

Odlom v Dovškem Gamsovcu

Pred dvema letoma smo v novembrski številki objavili kratek prispevek in fotografijo oblaka prahu, ki ga je povzročil velik odlom 6. avgusta 1994 v Dovškem Gamsovcu. Takrat se je močno kadilo, prah je sedal še več ur, tako da sta bila gozd in okolica koč v Krnici prekrita s prahom.

Odlom se lepo vidi s ceste na Vršič, pa tudi z grebenov nasproti Škrlatice. Objavljena fotografija kaže, da je šlo res za ogromen odlom, zato ni čudno, da je bila okolica koč v Krnici bela od prahu, saj se je po odlomu dvignil več kot 500 metrov visok oblak prahu.

Po grobih ocenah se je v odlomu zrušilo več tisoč kubičnih metrov skalovja.

Janez Zupan

Tolmina. Nekaj časa so imeli tudi dvojezične štampiljke.

Aretacijo Franca Štruklja (leta 1928), zadnjega predsednika, ki so mu Italijani zaplenili celotno društveno dokumentacijo, lahko štejemo za poslednji udarec že močno oslabiljeni podružnici. Člani so začasno podredili svoje cilje osvoboditvi Primorske izpod fašizma. Pri tem so jim bile dobrodošle tudi gorniške izkušnje. Korenine planinstva v Posočju pa so ostale in pognale takoj po osvoboditvi.

ILEGALNI PLANINSKI KLUB KRPELJ

Planinski klub Krpelj je bil primer planinske in narodnostne vztrajnosti v nemogočih razmerah okupirane Primorske. Na pobudo **Zorka Jelinčiča** ga je ustanovila peščica rodoljubov 16. marca 1924. Poimenovali so ga kar po krpeljih, nepogrešljivem rekvizitu pri zimskem vzponu na Porezen, kjer je bila ustanovitev. O delu kluba je Jelinčič poročal v jubilejni številki Planinskega vestnika (ob 60-letnici Soške podružnice) leta 1956 in v glasilu Naše jame (1960). Zbrano gradivo z nekaterimi novimi dognanji je objavljeno tudi v jubilejnem zborniku PD Tolmin (Stoletje planinstva na Tolminskem, 1996). Ilegalni PK Krpelj je deloval na področju planinstva in jamarstva. V času med obema vojnama so bili prav »Krpeljevi« člani v Planinskem vestniku znak za ostale Slovence, da italijanski škorenj na Primorskem ni uspel prav vsega pohoditi. Kako bi le, saj so bili nekateri »krpeljevci« prekaljeni člani odporniške organizacije TIGR.

»Krpeljevci« so se po letu 1930 razpršili na vse strani. Nekateri so zbežali pred italijansko hajko (priprave na drugi sodni proces), druge so zaprli, tretji pa so šli za kruhom. Po osvoboditvi jih najdemo pri snovanju nove planinske organizacije na Primorskem in Tolminskem.

PLANINSKO DRUŠTVO TOLMIN

Današnje planinsko društvo v Tolminu je torej dedič bogate planinske zgodovine. Ustanovljeno je bilo leta 1946 kot podružnica takratnega Planinskega društva Slovenije (kasnejša PZS).

Prvi predsednik društva je bil nekdanji »krpljevec« **Janez Vidmar**. Pomembno planinsko izročilo se je tako preneslo v povojno obdobje in plodno obrodilo.

Danes ima društvo široko razvejano dejavnost: od gospodarske, mladinske, alpinistične (Soški AO), jamarške do izletniške. Pod okriljem PD Tolmin deluje tudi postaja GRS. Planinci predstavljajo v Tolminu pomemben del javnega življenja, o čemer priča tudi njihov visok odstotek glede na skupno število prebivalcev.

Ob jubilejnem letu za planinstvo na Tolminskem se moramo zavedati, da planinska organizacija že od samih začetkov dalje ni obstajala samo zaradi planincev, ampak je del naše nacionalne kulture, zgodovine in samozavesti. Le takšna je lahko vsem ujmam navkljub preživela tudi Soška podružnica s svojimi dediči.

Vir: Stoletje planinstva na Tolminskem, jubilejni zbornik PD Tolmin. Tolmin 1996.

50 LET PRVE PO VOJNI ZGRAJENE PLANINSKE KOČE NA MRZLICI

PRILJUBLJENA LESENJAČA NAD REVIRJI

TINE LENARČIČ

Mrzlica (1122 m), vrh med Revirji in Savinjsko dolino, je že dolga leta znana kot ena od najpriljubljenejših izletniških točk v osrednjem delu Slovenije. Nanjo vodi pot tako iz Trbovelj kakor tudi iz Hrastnika, Žalca, Griž, Zabukovice, Prebolda in drugod, zadnjih 35 let pa je povezana tudi s cesto. Ta se odcepi na sedlu od ceste, ki vodi iz Trbovelj v Prebold. Tu je tudi točka Zasavske planinske poti in drugih poti. Na njej so žalski planinci leta 1899 odprli eno od prvih planinskih koč v Sloveniji z imenom Hausenbichlerjeva koča, trboveljski planinci pa so v neposredni sosesčini te koče leta 1931 zgradili in odprli svoj planinski dom. Obe koči in še koča Društva prijateljev narode Trbovlje na Štorovi ravni ter koča trboveljskih lovcev na bližnjem Homiču (1082 m) so 6. julija 1942 pogorele, ker so borci NOB želeli s tem preprečiti zadrževanje nemških okupacijskih moči na tem območju. Trboveljska podružnica SPD med okupacijo ni delovala.

DOLINSKA BRUNARICA NA GORI

Oktober 1945 je PD Trbovlje obnovilo svoje delo. Že na prvem občnem zboru je članstvo sklenilo, da je treba na Mrzlici znova postaviti planinsko kočo, in sicer na istih temeljih, kot je že stal planinski dom. Na gradnjo so se društveni člani pričeli pripravljati spontano. Poskrbeli so za prijavo vojne škode v višini 403.164 dinarjev. Takoj po končani zimi so v pomladnih mesecih leta 1946 vsako nedeljo organizirali prostovoljno delo pri čiščenju pogorišča prejšnjega doma, usposobili so klet za skladišče ter obnovili črpališče za pitno vodo, kakor tudi rezervoar zanj. Društveni odbor je 19. februarja 1946 zaprosil poveljstvo štaba 306. bataljona vojnih ujetnikov Laško, da dodeli društvu leseno barako, ki je stala v bližini občinskega doma na območju sedanjega naselja Sallaumines. Uporabiti so jo nameravali za začasno planinsko kočo na Mrzlici. Žal društvu to ni uspelo.

Dne 31. maja 1946 so ustanovili gradbeni odbor, ki so ga tvorili tile člani: **Leopold Majdič st.**, predsednik, **Viktor Simčič**, tajnik, **Ivan Rovšnik**, blagajnik, člani pa so bili: **Anton Božič**, **Ivan Rozman**, **Mirko Ranzinger st.**, **Ivan Jereb**, **Tone Mahkovec**, **Stanko Kangler**, **Slavo Šentjerc**, **Drago Kovač**, **Vladko Crnkovič**, **Tone Škoberne**, **Franc Šetinc** in **Tine Lenarčič**. Del odbora je bil aktiven, del pa nekoliko manj.

Z gradbenimi deli so na Mrzlici uradno pričeli 1. maja 1946.

PD Trbovlje je zaprosilo takratni OLO Trbovlje, da odstopi društvu brezplačno v last in uporabo bivšo brunarico, ki je v času okupacije služila kot savna za upravnim poslopjem OLO Trbovlje. Bila je zapuščena in v slabem stanju. OLO Trbovlje je prošnjo ugodno rešil. Takoj nato so člani društva v štirih dneh prostovoljno demontirali kočo in jo pripravili za prevoz na Mrzlico. Dne 23. junija 1946 je 17 rudniških voznikov po obstoječem kolovozu s konji prepeljalo večino te brunarice v najhujšem nalivu na Mrzlico. Odtlej so dela tekla vsak dan, od jutra do večera. Poleg članov gradbenega odbora sta pri postavitvi planinske koče sodelovala poklicna tesarja **Ivan Rozman** in **Polde Ažman**. Dne 7. julija 1946 je bila koča že postavljena in pokrita.

Takole je bilo na dan otvoritve planinske koče na Mrzlici 21. julija 1946

Takoj so tudi pričeli urejati notranjščino. Koča je imela tlorisne izmere 9 x 6,5 metra. Po načrtih v. gr. tehnika **Mirka Ranzingerja** in stavbenika **Antona Božiča** je bila poleg koče postavljena še lesena veranda v izmeri 9 x 3 metra. Koča je bila pokrita s skodlami, veranda pa s pločevino. Opravljenega je bilo mnogo prostovoljnega dela ter iz Trbovelj na Mrzlico preko 200 prevozov s konjsko vprego, od tega dobršen del prostovoljno. Skupno je bilo opravljenih 5161 delovnih ur, od tega več kot polovico prostovoljnih. Nekateri obrtniki so za novo kočo brezplačno poklonili okna in vrata ter kuhinjski inventar.

SLAVNOSTNA OTVORITEV Z GOVORI

Takoj so tudi pričeli urejati notranjščino.

Koča je imela tlorisne izmere 9 x 6,5 metra. Po načrtih v. gr. tehnika **Mirka Ranzingerja** in stavbenika **Antona Božiča** je bila poleg koče postavljena še lesena veranda v izmeri 9 x 3 metra. Koča je bila pokrita s skodlami, veranda pa s pločevino. Opravljenega je bilo mnogo prostovoljnega dela ter iz Trbovelj na Mrzlico preko 200 prevozov s konjsko vprego, od tega dobršen del prostovoljno. Skupno je bilo opravljenih 5161 delovnih ur, od tega več kot polovico prostovoljnih. Nekateri obrtniki so za novo kočo brezplačno poklonili okna in vrata ter kuhinjski inventar.

Gradbeni odbor je imel na voljo 325.057 dinarjev, dolgovi pa so znašali 122.555,50 dinarjev. Ta je bil poravnani v naslednjih letih. Pomoč pri postavitvi nove koče na Mrzlici so nudili OLO Trbovlje, MLO Trbovlje, sindikalna podružnica rudarjev, Fizikolno društvo Rudar in Planinska zveza Slovenije.

Dne 21. julija 1946 je bila planinska koča na Mrzlici slavnostno odprta kot prva v Zasavju in kot ena med prvimi tudi v Sloveniji po končani II. svetovni vojni. K otvoritvi se je zbralo veliko število planincev in izletnikov. Kočo je slavnostno odprl **Ante Beg**, takratni pred-

sednik PD Trbovlje. Na otvoritvi so govorili še **dr. Geržinič** in **Evgen Lovšin** iz Planinske zveze Slovenije ter **Ernest Žunk** kot predstavnik različnih organizacij Trbovelj. Nameravano blagoslovitev kočje so odsvetovali. Koča je bila že ob otvoritvi predana v oskrbovanje **Gustlnu Tajhmajstru** iz Rimskih Toplic. Vodil in oskrboval jo je skupno z ženo Mico poleti in pozimi.

Novo zgrajena koča je imela verando, dnevni prostor, kuhinjo ter sobo za oskrbnika, na podstrešju pa skupno ležišče za 13 oseb ter dve manjši sobici, od katerih je ena služila oskrbniku za shrambo oziroma skladišče živil. V spodnjih prostorih je bilo na voljo 60 sedežev. Zmogljivost kuhinje je znašala 50 obrokov. Hkrati z zgraditvijo kočje je bilo postavljeno nekaj metrov vstran še gospodarsko poslopje, ki je deloma služilo tudi kot zaprto in odprto stranišče.

PETROLEJKJE JE ZAMENJALA ELEKTRIKA

Čeprav novo zgrajena planinska koča ni imela večjih in udobnejših prostorov, pa tudi nikakršnega večjega komforta, so jo imeli planinci radi, posebno še Trboveljčani, saj je mnogim pomenila nekakšen drugi dom. Bila je vedno dobro obiskana. Bila pa je mnogo premajhna za tako številni obisk. Zgrajena je bila pravzaprav kot začasna planinska koča s tem, da bi v kasnejših letih postavili sodobnejši planinski dom. Te želje seveda ni bilo mogoče takoj uresničiti. Pač pa se je društvo kmalu lotilo različnih adaptacij. Leta 1949 je povečalo kuhinjo za štiri kvadratne metre in napeljalo pitno vodo v kuhinjo. Elektrike takrat še ni bilo, zato so v koči svetili s petrolejkami ter karbidovkami. Leta 1948 pa so začeli priprave za zgraditev depandanse, ki naj bi stala nad kletjo pri koči. Delo so začeli leta 1949. Neuradno so jo odprli 11. septembra 1949 v okviru prvega planinskega tedna PD Trbovlje.

Ob tej priložnosti je PD Trbovlje organiziralo množični izlet na Mrzlico. Ob otvoritvi je govoril Ante Beg. Koča takrat še ni bila povsem dograjena. Dokončali in opremili so jo šele leta 1950. Zgradili so jo v leseni izvedbi. V njej je bila ena večja in dve manjši sobi ter stranišče. Vseh ležišč je bilo v novo zgrajeni depandansi 16. S tem se je povečalo število ležišč na 15 postelj in 30 skupnih ležišč.

Tako planinsko kočje kakor tudi depandanso je bilo treba stalno vzdrževati, kar je imel na skrbi gospodarski odbor s svojimi člani in člani društva. Bila je večkrat prepleskana znotraj in zunaj, kritina je bila zamenjana s salonitno, obnovljena je bila oprema itd. Tu je treba omeniti nadvse skrbnega gospodarja **Viktorja Simčiča** in njegove sodelavce **Toneta Škoberneta**, **Poldeta Majdiča**, **Toneta Sterniša**, **Lojzeta Dularja**, **Jožeta Kalana**, **Ivana Jereba**, **Ivana Rovšnika**, **Oskarja Zakonška**, **Franca Vengusta**, **Srečka Kastelica**, **Toneta Vengusta**, **Jožeta Beleca**, **Jožeta Gramca**, **Nika Putriha**, **Slava Šentjurca**, **Toneta Kolenca** in še marsikatero drugega.

Koča je dobila prvo elektriko leta 1950, ko je bil nabavljen bencinski agregat. Služil je le za zasiino razsvetljavo. Zato se je društveni odbor lotil nove akcije in napeljal enofazno električno napeljavo od hiše **Jožeta Jagra** v Čečah na Mrzlico. S tem v zvezi je bilo opravljenega mnogo predvsem prostovoljnega dela pri izdelavi trase in postavitvi drogov. Tudi pri tem delu so se odlikovali številni člani.

Konec novembra 1951 je prvokrat zasvetila luč v planinski koči na Mrzlici. Dogodek je bil za tiste čase zelo pomemben, saj še številne vasi takrat niso imele elektrike. In prav vod do Mrzlice je omogočil napeljavo elektrike kmetijam pod Mrzlico.

POLDETOVA KOČA

Na temelju izvedene ankete med članstvom PD Trbovlje se je takratni odbor PD Trbovlje v letih 1958/59 odločil, da zgradi na Mrzlici nov, sodoben planinski dom. Planinska koča je dotrajala, bila je nefunkcionalna, napadla jo je lesna goba, bila je premajhna in še vrsta drugih okoliščin je govorila za to, da je treba zgraditi nov planinski dom na isti lokaciji.

Ko je nov dom deloma že stal, je bilo treba obstoječo kočjo demontirati. Društvo se je odločilo, da jo postavi znova na bližnjem Štorovem travniku na mestu, kjer je pred zadnjo vojno stala kočja Društva prijateljev prirode Trbovlje. Dne 23. septembra 1962 je bila kočja že pokrita. 4. novembra 1962 pa je bila izdelana in montirana notranja lesena stenska obloga in dokončana tla. Zmogljivost nove kočje — društvo jo je poimenovalo po **Poldetu Majdiču**, bronastem Poldetu, legendarnem planincu, Poldetova kočja — je bila naslednja: dnevni prostor je imel 12 sedežev, pet sob je imelo skupno 11 postelj in 18 skupnih ležišč, skupaj 29 ležišč. Do kočje so napeljali tudi elektriko in pitno vodo. Vsa dela so bila dokončana leta 1965. Poldetova kočja še sedaj služi kot depandansa planinskemu domu na Mrzlici, ki pa jo ima sedaj v najemu TET. Travniki pred to kočjo služi za različne športne igre, dolga leta pa je služil za množične prireditve ter srečanja Revirčanov in Savinjanov. Za postavitve Poldetove kočje gre zasluga številnim članom PD Trbovlje, predsem pa predsedniku gradbenega odbora **Tonetu Sterniši** in predsedniku društva **Lojzetu Dularju**.

PD Trbovlje 50-letnega jubileja, odkar je bila postavljena oziroma zgrajena prva planinska kočja na Mrzlici v povojnem času, ni posebej obeležilo.

Sv. Duh pod Olševo

VERA PIPAL

Pred mano Ojstrica, Škarje, Planjava...

— nobena daljava!

Prijela bi Brano,

s soncem obsijano.

Mogočna nad Sedlo

se je namestila.

Prava idila.

Najbrž sem Brani

krivico storila,

lepoto sem njeno

premalo častila.

GORNišKO POPOTOVANJE, KI GA JE SPODBUDIL ČLANEK V PLANINSKEM VESTNIKU

PO IZGUBLJENIH STEZAH NAD BELCO

MARJAN MUNDA

Predgorja in stranski vršiči, grebeni in grape so nekako izven zanimanja običajnih gornikov. To je svet pastirjev in lovcev, domačinov, ki so imeli tod kdaj kaj opravka. Čeprav so gozdarji raztegnili svoje ceste vsenaokrog, daleč in visoko, je iz prejšnjih časov ostalo še veliko stez, vlak, kolovozov, ki nekam ali od nekod vodijo. Redko so opisane in tudi v zemljevidih niso vse zarisane. Domačini, ki gor drvarijo ali hodijo za živino, vedo zanje, še bolj zanesljivo lovci. A vsak tudi pove, kako je vse zaraščeno, zapuščeno, in zakaj bi se mučili po težko prehodnem svetu, če je cesta. To pomeni, da le redkokdo zaide v samoto nad divjimi grapami.

Članek **Stanka Klinarja** v lanskem Planinskem vestniku o imenih hribov med Belco in Hladnikom mi je ponudil neznano sliko hribovja, čez katerega smo se s Kepe tolikokrat zagledali proti Julijcem. To je tisto pravo za naju, sva dejala s hčerko: iskanje izgubljene poti, stikanje za izginulo stezo, tipanje za prehodi v brezpotju. Greva na Bavhe!

V Belci povprašava mladega gospodarja po stezi. Najprej naju čudno pogleda, češ, po cesti z avtom se pride prav gor pod planino, ki jo imenujejo Bavhe. Ko vztrajam pri stezi, me napoti po cesti v Belco do peščenih sten, čez katere pada slap; od tam, še pred slapom, je treba poiskati stezo navzgor. Na nekaterih zemljevidih je ta napotek potrjen s pikčasto črto, ki gre proti severu.

MARKACIJA NA VRHU GORE

Parkirava na prostoru ob cesti, se oprtava in se po dobro vidnih stopih zagrizeva v breg. Strmo je, a poraslost s temno zelenim spomladanskim resjem dela vzpon prijetnejši. Višje se steza loti rebra, ki je izrastek grebena izpod Vretovega vrha. V zemljevidu piše čez vse pobočje Barakerjev rovt, a strmina in poraščenost s črnim borom na skromnih, peščenih tleh ne potrjujeta tega. Z leve križa najino stezo širša pot, ki je nemara nekoč služila za spravilo sena, drv ali oglja ali za dogon živine na pašnike.

Medtem ko stezica pleza še naprej po rebro, se midva vdava vabljivji poti, ki naju po pobočju skoraj po ravnem pripelje v jarek Vršnega grabna. Ob poti je vase podrt senik ali gozdarska bajta. Šum potoka ostaja spodaj. Prečiva suho strugo. Kolovoz je postal steza, komaj vidna pod debelim nastiljem bukovega listja: na debelo plast iz mnogih let je naletelo že vse letošnje.

Spet pridobivava višino. Ko se steza bolje pokaže, sva ji hvaležna, a sva tudi samozavestna, da naju občutek vodi po logični smeri in ne kam v skale Jurčovega vrha (1505 m). Spet prečiva grapo na drugo, južno stran in se po gozdu vzpenjava proti grebenu, prepričana, da bova kmalu na grebenski lovski poti; saj lovci ne stripijo, da ne bi gledali na obe strani. Prav sva imela! Nekje

Viharniki na Mojstrovici

Foto: Marjan Munda

sva spregledala uhojen prehod, pa se pehava skozi nadležno ruševje na Vretov vrh (1629 m). Uživava prvi širši razgled na triglavsko stran in na Kepo, čisto spodaj pa je Savska dolina.

Steza je naprej dobro uhojena. Po preseki skozi ruševje se bliža Visokemu vrhu. Poltretjo uro hoda sva imela za seboj od izhodišča z vsemi ovinki. Iz kamenja zložen kup in vanj zasajena palica zaznamujeta 1828 metrov visok vrh.

SLEDOVI ŽIVAHNE PLANINE

Sledi sproščen počitek, ki ga pozna vsak gornik na doseženem cilju. Razgledovanje motijo oblaki in megle napovedane jugozahodne fronte, vendar se občasno trgajo. Proti severu je bolje: med Maloškim in Trupejevim poldnem se v daljavi belijo snežišča Visokih Tur. Na Kepi so jarki pobeljeni z ostanki jesenskega snega. Križ se blešči v soncu; kar nekam tuj je kovinski odblek. Ožja soseščina je razpostavljena naokrog v slikovitih panorami. Na takih razglednikih se razbremeniš »makrorazgledov« in se lahko posvetiš podrobnostim: opaziš poti, ki se vijejo in plezajo v sosednje pobočje, na hrib nasproti, a niso nikjer zarisane; bajte in seniki čepijo na jasad v samotnih dolinah. V tem jesenskem času močno izstopajo iz sivine bukovja in črmine smrečja macesni, ki zagorijo kot plameni, če goro obseja sonce. Rož ni, cvetana se je potegnila v korenine, kjer so zbrane moči za cvetenje v naslednji pomladi. Brsti sleča so trdno zaprti v pričakovanju zime. Vanež je prepustil bil usihanju in razpadu. Kakšen zapoznel resasti svišč se še najde.

Z rušnatega vrha, ki so mu bržkone lovci nadeli ime Kurji vrh, po zahodni strani slediva poti čez trate in skozi macesnovje. Zgradbo grebena proti severu prekinja zdrobljena hribina, ki se v obliki usadov spušča proti vzhodu v Kurji graben. Kamenina istega porekla se pokaže v prepadnem odlomu Vrha Bašce na zahodno stran nad Hladnikom, le da so plasti prerezane in vidne

sto metrov na debelo z vsemi dokazi tektonskega gubanja. Kjer pokriva te plasti, imenovane karnijske, humusna preperelina, se znajdeva na blatni poti.

Rastlinstvo naokoli je bujnejše, trate košate. Ni čudno, če so na hrbtih in v pobočjih z obilico prsti iz gozda izkrčili pašnike. Globoko vtisnjeni sledovi govejih parkljev in konjskih kopit, pa še drugi dokazi, ki se jih izogibava, da ne bi stopila vanje, kažejo, da so bila pasišča še pred kratkim živa.

Po zmandrani poti prideva do prostranih travnikov, pogrnjenih od vršnega grebena daleč dol do gozda. Na spodnjem robu se je belil ovinek ceste. Ni nama delal skušnjav za sestop, bolj naju je vabila Mojstrovica (1816 m). Od steze do steze, ki jih pašno govedo shodi v vodoravni smeri kot plastnice po pobočju, se dvigava na njen greben. Na planem slemenu se borijo vse generacije viharikov: že odmrle, a trdne rogovile, napol okleščeni, razmršeni še živi korenjaki, pa pritlehna, na vse pripravljena drevesca. Zadnji sneg je potlačil travniško rastlinje; še šopasta bavha ne kuštra prilogle ruše. Planina je v celem pod nama.

To je torej Bavha, po kateri naj bi, po Klinarjevem, poimenovali ves gorski hrbet od Visokega vrha proti glavni verigi Karavank do vrzeli v Sedliču! Nič nimam proti, toda Bavh je že toliko: naprej na zahodu so Visoka (1647 m) in Nizka Bavha (1642), pa sedlo Bavhica. Le kako si bomo dopovedali, na kateri smo bili? Geograf **Jordan** je v študiji Planine v Karavankah (Geografski vestnik, 1945) marsikaj zanimivega zapisal. Med mnogimi imeni na tem mestu ni najti planine Bavhe. So jo tako imenovali Korošci? Mogoča je bila tudi nedoslednost, kajti za planino V Belci navaja Jordan še imena Baba, Dovščica, Rožca, pa tudi Bavha(!).

Včasih se zgodi, da domačini vsak po svoje in od svoje strani pripovedujejo različna imena za isti kraj, da je tako možna zmešnjava pri zapisovanju. Nazadnje je usoden zemljevid: ta pa »našo« Bavho imenuje Planina Ravne. Nisem preverjal, kako pastirji imenujejo posamezne pašnike ali dnine, kjer bi utegnil dobiti tudi kakšen izviren odgovor, podobno kot je Stanko Klinar slišal ime Terčarica.

KOROŠKA ZAPUŠČINA

Ko je bila to še koroška planina, so tod pasli kmetje iz Spodnjih Rut. Obseg pašnikov je bil tolikšen, da so v prejšnjem stoletju (1884.) prepasli 54 govedi, 13 konj in 500 ovc na sezono. Pozneje (1929.) se je čreda zmanjšala na 37 govedi in nekaj konj s štirih kmetij iz Spodnjih Rut. Domala vse planine po slemenih Karavank so bile v uživanju koroških vasi, medtem ko so bili kmetje na naši strani iz Doline obrnjeni bolj k paši po dolinah in obronkih Julijskih Alp ter po rovtih v nižjih južnih legah Karavank. Gospodarska težnja Korošcev je bila prvotnejša; poleg tega so Karavanke na severno stran strme, neprikladne in osojne. Paša po starih domikalnih pravicah tostran meje je bila z državno razmejitvijo v tridesetih letih našega stoletja za Korošce zaprta in dodeljena v uživanje kmetom iz Doline. Ledinska imena so torej koroška zapuščina.

Po oblem, širokem hrbtu Grmovca se po mehkih travah in med macesni, ki že posipavajo tla z orumenelimi iglicami, spustiva v Sedlič. Po samotni hoji po planini se razpoložene zdrzne na cesti, kjer parkira vrsta avtomobilov. Sklepava, da je od tod prijeten dostop po ravnem na Trupejevo Poldne, kar nama potrđita dva

CIPRA in AFI v letu 1996

Kaj pomeni CIPRA in AFI, bralcem Planinskega vestnika verjetno ni potrebno posebej razlagati, da pa ne bi prišlo do nesporazumov, povejmo, da je CIPRA kratica za Mednarodno (nevladno) komisijo za zaščito Alp in AFI kratica za Alpski raziskovalni inštitut, ki ima sedež v Garmisch-Partenkirchenu v Nemčiji. Novi ne samo pridobitniško in ekološko usmerjeni pogledi na alpski prostor so v preteklem letu v okviru omenjenih inštitucij rodili ideje o postavitvi projekta z naslovom »Mreža občin v alpskem prostoru (Gemeinde Netzwerk - Allianz in den Alpen)«. Gre za oceno stanja okolja, za določitev dopustnih obremenitev alpskega sveta in za izdelavo sonaravnih občinskih razvojnih programov. V 26 sistematično izbranih občinah je treba preučiti vse probleme, rezultati pa morajo biti vsaj pogojno uporabljivi v vseh 600 alpskih občinah. Slovenija je v mreži testnih občin dobila dvoje mest.

Gre za projekt alpskega prostora, v katerem živi 11 milijonov ljudi, za katere želimo izboljšati življenjske pogoje, ohraniti - kolikor se še da - prvobitnost Alp, življa in dejavnosti v njem, predvsem pa vzbuditi drugačno, bolj kulturno in manj za vsako ceno pridobitniško dejavnost v alpskem prostoru.

Pilotna faza projekta bo trajala leto in pol, do sredine prihodnjega leta.

V Sloveniji se je za sodelovanje v Mreži potegovalo več občin (Kranjska Gora, Bovec, Črna na Koroškem, Trzič, Kobarid, deloma tudi Tolmin in občina v nastajanju Solčava), pogojem za uvrstitvev v Mrežo pa sta najbolj ustrezali občini Kranjska Gora in Bovec. To sta tudi naši dve testni občini, ki bosta v projektu sodelovali na delovnih področjih promet in turizem. Vseh delovnih področij je deset (turizem, promet, gorski gozd, gorsko kmetijstvo, naravovarstvo in nega krajine, prostorsko načrtovanje, voda, energija in klima, odpadki, informatika). Za ti dve delovni področji sta se občini v sodelovanju z CIPRO national in CIPRO international odločili zaradi aktualnosti in nujnosti ukrepanja, pa tudi zato, ker sta izbrani področji zelo kompleksni.

Vsaka izbrana občina mora imeti odgovorno kontaktno osebo in najmanj tričlansko za okolje razumevajočo delovno skupino. Prispevati mora tudi določena zagona sredstva, na podlagi katerih potem lahko dobi dotacijo Združenih narodov. Država članica CIPRE oziroma sodelujoča v projektu pa mora imeti tako imenovane koordinatore, ki vzdržuje povezavo z Mednarodnim projektnim svetom. Nacionalno predstavništvo CIPRE je tudi glavna pravna kontaktna oseba z mednarodnim managementom projekta. To je trenutno pri uradnem predstavniku CIPRE za Slovenijo **Janezu Bizjaku** na Triglavskem narodnem parku.

planinca, ki sta se ravnokar vrnili. Prijazno ponudbo, naj se z njima peljeva v dolino, sva hvaležno odklonila. Mik iskanja izgubljenih stez naju še ni zapustil. Medtem ko se cesta v Belco vijuga v zložitnih serpentinah, iščeva in izkoristiva vsako sled, ki bi mogla biti bližnjica ali nekdanja pot, preden je bila zgrajena cesta. Na planini Miklovici pri idilčni koči se za žejo ponuja vodni curek. Ponekod jo ubirava kar na celo po gozdu navzdol v prepričanju, da bova spet naletela na stezo. In res: bila je lepo speljana, nekoč široka, zdaj na debelo zasuta z listjem, dokler se ni zapletla v mlado smrečje. Ker steze nihče ali pa kdo le redkokdo uporablja, je

gošča neobsekana, od snega polomljena drevesa pa ponekod popolnoma zapirajo pot.

Nazadnje se izmotava. Doseževa rob Kurjega grabna. Divje razkopani jarek pada v špalirju dolomitnih čeri in udorov v dno Belce. Pristaneva na cesti, ki nama ne odreče nekaj kilometrov sprehoda. Gredoč opazujeva vodo in njeno slikovito pot, česar ne vidiš, če se voziš.

Na planine so naju zvalile Klinarjeve »Bavhe« (ponavljam z njim, Deo gratias!), k strugi Belce od izliva gor, ko bo po skalah zacvetel šopasti repuš, pa naju bo spomladi zvalilo žuborenje, kлокotanje, šumenje, bučanje vodá, ki se prelivajo skozi tesno sotesko izpod Karavank.

CILJI ZA LEP NEDELJSKI IZLET SO SE ROJEVALI KAR SPROTI

JESENSKE PRIMORSKE STEZICE

NADA KOSTANJEVIC

Revma me daje in kam daleč ne morem. Zato sem se nedeljo pred vsemi svetniki odločila, da pojdem obiskat svojega svaka, soproga moževe sestre, na Goče. Kaj pa počne tam? I, nič, uživa večni pokoj, tam je pokopan. Krojača sta bila, on in njegov samski brat, imela sta krojaštvo v Vipavi, do druge vojne. Vsako nedeljo sta se skupaj s svojimi sodelavci odpravila in obredla vse griče okrog Vipave, saj sta se čez teden zadosti nasedela za šivalnim strojem. Če bi se odpravila po stezicah na Goče, bi me še noč dobila po poti. Seveda

sem dobila »štop«, v Trstu naseljene Gočane, ki so tudi šli povasovat k svojim pokojnikom.

Goče so zelo zanimiva vas. Sedlo pod Gočami na oni cesti, ki pelje skozi Manče če hočete kar v Trst, loči Vrhe od verige gričev, ki pa so zopet ločnica med dolinama Vipave in Branice, dokler se obe vodi pod Dornberkom ne zlijeta v eno.

ČEZ STEZICE GREM NA GOČE

Goško pokopališče je malo zunaj vasi, na griču. Lep razgled je z njega, naj bo proti Vipavski ali Braniški dolini ali pa tudi na Kras. Zgodnje popoldne je bilo in ko sem sestopila v goško vas, nenavadno pozidano v obliki Andrejevega križa (pa še patron jim je sveti Andrej), se mi je na griču nad njo zasvetila kapelica na Obeluncu. Kakor bi imela v sebi bioenergijo — takoj me je minila revma. Podala sem se po vasi in pred hišo zagledala znanko. Kako bi prišla do Obelunca? Nič lažjega, pojdite naravnost po asfaltu, potem mimo zadnje hiše, po makadamu, naravnost po široki poti, potem pridete do kapelice levo in se držite leve poti. Le čemu niste prišli zjutraj, saj je bila maša tam! Hm . . . kdo pa bi doma kuhal?

Podala sem se mimo zadnje hiše po lepi, svetli makadamski poti, ogledovala doline in gledala pred seboj Obelunc. Kako je že zapel o Obeluncu **Radoslav Žgur**?

*Čez stezice grem na Goče,
pridem tjakaj, mi je vroče,
tam kapela je Marije,
v plašč svetla me ona skrije,
da se duša odpočije . . .*

V vinogradu dobim še grozd poznega »šmihelca«, saj so vinogradi prav do vrha vseh slemenskih vasi — tam od Goč do Preserij. Ampak ta pot je začela voditi navzdol, nekako se ne drži smeri na Obelunc. Tukaj je široka pot levo, le kapelice ni. Morda jo je hudoba iz stare pravljice odnesla. Leva pot je kar široka in po njej pojdem. A se spusti v nič prijazno globačo. Tam je velik lesen skedenj, na oni strani pa prostoren ograd, tam

Sodelovanje v projektu je neobvezno, vseeno pa se je zanj odločilo vseh sedem alpskih držav (Avstrija, Nemčija, Švica, Francija, Italija, Liechtenstein in Slovenija).

Od tega projekta si ometamo pridobitev informacij iz drugih občin za razreševanje domačih problemov, veselji pa bomo tudi, če bodo naše izkušnje uporabne tudi drugod.

V tem primeru gre za integracijo celotnega alpskega prostora in njegovega življa, za ožvitev alpskih tradicij in zgodovinsko pogojenega gospodarstva, za ohranitev ljudstev, ki so v tem prostoru avtohtona.

Tudi oktobra v Iglsu pri Innsbrucku končana redna letna konferenca CIPRE je imela sicer nekoliko pateričen vodilni motiv »Mit Alp« (Mythos Alpen), ki pa v sebi skriva željo in zahtevo po drugačnem, bolj kulturnem gledanju na Alpe in na vse, kar v ta prostor tradicionalno in kulturnozgodovinsko spada.

S splošnim, javnim interesom in vsaj moralno podporo bo projekt zagotovo zaživel in rodil uspehe. To podporo vidimo tudi v številnem članstvu Planinske zveze Slovenije in njenih usmeritvah.

V vsem tem ne gre za nič drugega kot za uvajanje Alpske konvencije v praktično življenje. Alpsko konvencijo je podpisala in ratificirala tudi Slovenija.

Marjan Šolar

laja velik črn pes in meketa nedoločeno število ovac in koz. Nekaj opuščenih avtomobilskih karoserij je tam in blaten klanec, ki pelje ven iz globače. Verjetno kdo hodi dvakrat dnevno oskrbovat to živad, saj je pot dobra.

Iz globače se kar hitro izvlečem po klancu. Pot je sedaj bolj prijazna in zložna, a se mi zdi, da bom »zašajtala« tja v dolino Branice. Zato ju udarim kar po vinogradih in borštih, pa še kak travnik je vmes. Končno pridem zopet na lepo, zložno pot in že sem pri kapeli. Vem, da je za njo rastišče pomladanskega resja, ki sicer na teh slemenih ne uspeva.

KO JE MRAK ČEDALJE BLIŽJE

Kapela je seveda zaprta. Ni posebno stara — nekaj čez sto let; cerkvi na Gočah in na pokopališču sta mnogo starejši. Okrog cerkve je lep razgled na dolino in tudi na Kras. Skozi ključavnico vidim notri kar čedne podobe, pa tudi cerkev je še kar urejena. Danes se do vseh teh slemenskih cerkvá da priti z avtom, sinovi in zetje pa pripeljejo matere (posebno tiste, ki imajo italijansko pokojnino) do vseh teh cerkvic.

Zato se vračam po oni široki poti in takoj vidim, kje sem zgrešila. Prezgodaj sem obrnila levo — sedaj pa sem prišla do tiste kapelice in se kmalu za ovinkom znašla tam, kje sem prej šla levo.

Če pa sem že na Gočah, se bom spustila tudi v Lože, k betežni in stari svakovi vdovi. Šla bom po starem kolo-vozu, ki se spusti po Raztegnici med vasi v Lože in Manče. Raztegnica je pusta in kamnita; ondod so včasih vozili mrliče iz obeh vasi — danes jih peljejo okoli, po asfaltu. Prijatelj Žgur takole pôje:

*Ko je mrak čedalje bliže,
spustim se v Manče, niže (le da sem jaz šla v Lože),
tam je Štefan, moj prijatelj,
klet ima, v njej je škratelj —*

pa sem prišla do Ježeve gostilne na pol poti med obema vasema. Pred njo je truma Italijanov, ki so obiskovali grobove, sedaj pa jedo in pijejo.

*Ta kot mucka se mi laska,
boža me, potem popraska,
za oblake luna skoči,
joj, kako domov ponoči?
In da mene ne bi škratelj,
Štefan s svečo, moj prijatelj,
da bi ne zadel ob bilko,
domov spremi me s svetilko . . .*

Le da je mene spremila svakinja kos poti, naprej pa je šlo kot ponavadi — malo na hop in malo na štop. Na revmo pa sem kar pozabila.

NA MARTINOVO K MARTINU

Naslednjo nedeljo je lilo kot iz škafa in ni bilo nič pametnega početi, če izvzamem, da sem — zopet na hop in štop — šla obiskat kolegico meteorologinjo **Ivico Abramovo** na Nanos. A ker pač ni pričakovala nikogar, se je ravno šla kopat — in tako sem lepo odštopala — z marelo vred — nazaj.

Kaj pa Martinova nedelja? Že leta in leta si želim na Martinovo nedeljo ogledat cerkvico, ki sem jo prvič videla iz vlaka, ki pelje z Reke proti Postojni — ko mi je bilo osem let. To je sv. Martin na Tabru nad Zagorjem

ob Pivki. Ko se peljem na Reko, hrepeneče gledam po tem vršacu, s katerega mora biti krasen razgled. A se mi nikoli ne izteče. Tudi to pot se ni. Pa kaj zato! Saj bodo imeli »šagro« na drugem koncu pri svetem Martinu — tam nad Brjami. Tudi to kapelico ali cerkvico sem večkrat gledala s ceste, gledala sem jo nekoč celo z Vrha pri Preserjah, kamor me je enkrat kar s kolesom neslo. Sedaj je fuč kolo, pa tudi jaz nekoliko...

Pojdite s prstom po zemljevidu: iz Goč na Erzelj, z Erzelja na Planino, s Planine na Vrtovče, od tam na Brje in končno na Preserje. Oh, še peš bi šla, če bi imela dvajset let manj in boljše kolo! Tako pa sem opoldne prišla z avtobusom v Potoče, ki se ponaša z gostilno Sivi Čaven (kjer delajo štiri sorodnice in zato ljudje gostilno imenujejo Pri štirih... naprej se pa žvižga...) Ženske so hudo odljudne in neprijazne. Pred gostilno pa je oglasna omarica, v kateri vabijo na neko proslavo, ki je bila pred dvema mesecema, in na martinovanje, ki je ravnokar preteklo. Nad gostilno se gre v vas Kamnje, potem pa gori na Čaven.

Jaz grem v nasprotno smer. Na Brje pelje sicer asfaltna cesta, kažipot je pa tak, kot bi hoteli Brje skriti. A že sveti Matej je rekel: »Ne more se skriti mesto, ki stoji na gori«. Asfalt je dolgočasen, a ko se ozrem na zasneženi Čaven, na Goro in na Nanos, me mine slaba volja. Onih nekaj Tržačanov, ki hodijo pit na »osmice« na Brje, niti ne pomisli, da bi me peljali. Peljal me je kos poti le prijazen možakar, ki pa je bil namenjen v Branik in me je postavil na tla pod cesto, ki se vzpenja na Brje.

NAGROBNIKI, KI HOČEJO BITI POSEBNI

Kažipoti kažejo le k osmicam, jaz pa pridem do prvega križpotja. Tu je na zidu cestarske hišice (najbrž je tudi avtobusna postaja) zelo domiselno narisana načrt Brji — saj je vas zelo raztresena in zdravnik, osemenjevalec, pismonoša ali riba-bus bi se precej namučili, preden bi zvedeli, kam morajo iti. Tako sem jo tudi jaz mahnila prav do Brjanske vasi in si spotoma ogledovala lep razgled na našo dolino — manj lep je bil na neumno melioracijo, ki je posekala naravne ograje, zasula grape in naredila nove, tako da gre sedaj vse narobe.

Pri prvih hišah v vasi sem. Pogledam malo na pokopališče — ti nagrobniki, ki hočejo biti »posebni«, niso nič posebnega.

Pridem v vas. Cerkovnik ravno odklepa cerkev; pravi, da jo je Italija pozidala 1927. leta, a jo je poslikal **Tone Kralj**. Ponosno mi je pokazal podobe Cirila in Metoda. Italijani so sicer prinesli svojo, a je zelo kičasta in so jo spravili; raje imajo fresko na zidu.

Brje je zelo lepo urejena vas. Sveti Martin kraljuje nad njo, a mi možakar pravi, da niti ni posebno daleč, čeprav je videti tako. Pokazal mi je pot — držite se le kolesnic! — in sem šla. Skozi prijazne gozdove sem šla, a preden sem se potopila v gozd, zagledam velik »kaki«, poln zlatorumenih sadežev — a noben ni hotel pasti.

Pot gre med hrasti in skladovnicami drv, sem ter tja je tudi kak vinograd. Slišim iz vasi, kako mladina na kosu železja vadi pritrkovanje. Vedno višje sem, vedno lepši je razgled na Vrtovče, Planino, na Brje, na... no, kaj bi naštevala! Prepričajte se! Vinogradi se menjavajo z boršti. Pod zidom vidim čudež: na grmovju posušene robidnice, ki so dozorele avgusta, in sedaj zrele no-

vembrske robidnice. Na istem šipkovem grmu sta cvet in sadež.

Brje so že globoko pod meno, pred mano je zidanica, nato vikend — in že grem po zložni poti na Vrh sv. Martina. Tu je več vikendov in ena »živa« domačija. Pa še velik nasad višenj. In vsi vrtovi vikendašev zelo skrbno obdelani. Že sem na asfaltu ob vikendu, ki je večji kakor kakšna graščina. Do tu pride z braniške strani asfaltirana cesta. Avtov se pa kar tare.

RAZGLEDI VSENAOKROG

Skozi vas, ki jo sestavlja pet ali šest hiš, sem na vrhu pri cerkvi. Ker vem, da kasneje ne bom mogla noter, si jo ogledam. Dolgo je propadala, sedaj so jo, lepico iz šestnajstega stoletja, oteli pozabi — s starinskimi oboki, z lepo oltarno sliko, kjer sv. Martin deli svoj plašč potrebnim. Cerkev je domiselno okrašena s sadeži kakijev, šipkovimi vejami, rujevino in krizantemami. Do cerkve pelje stopnišče. Razgled je krasen. Branik s svojim stolpom je tako blizu, da bi ga z roko prijel! Glej, tam je Vrh nad Preserjami s svojo prijazno cerkvico sv. Katarine, kjer je med vojno zasedal celo neki partijski komitej! In to je najbrž rešilo cerkvico pred propadom.

Na vse strani se odpira razgled. Pod cerkvijo povsem blizu je ena od »živih« števil, pred njo pa — skrinjica z žigom, ki je odpadel. Sicer notri piše, da lahko greste po žig v prvo hišo, a se v tej gneči tega raje ne lotim. Nekdo je prinesel podaljšek in iz hiše napeljal električno v cerkev.

Tri je že ura in v cerkvi so pevci začeli prav prisrčno —

fovširati. V to gnečo pa ne grem, saj je še dosti domačinov ostalo zunaj. Gledam, če bi bil kje kakšen znanec — saj jih je še in še, a vsi imajo polne avtomobile. Saj res! Do Martina se da priti s ceste, ki pelje skozi Preserje v Branik — po asfaltu! Če imaš svoj avto, ni treba iti po brejskem makadamu. Pa ne vem, če bi me kdo tam pobral. Pustimo sestop na Preserje, Zavino, Branik in na Šmarje kar za poletne čase! Zame bo najbolje, da se vrnem zopet na Brje. Pot se mi zdi, ker je znana, dosti krajša. Čeprav bo kmalu pol štirih, srečujem ljudi, ki mislijo priti k maši na zadnji amen. Kmalu sem v Brjah. Pri oni novogradnji dva zidarja kljub šagri veselo ometavata hišo, mešalec brni — ko sem šla gori, sta tudi že bila tam. Najbrž sta Bosanca, saj ti zidarijo na najbolj odročnih krajih.

OKROGLE IN ŠTIRIOGLATE ŠOLE

Brejska šola je čudna — z ravno streho in okroglim vhodom. Tudi to je pozidala Italija, take šole oziroma ambulante bomo videli večkrat po vsej Primorski; če so šole štirioglate in z dvokapno streho, jih je zagotovo zidala Avstrija.

In zopet me niso pobrali Tržačani, ki so se vračali z »osmic«. Saj je bilo že krepko čez četrto uro in...

ko je mrak čedalje bliže...

pa zvonenje je že oznanilo konec maše pri Martinu, ko mi ustavita — kdo drug kot mlada zakonca s kupom otrok v avtu. »Videli smo vas pred cerkvijo. Z Brij sva, v Ajdovščino morava, ali greste z nami?«
In tako sem srečno prišla domov.

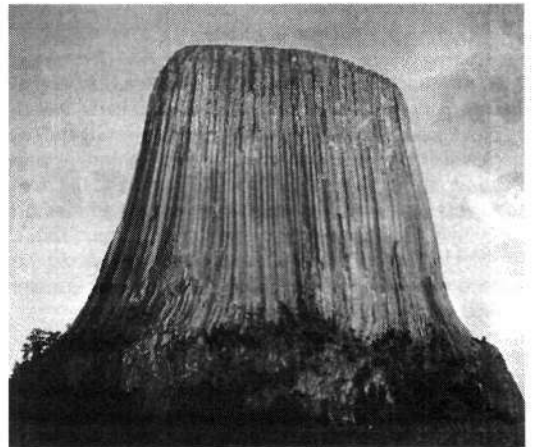
ZA PRVOTNE PREBIVALCE JE GORA SVETA IN JE NOČEJO PREPUSTITI ALPINISTOM

ČIGAV JE HUDIČEV STOLP?

En sam pogled na Hudičev stolp, Devil's Tower v gorovju Black Hills na severovzhodu države Wyoming v Združenih državah Amerike zadostuje, da človek razume, zakaj je od nekdanj vznemirjal srca vseh, od turistov do **Theodora Roosevelta**, ki ga je leta 1906 razglasil za prvi nacionalni spomenik, in hollywoodskih filmarjev, ki so ga uporabili za pristajališče zunajzemeljskih bitij v filmu Bližnja srečanja tretje vrste.

Devil's Tower ali Hudičev stolp je 360 metrov visoka, na vrhu ravno odsekana kamnita gmota s stenami, ki so od vznožja do vrha sestavljene iz skoraj geometričnih stebrov. Njegova divja lepota izziva predvsem dve skupini ljudi: alpiniste, ki trumoma hitijo, da bi se preizkusili na njegovih navpičnih razpokah, in ameriške Indijance, ki vidijo v njem božji oltar. Oboji ga hočejo zase, zato je med njimi izbruhnil oster spor o tem, kdo se mu sme približati. Ta spor ne kaže le ameriškega nagnjenja, da pri vsakem prepiru iščejo rešitev v ustavi, ampak tudi globoko sovraštvo, ki še po več kot stotih letih, kar so priseljenci nasilno osvojili zahod, živi med Indijanci in belci.

Na sredi med obema sptima stranema se je znašla uprava narodnih parkov. Letošnje leto je poskušala uveljaviti nova pravila upravljanja s spornim naravnim

Čigav je Hudičev stolp, last Indijancev ali plezalcev?

spomenikom, ki omejujejo alpinizem in dajejo zapoznelo zadoščenje indijanskim plemenom. Ta se že dolgo časa pritožujejo, da alpinisti oskrunjajo njihov sveti kraj. Indijanska legenda namreč pripoveduje, da je Devil's 535

Tower, po indijansko Mato Tipi, Medvedov vigvam, štor velikanskega drevesa, ki so ga razbrazdali krepilji ogromnega medveda.

KOMPROMIS: JUNIJA NAJ BO GORA INDIJANSKA

»To je ravno tako, kakor če bi nekdo šel v alpinistični opremi v nedeljo plezat na katedrale v mestih,« meni **Johnson Holy Rock**, 78-letni predsednik Siouxov iz Oglale. »Starejši so dolžni mlade učiti, da je ta gora sveta, toda kaj reči otrokom, ko vidijo na njej plezalce?«

Devil's Tower je svet kraj za 20 različnih plemen pre-rijskih Indijancev, med katerimi so tudi plemena Lakota (zahodni Siouxi), Crowi in Cheyenni. Zemlja okrog nje-ga je bila najprej prepuščena Indijancem kot del rezervata, toda leta 1875 so jo zvezni vojaki ponovno zasegli, ker je bilo tam odkrito zlato.

George San Miguel, ki ima na skrbi njegovo spomeniško varstvo, je poskušal spor urediti s kompromisom. Junija naj bi bil kamniti stolp rezerviran izključno za Indijance, da bi lahko pod njim ob poletnem solsticiju opravili svoje največje verske obrede in postavili vigvame za potenje (nekakšne indijanske savne). Prepovedane bi bile vse organizirane, komercialne plezalske odprave in vzponi posameznih alpinistov.

Predsednik **Clinton** je moralno podprl novi način obravnavanja indijanskih svetih krajev. Maja letos je podpisal administrativno navodilo vsem ameriškim nacionalnim parkom, naj svetim krajem odmerijo potrebno pozornost.

Letos so se Indijanci množično zbrali pri Devil's Tower. Na pašniku, ki se rahlo spušča zahodno od kamnitega stolpa, so vidne sledi njihovih obredov. Kjer so verniki štiri dni plesali, je trava na široko poteptana, kjer je gorel kres, je ostala gola zemlja, na bližnjih drevesih še visijo ostanki belih obrednih oblačil.

VSEMOGOČNA AMERIŠKA USTAVA

Toda novi način upravljanja parka je že ogrožen, komaj prebujeni ponos Indijancev pa prizadet, in to zaradi tožbe, ki jo je vložil **Andy Petefish**, lastnik podjetja Tower Guide, ki se ukvarja z organizacijo komercialnega plezanja. Upravo parka je obtožil, da mu omejuje svobodo izbire, ki mu jo zagotavlja ustava. Primer bo obravnavalo okrožno sodišče v državi Wyoming konec letošnjega leta. Razsodba utegne postati vzorec za bodoče reševanje problemov z indijanskimi svetimi kraji po vseh Združenih državah.

»S krivdo belcev je vse v redu, dokler nimaš Indijancev na svojem dvorišču,« pravi gospod Petefish. »Noben hudič jim ne brani, da bi hodili v park in čistili svoje bogove, vendar pa tudi jaz ne nameravam opustiti plezanja, ker v ustavi jasno piše, da mi ni treba.«

Gospod Petefish se ne meni za verske razloge, ki vežejo Indijance na kamniti stolp. »Dajte no, saj ni cerkev! Cerkve so delo človeških rok,« odgovarja in dodaja, da je zanj plezanje prav tako stvar vere. »Ple-zanje je zame duhovna dejavnost, v njem ni nič re- kreacijskega.«

Gospod Petefish ima podporo konservativne skupine pod imenom Pravna fundacija gorskih držav, ki se la-hko pohvali s prvo zmago. Sredi junija je namreč neki wyominški sodnik razveljavil prepoved komercialnega plezanja z utemeljitvijo, da prepoved dejansko krši ustavo, vlada pa z njim nezakonito posega v verske zadeve.

MOLITEV K VELIKEMU DUHU

Sodnikova odločitev je osupnila gospoda **San Miguela**. »Ne pripravljamo nobene zarote ali prepovedi ple-zanja, niti nismo orodje Indijancev. Radi bi poskusili raz-umno urediti problem in pri tem upoštevati čustva Indi-jancev.«

Gospod **Holy Rock** je še bolj zgrožen. Opozarja, da so Indijanci živeli na tej zemlji, preden so prišli belci in pre-den je bila napisana ustava. »Nismo sodelovali pri sestavljanju ustave. Svoj prav utemeljujemo s položaj-em, kakršen je bil pred Deklaracijo o neodvisnosti.« Gospod Rock ostaja optimist, prepričan, da je mogoče gospodu Petefishu prekrizati načrte in da bodo slejko-prej Indijanci sami odločali o svojem svetem stebru. »Molim k Velikemu duhu, naj belcem nakloni to milost, da bi to zadevo videli z našimi očmi.«

TAKA IN DRUGAČNA DOŽIVETJA V PLANINSKIH KOČAH

KRALJESTVO NOVODOBNEGA ZLATOROGA

IRENA MUČIBABIĆ

Lep sončen dan. Pot po kakšnih petdesetih serpenti-nah sploh ni bila utrudljiva in nasmešek mi igra na ust-nicah. S prijateljem stopiva v »prijetno« planinsko kočo. S stene se mi smeji sladoledek z italijanskim ime-nom, pod njim pa cela skrinja njegovih hladnih bratcev, strumno me pozdravljata gromozanski hladilni omari Uniona in Zlatoroga in verjeli ali ne, celo Red Bull se sveti z ene od omar. Alkoholnih pijač na polici je po iz-biri. Neki nerodnež jo celo prevrne iz kozarca. Ampak, ne dajte se motiti! Od gospodične za šankom veje prijaznost. Na vprašanje, če morda ve, v kakšnem stanju je edina zavarovana pot v tem koncu, je odgovor kratek in jednat: »Ne vem.« »Hja, morda pa je v koči kdo, ki bi to vedel?« Pa tudi tega dek-le ne ve. A se ne dam. Ogovorim prijazno gospo v kuhinji, ki mi je vsaj pripravljena pomagati in me napoti k oskrbniku.

Razširjajte Planinski vestnik, najstarejši slovenski mesečnik, priporočajte ga svojim planinskim prijateljem, ki ga nemara še ne poznajo! Dopisujte v slovensko planinsko revijo, ki izhaja že več kot sto let!

GOROHODCI IN OSKRBNIKI

No, pot se je izkazala kot dobro oskrbovana in veselo sva jo med planikami mahala proti planini. Tik pred mrakom prideva v koč. Preseneti me preprostost in urejenost koč. Kljub kar nekaj ljudem je v njej mirno, vsi, ki delajo v koči, pa so tako prijazni. Ti bi si pa res zaslužili posebno pohvalo! Ko se mi kasneje oči sprehajajo po stenah, ugotovim, da nisem edina tega mnenja. Na steni visijo priznanja za prijazno koč iz štirih let zapored. Oskrbnik je odločen, a prijazen možak. Ne, pri njih ni rezervacij, pravi nekemu po telefonu. Čisto prav mu dam, saj so rezervacije očitno vir mnogih travm, drugače ljudje v gorah ne bi tako ognevito debatirali o njih, namesto da bi se posvetili bolj prijetnim pogovorom.

Zjutraj se posloviva od prijazne koč in odkorakava navkreber. Čez nekaj ur spet občudujeva planike. Jaj, kako so krasne, se navdušujejo planinci srednjih let. Dve dami pa eno izmed najlepših vtakneta v planinsko izkaznico. Saj bi človek kaj rekel, ampak kaj bi jaz, planinsko vzgojena smrklja, govorila odraslim nevzgojencem! Sicer so pa to sami pravi planinci; zelo zahtevno brezpotno goro naskakujejo kar z več strani, a ne pridejo gor. Bogve, če so v vodniku sploh prebrali, od kod poteka običajen pristop, in tudi to, da je priporočeno varovanje.

Pa kaj bi se človek sekiral! Dan je lep, gore so lepe, hoja naporna in dolgotrajna — in potem sva spet v koči. Mlademu dekletu pomolim planinski izkaznici, da bi uredila za prenočevanje. Začudeno me pogleda: »Kako za prespat? Saj je že vse polno!« Pa se jaz, »stara« planinka, ne dam. Toliko že vem, da so mi v koči dolžni nuditi prenočišče, pa čeprav na hodniku ali pod mizo. In ko nas zvečer gospa prijazno opomni, da zapirajo

(verjetno misli, da smo iz sosednjih koč), jo postavimo pred dejstvo, da nameravamo tu prespati, na klopeh in na tleh. Nič ne komplicira. Pobere od vsakega 500 SIT (upam, da ne velja več določilo, da ti za zasilo ležišče lahko računajo 50 odstotkov cene na skupnih ležiščih; cena na skupnih ležiščih je bila namreč 720 SIT). Potrdila, da smo plačali, ne dobimo. Pa kaj bi to, saj ti nič ne koristi za davčne olajšave!

Pravi planinci skušamo spat, neka mladenka pa si postavlja retorična vprašanja: »Zakaj moramo spat?«, »Zakaj moramo biti tiho?«, potem poskuša prepevati in se veselo krohota. A jo hitro utišamo. Blažen gorski mir!

VSE BOM Povedala mladim planincem

Spali smo pridno, celo vpisne knjige nismo ukradli — seveda ne, ko pa so jo pred nami zaprli v kuhinjo. In kaj če bi zjutraj še pred odprtjem kuhinje odšla in želela vpisati, kam grem? Brez panike! Pametni planinci to storimo že zvečer. Nikoli se ne ve!

Drugega dne je edino, kar me spravi s tira, mrtva kača. Glava zdrobljena, telo še rahlo miga. Očitno je strupenjača nekoga zelo ovirala. Da bi bila nesreča, ne verjamem. Tako točno se glave res ne da zadeti po nesreči. »Pozdravljeni, ljubitelji kač!« bi rekel Modri dirkač in vam pljunil v obraz. Pa pustimo risanke!

Če odpišem neprijazne in nevzgojene ljudi, je v gorah pravzaprav čisto lepo. Zategli ovčji beeeeee, čudovite rastline, lepi razgledi, gorska tišina, nasmeš in prijazna beseda planinca, ki ga srečaš. Da! Zaradi tega bom še hodila v gore. In vse to bom pokazala mojim malim planincem v šoli. Zato, da bodo oni drugačni kot... ah, kaj drugačni, zato, da bodo taki, kot morajo biti!

In nikoli več ne bom tiho, ko bom druge videla trgati planike!

odmevi

Če sem nápak govoril, izpričaj, če prav, kaj me biješ

Brane Praprotnik iz Kranja, ki je v PV 11/1996 na strani 499 odpovedal naročnino na PV, ima težave: vidi, česar ni (1), ne vidi, kar je (2), »ve«, česar ne more vedeti (3).

ad 1.: Pravi, da sem »napisal članek o sovraštvo«. Napisal sem: »Križ... je danes v evangelijskem krščanstvu simbol upanja in najvišje ljubezni. Kraj zmage nad smrtjo. Ni znak kljubovanja, in kdor bi ga tako tolmačil, njegovega pomena ne razume. Zato ponovna postavitve na Škrlatici ni dejanje kljubovanja ali postavljanja, je samo poravnava krivice in nadaljevanje skalaške tradicije, o katere začetkih piše

dr. Miha Potočnik ...« (PV, 9/1996, str. 370).

ad 2.: Pravi, da sem »namesto članka o postavitvi križa napisal ...« Napisal sem članek o postavitvi križa in ves historiat. Vendar celega članka ni mogoče tu ponatisniti. Bilo bi tudi brez haska, ker se B. P. -ju od ideološkega orgazma tako in tako megli pred očmi in ne more brati. Ljudje čistega pogleda si ga lahko (še enkrat) preberejo v PV 9/1996, str. 369-373.

ad 3.: Pravi, da sovražim »čas, v katerem ne njemu (to je meni) ne komu drugemu ni bilo nič hudega«. Kar zadeva mene, B. P. ne more vedeti, koliko mi je bilo v zadnjih petdesetih letih hudega, razen če me ves čas zalezuje kot nevidna senca in z nevidnim radarjem sveti v moje srce. (Potem »ve...«) (Da bi svojih in narodovih zadnjih petde-

set let sovražil, seveda nimam razloga. To je moj pronicljivi analitik kar spesnil - ali pa ima vpogled v zanesljive kartoteke, o katerih se meni sploh ne sanja, ki pa gotovo vestno beležijo moje materialno in moralno dobropočutje, in »sovraštvo«, in B. P. tam črpa podatke.) Kar zadeva »koga drugega«, pa ve to še veliko manj; seveda najprej ni jasno, kako velik krog ljudi je to: a tudi če ni posebno velik, ga on glede na vprašanje, koliko je (bilo) komu hudega, ne more obvladati; iz njegovega namigovanja pa bi lahko izhajalo, da smo to verjetno (najmanj) kar vsi Slovenci; v tem pomenu je njegova izjava gladka zgodovinska laž - razen seveda, če B. P. ni kos svojim težavam in ne more biti odgovoren za svoje izjave; če je tako, potem je seveda tudi »normalno«, da v zvezi s križem govori o

razpihanju sovraštva med ljudmi, saj mu osebna dispozicija, poznavanje zgodovine in etike ne omogočajo veliko več kot pokvarjeno-grafofonsko-ploščno ponavljanje pobranih fraz (in je o intelektualni poštenosti potem tu težko govoriti).

Urednik PV, priznam, me preveč ne razveseljuje s preširoko demokratičnostjo, ko v najstarejši in visoko ugledni slovenski reviji jemlje pod streho maloumne razbijaške dopise (ki mladane zahtevajo, da naj bi PV pred njimi padel kar na kolena).

Nives Vidrih piše v Književnih listih (Delo, 7. novembra 1996, str. 14, Kam sta izginili skromnost in trezna presoja?): »... v javnost prihaja marsikaj brez pravega premisleka o smiselnosti povedanega/napisanega in večkrat je videti, kot da merilo za primernost objave ni poznavanje določene problematike in spodobno obvladanje jezika. (Skoraj) kdorkoli lahko piše (skoraj) karkoli.«

Naj se torej B. P. prehitro ne postavlja na zadnje noge. Naj se ne vodobno drži moči argumentov in

naj argument moči prepusti prazgodovini. Vendar obstoji tudi zanj še drobceno upanje: da odloži svoj prazni bes in odgovori na vprašanja v naslovu tega spisa. Seveda na ravni, ki se za PV spodobi.

Stanko Klinar

Križ na gori

Prebral sem vest o postavitvi križa na Škrlatici in ostal brez besed ter osupel. Mojo jezo je podžgala še informacija v časopisu Delo 22. 10. '96, ko sem izvedel, da je križ postavljen brez dovoljenj s strani države. Postavili so ga člani strankarskega planinskega združenja »Dr. Henrik Tuma«, ki so politični planinci, kar hkrati pomeni tudi uresničenje dolgo napovedovanega razdora po političnih kriterijih tudi v zadnji oazi enotnosti - gorah Slovenije. Menim, da ne potrebujemo planinskih strank in njihovih obeležij na gorah, ki so pribežališče nas vseh, ne le tistih, ki so bolj nasilni in uveljavljajo svojo voljo nad drugimi. Mar ni bilo dovolj, da so v prejšnjem sistemu postavljali zvezde po vrhovih gora, vemo pa, da celo sam narodni buditelj **Aljaž** kot duhovnik in kristjan ni postavil križa na stolpu? Gore naj bodo nevtralne in brez znamenj trenutnega političnega razpoloženja v dolinah pod njimi. Sam sem religiozen, a kljub temu ne postavljam križev po gorah in nisem nestrpen do drugače mislečih; ne podiram njihovih znamenj in jih nadomeščam s svojimi.

Omenjeno združenje pri SDS celo govori, da bi bilo rušenje križa barsko dejanje - res bi bilo, a treba je pogledati resnici v oči.

Kdo jim je dovolil postavitev?

Morda volilci SDS? Dvomim. Njih je dosti manj kot ostalih planincev, ki želijo neoskrunjene gore in molijo v dolini v cerkvah, če so verni seveda, ostali pa ne postavljajo svojih interesov nad interese drugih. Slovenske gore so samo ene - naj ostanejo naše. Imena, ki so podpisana na strani 443 PV, so gotovo eminentna, le čudno se mi zdi, da se dajo tako razgledani možje in dekleta zapeljati ozki strankarski logiki in izpostaviti svoje ime za tuje

Postavitev križa na Škrlatici uradno odobrena

Oddelek za okolje in prostor Upravne enote Jesenice (ki deluje v sklopu Ministrstva za okolje in prostor Republike Slovenije, minister **dr. Pavle Gantar**) je z Odločbo o dovolitvi priglašeni del. št. 351-062/96, izdano dne 22. 11. 1996 (podpisal vodja oddelka **Jaka Dakskobler**), dovolilo ponovno postavitve križa na Škrlatici (pod običajnimi, pričakovanimi in že izpolnjenimi pogoji).

S tem je, po zasebnem mnenju tu podpisanega, razveljavljena Odločba Inšpektorata RS za okolje in prostor, Izpostava Jesenice (ki deluje v sklopu Ministrstva za okolje in prostor Republike Slovenije), št. 356-02-04-10/96-KRG-BN, izdana 1. 10. 1996 (podpisala urbanistična inšpektorica **Bojana Novak**), ki zahteva, da se križ na Škrlatici odstrani do 1. 6. 1997.

Četudi je Odločba Inšpektorata o odstranitvi izzvala ogorčenje in proteste slovenske (planinske) javnosti, je bilo vendar mogoče priznati korektnost in slutiti benevolenco državnih administrativnih organov:

1. odločba je bila izdana v skladu z zakonom »po uradni dolžnosti« (dovoljenja za postavitev ob postavitvi križa 6. julija 1996 dejansko ni bilo, a zakaj ga ni bilo, je seveda druga zgodba), oddaljenost roka za odstranitev pa je bila vendarle jasen namig, da bo dotlej mogoče pridobiti postavitveno dovoljenje,

2. na dokaj izčrpnem pogovoru z ministrom Pavletom Gantarjem na Dovjem konec oktobra 1996, ko smo mu pokazali odločbo o odstranitvi (za katero minister ni vedel), je minister iskreno vzkljnil: »Saj križa ne bo nihče podiral! Dovolj imate časa, da si dobite dovoljenje.« Ali so ministrove besede v kakršnikoli (direktni) zvezi z Odločbo o dovolitvi, ne vem, dejstvo je, da so se uresničile.

Kot udeleženec odprave, ki je 6. julija 1996 postavila novi križ, kot udeleženec blagoslovitve 1. avgusta 1996, kot podpisnik protesta SGK Dr. Henrik Tuma zoper odločbo o odstranitvi, in kot pobiralec podpisov za podporo protesta sodim, da je z izdajo Odločbe o dovolitvi pravda končana (četudi je ta hip Odločba še odprta za pritožbo) in da so se državni organi objektivno držali predpisov in ne morebitnih ideoloških smernic ali predsodkov. (Odločbo o dovolitvi so izdali, ko so bili za izdajo izpolnjeni pogoji; res pa ni jasno, zakaj niso vlagatelja opozorili na pomanjkljivost vloge že prej, saj so vlogo prejeli 14. 2. 1996). Obžalujem samo, da je šla obilna časopisna polemika (ki se je nisem udeleževal) tako pri zagovornikih kot nasprotnikih ponovne postavitve križa tu in tam malo čez rob in je včasih zbujala sum, da so državni organi pod vplivom nasprotnikov. (Zato je bila tudi sprožena široka akcija zbiranja podpisov.) Kot privrženec skalaške tradicije se veselim, da je izpolnitev dolga do te tradicije legalizirana.

Stanko Klinar

interese. Pri tem leto 1934 ni pomembno, saj bi po isti logiki morali ponovno postaviti ali pa podreti marsikaj v naši Sloveniji. Kmalu se bo našel kdo, ki bo rekel: »Rad ar na Menini ne bo kazil okolja in planinski argumenti so ničevi, saj sami planinci postavljate objekte po najvišjih in markantnih vrhovih, ki so zares naravna in kulturna znamenitost na nivoju, še celo mnogo bolj kot Menina.«

Italijani in Avstrijci se pri tem veselo pridružujejo in postavljajo križe na naši zemlji, razširjajoč pri tem svoj vpliv prav do zadnjih koticov domovine.

Zato vas prosim, spoštovani gorniki in gornice, da postavljate znamenja v dolinah in pustite stranke prav tam, saj smo v gorah vsi enaki in potrebujemo pomoč drug drugega. Molimo pa raje sami pri sebi in v gorah ne postavljajmo malikov, saj Bog ne potrebuje stavb in križev. Prav tako si ne bo nihče kupil nebes z njimi. Važna so dela v korist sočloveku, ne žgalne daritve bogu.

Primož Hudolin
Oplotniška 15
3210 Slovenske Konjice

Križi na gorah

Kar precej je bilo že napisanega in povedanega o križu na Škratlatici. Je pa o tem, po mojem, podal najbolj objektivno mnenje **Bojan Pollak** v članku, objavljenem v Planinskem vestniku št. 9/96. Njegovim pogledom na problem postavljanja simbolov na slovenske hribe ni niti v eni točki kaj dodati.

Dodal pa bi rad nekaj misli na članek **Antona Jegliča**, ki je bil objavljen v PV 11/96.

Vsakdo ima lahko svoje osebno mnenje in vsakdo lahko to svoje mnenje tudi pove. Moti pa me, ko nekdo postavlja svoje mnenje in pogled na določen problem kot dokončno veljaven in neomajen.

Nadalje me moti namerno (ali nenaamerno) izpuščanje dejstev, ki so za problem bistveni. Postavitev križa na Škratlatici je bila v prvotni zamisli čisto osebna zadeva nekega planinca - **Sandija Wisiaka**. Postavila ga je skupina njegovih prijateljev, že takrat pa postavitve niso podpirali prav vsi vidni slovenski

planinci. In sedaj zanimivo vprašanje: kdaj je postavljeni križ na Škratlatici pridobil tako simboličen in vse-slovenski značaj?

Križ na Škratlatici je vendarle ostal; nekomu v ponos, drugemu v nepotje.

Prišel je vojni čas in povojno obdobje, ki je bilo, kakršno je pač bilo; vsekakor ni bilo samo negativno. Ker je križ simbol katoliške cerkve, ki je med vojno zavzemala - vemo kakšno - stališče, je bil nekaterim zmagovalcem pač napoti in so ga odstranili. Smatram, da bi morali katoličani to odstranitev vzeti na znanje z večjim razumevanjem, saj je prav katoliška cerkev v svojem obstoju uničila ničkoliko kultur in spomenikov, ki so bili drugačni od njene dogme, in to z več kot barbar-skim nasiljem.

Vsa leta od takrat nas večina planincev križa na Škratlatici ni prav nič pogrešala. Če bi kdo prevzel pobudo za ponovno postavitve križa že v »zločinski, komunistični« državi, bi bil ta verjetno tudi postavljen, tako kakor je bilo v imenovanem obdobju samo v Ljubljani postavljenih kar nekaj novih cerkvá.

Po Jegličevem pisanju sklepam, da je Slovenski gorniški klub verska organizacija, ki z vsiljevanjem svojih nazorov tudi v planine vnaša politikantske zdrahe in razdor med slovenske planince, pri tem pa reprezentira moč neke dogme. Ni toliko pomembno, da križ na Škratlatici stoji, kot to, da se kar najbolj na daleč vidi. In misli g. Pollaka se prav z Jegličevim člankom na žalost potrjujejo.

Zanimivo je tudi to, da Slovenski gorniški klub, ki bi po vsej logiki moral delovati v okviru Planinske zveze Slovenije (ki šteje okrog 100.000 članov), sklepa te organizacije ne upošteva ter jo v akcijo za ponovno postavitve križa ni pritegnil, niti je nikjer ne omenjajo.

In nazadnje: zbiranje podpisov v podporo! Kaj bi pomenilo nekaj tisoč zbranih podpisov? In kaj bi pomenili nepodpisani ostali planinci oziroma vsi Slovenci (če se problem križa na Škratlatici postavlja kot nacionalno vprašanje!)?

Po mojem mnenju bi bilo dosti boljše, da bi se pobudniki potrudili za morebitno legalizacijo črne postavi-

tve, kot da svojo frustracijo napihujejo v politični problem.

Pavel Sepe,
Dragomer

Zelenica in Vrtača

Kratka vestica na radiu o nesreči v gorah, članek v časopisu o zdrsu in nato osmrtnica na predzadnji strani. Usodna je bila Vrtača.

Ob tem se mi spomin vrača nekaj tednov nazaj, ko smo tudi planinci PD Avtotehne načrtovali vzpon na Vrtačo. Dvanajst nas je bilo, tudi otroci, in že na Ljubelj je rosilo, potem pa nas je rahel dežek spremljal vse do Zelenice. V koči se nas je prijazen oskrbnik razveselil z besedami: »Pa sem mislil, da danes nikogar ne bo!« Hitro smo dobili vroč čaj in se zabeležili v vpisno knjigo.

Malo se je vreme izboljšalo in začeli smo premišljevat i nadaljevanju poti. Pozorni oskrbnik je slišal naš pogovor in opozoril, da je pot nevarna, neprimerna za otroke, da je pri vzponu potrebna velika previdnost, posebno še, ker je pot mokra. Spremljal je našo odločitev in prosil, naj tisti, ki gremo na vrh, to tudi vpišemo v knjigo in se nazaj grede obvezno oglasimo v koči. Na pot smo dobili še enkrat navodila in opozorilo, da so že bili zdrsi, mi pa smo se presenečeni nad tolikšno skrbjo odpravili na Vrtačo.

Res je bila potrebna velika pazljivost, povrh je bila še megla in - žal - slabo vidne obledele markacije. Vseeno smo našli vrh, se za dokaz ovekovečili in se kar hitro pobrali nazaj na Zelenico. Srečali smo pet Avstrijcev, ki so grizli kolena, malo poklepetali in jo mahnili vsak po svoji poti.

Seveda smo se ustavili na Zelenici, da smo se »odjavili«, z oskrbnikom še prijetno poklepetali in na naše vprašanje presenečeni ugotovili, da je imel zapisana imena vseh pet Avstrijcev, ki so se vzpenjali na Vrtačo.

Malo je tako skrbnih oskrbnikov. Ta z Zelenice zasluži vso pohvalo v našem imenu in zagotovo v imenu vseh gornikov, ki so deležni njegove skrbi.

Ko smo se spuščali na Ljubelj, sem sklenila napisati pohvalo in zahvalo v Planinski vestnik, vendar te koles-

je vsakdana potegne medse, odlaga in odložiš.

Ob tragičnem zdrs izurjenega planinca in zdravnika ter gorskega reševalca je spomin oživel in vrstice, ki veljajo oskrbniku in njegovemu PD, so tu.

Ani Smolej,
Ljubljana

Dugačen izlet na Vršič

Sveže poletno jutro, eno od tistih, ko si človek zares želi, da bi se v družbi prijateljev odpeljal na izlet.

Sedim v avtobusu, polnem znanih obrazov, polnih želja po novih doživetjih, spoznati in prehoditi vsak košček naših prekrasnih gora.

Nekateri planinci so pot iz Tamarja preko Slemena na Vršič, kamor smo nameravali iti, že prehodili, drugi pa o njej tiho razmišljajo. Ko smo prispeli v Tamar, je bilo še zgodaj in meglice so se dvigale. Od daleč smo uzrli slap Nadiža in sonce je s svojimi jutranjimi žarki obliko vrh Jalovca, ki se je bohotil in gospodoval nad ostalimi vrhovi, tako da nam je zbujal spoštovanje. Njegova mogočnost in lepota sta nas spremljali na vsej poti do Slemena; vivali sta nam pogum in moč, da bi se lahko povzpeli kamorkoli.

Tako kot vedno so nekateri polni energije hiteli naprej, nekateri pa so bili počasni. Kljub težavam je večini uspelo priti do prve postaje na Slemenu, kjer smo bili dogovorjeni z vodičko izleta za prvi postanek. Skupina, ki je bila veliko boljše, se je odpravljala na vzpon na Mojstrovko, druga pa naj bi se spustila na Vršič, kjer naj bi se vsi dobili. Pomalicali smo, nekateri so polegli po travi, saj je sonce prijetno grelo in pogled na Jalovec je bil enkraten. Pogovarjali smo se, da bi dan čim bolj izkoristili, še o ogledu Martuljkovih slapov.

Zaman smo čakali našo vodičko, ko pa je bila že ura okoli, smo jo šli iskat. Ugotovili smo, da je odšla na Vršič, čeprav je bil dogovor drugačen. Tudi mi smo se zelo razočarani odpravili in tako je skupina, ki se je veselila Mojstrovke, odšla brez teh užitek.

Na Vršiču nas je čakala vodička; kar nismo mogli verjeti: torej je res, ni se držala dogovora. Burno je

sprejela naše očitke, češ da je prav, kar dela, saj je usposobljen vodič. Na njeno zahtevo smo morali potem k izviru Soče, čeprav ta ni bil v načrtu, češ da nekateri - med njimi tudi ona - potrebujejo žig za transverzalo knjižico.

Z velikim negodovanjem smo šli k izviru, saj smo se že prej veselili Martuljkovih slapov. Štiričlanska komisija za izlete in pohode ni uspela s predlogom za ta ogled.

Lov na štampiljke je bil tudi vzrok za prepir med vodičko in predsednikom društva.

Spraševali smo se, ali je vodič tisti, ki se usposobi za lov na štampiljke, ali pa naj bi se do planincev obnašal drugače, ne pa: »Tako bo, kot bom jaz dejala in nihče drug, niti člani izletniške komisije!«

Kljub temu smo bili zadovoljni, saj smo preživeli tudi veliko zelo lepega, nekaj trenutkov v naših planinah in posebno poglede na Jalovec.

Jože Žagar, PD Kočevje

Iz planinske literature

Veliki kolesarski vodnik po Sloveniji

Kolesarjenje je postala tudi pri nas množična oblika rekreacije. Ob vožnji s kolesom lahko vidimo v enakem času veliko več pokrajine kot s pohodništvom ali celo, če se vozimo z avtomobilom. S proizvodnjo gorskih koles v zadnjih letih pa se je ponudila tudi ljubiteljem gorá priložnost, da v krajšem času dosežejo višje težeče cilje. Pomembno je tudi to, da je izlet s kolesom najcenejši med oblikami potovanja.

Pred kratkim je v Sloveniji izšel že drugi kolesarski vodnik. Izdala ga je založba Sidarta, ki se že nekaj let ukvarja z izdajanjem planinske in alpinistične literature. Rokopis za to delo je pripravil Igor Maher, ki se je v svojem življenju veliko ukvarjal z biologijo in gorništvom, v zadnjem času pa predvsem s fotografijo in varstvom narave.

Vodnik vsebuje opise 72 večinoma

krožnih kolesarskih izletov od lahkih - ravninskih do srednje težkih v hribovitem svetu in težkih pod visokimi gorami. Vsakemu opisu je priložen reliefni zemljevid, s katerimi je pokrita skoraj vsa Slovenija. Na njih so označene le večje reke, pomembnejši kraji, a ne vsi tisti, ki so omenjeni že v besedilu, predlagana kolesarska pot po asfaltu, makadamu ali po stezah z možnimi bližnjicami ter točke z naravnimi in kulturnimi znamenitostmi. S tem in s tehničnim opisom poti, ki vsebuje za posamezne odseke dolžino že prevoženega in ustrezno nadmorsko višino, si prav gotovo lahko veliko pomagamo predvsem v neznanem svetu. Vsakemu poglavju je dodana ocena težavnostne stopnje, najprimernejši čas za izbiro te poti, izhodiščna točka ter višinski barvni diagram.

Kolesarske poti vodijo tudi do mnogih kontrolnih točk Slovenske planinske poti (2 - sv. Arh na Pohorju, 10 - Smrekovc, 49 - Razor planina, 53 - Porezen, 62 - Javornik z astronomskim observatorijem, 64 - Nanos s televizijskim oddajnikom, 65 - Vremščica in 66 - Slavnik) in Razširjene slovenske planinske poti (11 - Menina planina, 14 - Žavcarjev vrh, 16 - Jeruzalem, 17 - Selo v Prekmurju, 22 - Kum, 23 - Geometrično središče Slovenije, 30 - Krim in 34 - Korada).

Avtor nas je v besedilu razveselil z dokaj natančnim opisom pokrajine, njenih značilnosti in s posebnostmi ter z gospodarskim, turističnim in kulturnim pomenom vsakega predela. Kot poznavalec nas vodi po Sloveniji z opozorili na vse značilne rastline in geografske posebnosti. Veliko posebnosti in značilnosti slovenske pokrajine ter ljudske običaje nam predstavlja na fotografijah, ki spremljajo besedilo. Skoraj polovico jih je pripravil sam, druge pa so prispevali različni sodelavci. Za besedilo knjige, katero bi vzeli radi s seboj tudi na pot in med potovanjem kaj prebrali, pa bi želeli, da bi bilo postavljeno z večjimi črkami. Podobno velja za odtise vseh tehničnih podatkov, tudi na posebnih listih, ki jih lahko vložimo v polivinilno vrečko in jo nosimo s seboj v srajčnem žepu.

Poti na Krvavcu visoko nad gorenjsko kotlino, primerne tudi za gorske kolesarje

Foto: Ciril Velkoverh

Knjiga je več kot kolesarski vodnik. Je prijeten turistični vodnik po nekaterih slovenskih krajih in njihovih okolici. Slovenci imamo radi lepe knjige. To je prav gotovo ena med njimi. Naslove še veliko drugih, predvsem po vsebinski strani koristnih knjig, namenjenih za dodatno branje, najdemo v obsežnem seznamu.

Ciril Velkoverh

Enotno Pohorje

Naše gore so s kartografskega vidika že precej dobro obdelane. Planinskih zemljevidov različnih meril imamo kar veliko; s tem se lahko primerjamo z najrazvitejšimi državami. Pred kratkim je Geodetski zavod iz Ljubljane pripravil še eno novost. Na enem listu je v merilu 1:50.000 izdelal zemljevid Pohorja (doslej je bilo to območje predstavljeno v dveh delih). Založila ga je Planinska zveza Slovenije kot svojo publikacijo števil. 159. Vsebinsko in oblikovno ga je zasnoval **Miroslav Črničev** s sodelavci Geodetskega zavoda.

Zemljevid obsega po dolžini 100 in po širini 70 cm. Zložen je kot običajno v žepni format, zavarovan z lepo oblikovanimi platnicami, ki so tiskane na debelejšem in trajnejšem papiru. Na vzhodu se dotika Maribora, na zahodu obsega Dravograd, na sever sega malo prek državne meje in na jugu do Vitanja. Obdelano je tako celotno Pohorje z delom Paškega Kozjaka, Zrečkega,

Ruškega in Hočkega Pohorja ter Dravskega Kozjaka in drugega obrobja.

Oblikovno, tehnološko in vsebinsko je pripravljen tako kot podobni planinski zemljevidi tega merila. Poudarjena je planinska vsebina: markirane poti, planinske postojanke in gostinski objekti. Dobro se ločijo asfaltirane ceste in avtobusne postaje. Oblikovitost terena je prikazana s plastnicami na 20 metrov in rahlim senčenjem. Veliko je izpisanih dobro vidnih nadmorskih višin. Podrobno je prikazana tudi potna mreža in vodovje z izviri. Gozdne površine so obarvane z rahlo zeleno barvo.

Na hrbtni strani so podrobneje v štirih jezikih (slovensko, angleško, italijansko in nemško) opisali večja naselja: Maribor, Slovensko Bistrico, Radlje, Dravograd, Slovenj Gradec in Šoštanj. Za šestnajst planinskih postojank so pripravili nazorne skice in podrobne opise o dostopih in zmožljivostih. Posebej so predstavili Roglo in terme Zreče. Dodali so še rožo razgledov z Rogle, tabelo potrebnega časa za hojo v gorah in pregled planinske literature.

V naši planinski literaturi je to dobrodošla novost, za vse, ki si želijo Pohorje podrobneje spoznati, pa pomembna obogatitev.

Peter Svetec

Pogledi na vreme

Ob letošnjih dveh mednarodnih meteoroloških kongresih so izšla štiri knjižna dela. Prvi dve sta zbornika referatov s predavanjem na 14. Svetovnem biometeorološkem kongresu v Ljubljani oziroma 24. Konferenci za alpsko meteorologijo na Bledu. Tudi tretja, ki je prav tako namenjena le udeležencem obeh kongresov, je izšla le v angleščini, predstavlja pa vreme in meteorološka opazovanja v Sloveniji.

Znana slovenska meteorologa **dr. Zdravko Petkovšek**, profesor meteorologije na ljubljanski Univerzi, in **Miran Trontelj**, nekdanji najpopularnejši televizijski vremenski napovedovalec, sta pripravila novo dopolnjeno in izboljšano knjigo o vremenu, ki jo je kot peto knjigo v zbirki Kultura - Natura izdala DZS. Vse več ljudi je močno odvisno od vremena. Večina zaposlenih v

gradbeništvu in turizmu ne more več načrtovati svojih del in potovanj brez upoštevanja zanesljivih vremenskih napovedi. Delavci v letalskem in morskem prometu, kmetijstvu in vodno-energetskem gospodarstvu dobivajo že posebne vremenske napovedi. Tudi pri nas potrebujejo planinci in alpinisti, ki se odpravljajo v visokogorje, poleg splošnih vremenskih napovedi še dodatne informacije o vremenskih razmerah in napovedi za območje Alp. Tu se namreč vreme zaradi višjih nadmorskih leg in s tem v zvezi tudi drugačnih fizikalnih pogojev spreminja drugače, nezvezno. Taka naravna pregrada prav lahko zadrži nezaželjeni ciklon ali nestrpno pričakovani anticiklon. Po vrhovih se rada zadržujeta megla in oblačnost, spremembe vremena in nevihte pa nastopijo iznenada.

Avtorja v knjigi najprej predstavita planetarni zahodni veter, ki nam, največkrat prav prek Alp, prinaša spremembo vremena. Druge spremembe prihajajo s polarno hladno fronto ali z višinskimi in sredozemskimi cikloni. V knjigi so razloženi pojmi ciklona kot nosilca slabega vremena in anticiklona, grebena z visokim zračnim pritiskom in lepim vremenom. Opisani so vetrovi v Sloveniji in krajevni vremenski pojavi z njihovimi posledicami v naravi. Značilnosti vremena v Sloveniji niso podane s statističnimi tabelami, pač pa z večbarvnimi zemljevidi. Ob koncu knjige je predstavljeno napovedovanje vremena z vsemi sodobnimi tehničnimi metodami, tudi računalniškimi. Besedilo spremljajo še številne fotografije in grafiki, ki sta jih pripravila oba avtorja s sodelavci in strokovnimi službami, satelitski posnetki pa so nemške proizvodnje.

Ciril Velkoverh

40 let ZPP

Meddruštveni odbor Zasavskih planinskih društev je založil drobno knjižico z naslovom 40 let, 1956—1996, Zasavska planinska pot Bizelsko—Kum. Uredil jo je **Drago Kozole** z uredniškim odborom. Posvečena je 40-letnici pripravi in dela Zasavske planinske poti.

Uvod je napisal **Jože Dobnik**. Sledi obširen zapis o nastajanju, razvoju in spremembah poti, ki ga je napisal **Tine Lenarčič**. O delu Meddruštvenega odbora zasavskih planinskih društev je pisal **Lojze Motore**. Navedeni so predsedniki in sedeži odbora od leta 1953 v Trbovljah do sedanjega v Sevnici. Statistične podatke o poti je zbral in uredil **Lojze Anzelc**, sedanji predsednik zasavskega MDO.

ZPP je v tem času (od 1. 5. 1960) prehodilo 6690 pohodnikov. Od tega je skoraj polovica obiskovalcev iz Zasavja, 11 odstotkov je tujcev in 41 odstotkov iz ostalih planinskih društev Slovenije. Prvo leto jih je bilo 119, leta 1962 (najmanj) 77 in 1977 (največ) 437.

Pot je v tem času doživela nekaj sprememb. Tako so vključili Šmohor (PV 1984/336, 1986/464), GEOSS in končno po nastanku državne meje še novi začetek na Bizeljskem. To je že tudi zapisano na novi znački poti. Začetni del poti z Bizeljskega (173 m) pelje prek vinogradov do cerkvice sv. Vida (358 m) z lepim razgledom skupno s potjo Po poteh kozjanskih borcev, malo za njo pa se obe poti ločita. Na staro traso pridemo v Zagaju, kamor je bil prestavljen žig iz Gorskega doma in je sedaj v hiši pri gradu. V gozdu na razpotju se da do gradu priti po E 7. Če gremo čez Osredek in Presko, smo tu spet za kratek čas na spominski poti.

Na koncu knjižice so zapisane točke poti (3 s fotografijo, ostale s perorisbo), ni pa predstavljenega Lovrenca, Čebina in Geossa. Je pa Gašperjeva kočica pod Velikim Kozjem, od koder se da priti na Lovrenc iz Zidanega mosta. Na koncu je ponatisnjen članek o ZPP, ki ga je napisal **Jurko** (PV 1961/85). Škoda je, da pot ni dobila svojega vodnika. Opis je v Vodniku po Slovenski planinski poti (1964, 1969) in tudi v planinskem vodniku Po Posavskem hribovju (1978). Planinska karta Posavja je v merilu 1:100.000; mnogo boljše so stare turistične izdaje občinskih kart merila 1:50.000.

Hoja po ZPP je možna vse leto, le pozimi je potrebno poiskati primerne dostope, ki so morda malo daljši. Sicer pa so kmalu gazi

v snegu po letnih stezah in tudi nekaj stalno oskrbovanih postojank je na poti, nekatere pa so odprte ob koncu tedna.

B. J.

Dnevnik po poti slovenskih legend

Mag. **Rado Radešček** že desetletja zbira slovenske legende. Ob napornih obhodih terena med oddaljenimi vasi in osamljenimi kmetijami, pogosto tudi visoko v gorah, prisluhne starim očancem in mamkam, to zapiše in s tem ohrani pred pozabo mnogo bajk, vraž, legend in drugega ljudskega izročila, ki se je s pripovedovanjem ohranjalo iz roda v rod. Staro ustno izročilo preprostega življa počasi, a zanesljivo umira. Zato bodo ti zapisi gotovo zanimivi za mlade in prihajajoče robove, saj bodo iz njih spoznavali svoje prednike in se seznanjali z njihovimi predstavami o življenju. Zbrano delo bo tudi primerno gradivo še za druge obravnave in razlage.

To gradivo, ki zajema ljudsko izročilo iz vseh slovenskih pokrajin razen Koroške, je izšlo v dveh delih. Prvi del, ki je že razprodan, je izšel leta 1983 pri Cankarjevi založbi, drugi del je pred kratkim izdala Založba Bogataj iz Idrije. V predgovoru avtor piše, da legende - tako nabožne in še bolj posvetne - niso navadne pravljice, v katerih nista določena ne čas, ne kraj dogajanja in kjer navadno zmaga dobra nad zlim in resnica nad lažjo. Legende so tiste pripovedi, v katerih naš kmečki človek trdno veruje in je prepričan, da je njihova vsebina resnična, saj so jim pravili mama in oče, babica in ded ali celo prababica in praded. Dandanes človek ne veruje več v nadnaravna bitja, kot so zmaji, škrti, vile ali druga mistična bitja. Nepojasnjene in skrivnostne pojave skuša pojasniti s stvarnimi dogajanjem, legende pa sprejemati kot nepotrjeno zgodovinsko resnico.

Knjige je nadvse prijetno urejena. Najprej je opisana geografska lega in zgodovina kraja. Temu sledi legendarni dogodek, ki je v naslednjem odstavku tudi pojasnjen z resničnimi dogodki, s takimi, kot se jih

današnji prebivalci še spominjajo. Med besedilom najdemo fotografije opisanih objektov, cerkvá, gradov, domačij in razvalin, v obrobju pa navadno podoba sogovornikov. V uvodu avtor še dodaja, da ta knjiga ni njegovo delo. To je delo tistih prisrčnih in iskrenih ljudi, ki so mu z veseljem razodevali prastaro izročilo. Zato je knjiga namenjena predvsem njim in tistim, ki imajo radi pripovedi preprostih ljudi. Še posebej pa je knjiga namenjena nedeljskim izletnikom in ljubiteljem narave povsod po Sloveniji.

Ta knjiga ima nekaj dodatkov: 1. krajevno, osebno in stvarno kazalo, 2. zemljevid Slovenije z vrisanimi kraji, od koder izvirajo posamezne legende, in 3. zloženko Dnevnik s poti slovenskih legend. S tem je avtor združil rekreativno dejavnost kot šport in razvedrilo z delom preproste ljudske kulture in govornje, zdaj pa tudi pisane besede. Tako bodo izleti za pohodnike veliko bogatejši in dalj časa jim bodo ostali v spominu. Transverzalnih poti je v Sloveniji že prek petdeset. Uvajanje novih zaradi tekmovanja ali v nasprotju z ohranjanjem čiste narave ni smiselno. Take pa, kot je ta, torej vsebinsko bogate, lahko le pozdravljamo.

V priloženem dnevniku bi bilo prav, če bi vrstni red kontrolnih točk le uredili po nekih, najbolje geografskih zakonitostih. Pri določanju kontrolnih točk tudi niso upoštevane vse legende iz obeh knjig, ampak brez pojasnila samo nekatere. Tako se zaporedne številke kontrolnih točk v Dnevniku in legend v knjigi ne ujemajo. Pri vsaki kontrolni točki bi tako lahko natisnili vsaj še številko strani, na kateri je legenda zapisana, v knjigi pa ob samem besedilu še zaporedne številke iz priloženega zemljevida in številke kontrolnih točk.

Ciril Velkorrh

Gorniška vzgoja

Na tiskovni konferenci 14. 11. 1996 na Geodetskem zavodu v Ljubljani je bila poleg planinskih kart predstavljena knjižica Gorniška vzgoja, ki jo je predstavil avtor **Tone Golnar**. Recenzenti so **dr. Stojan Burin**, **dr. Jože Štihec** in **Božo Jordan**

kot član KVIZ pri PZS. Publikacija je izdala in založila Planinska zveza Slovenije v nakladi 500 izvodov (ev. št. 162). Oprema kot tisk sta mnogo boljše kot pri prvi izdaji.

Enako kot prej je tudi sedaj pri Shemi vzgoje v planinski organizaciji leta 1996 še vedno osnova planinska šola in pri zapisu Pregled predmetnikov gornjskih programov ne najdemo predmetnika, ki bi v naslovu vseboval besedo gornišstvo. Je pa že omenjen Predmetnik za izobraževanje vodnikov PZS kategorije A, B in D. (Objave PZS št. 11/96). Ni predmetnika (v shemi je naveden) za poklicnega gorskega vodnika. MK ima v razpisu akcij '96 ob svoji 40-letnici Tečaj gornišstva in leto prej je izdala Mladi v gorništvu in gorniški organizaciji (oktober 1995, uredil **Borut Peršolja** s sodelavci). Tako je verjetno še vedno uporaben izraz planinska vzgoja, planinska šola, planinski ... Sicer pa opredelimo pomen gorniške vzgoje in zapišimo razliko v primerjavi s planinsko vzgojo! V poglavju Pedagoške osnove vzgojnoizobraževalnega dela so zapisani smotri gorniške vzgoje, ki se od prve izdaje razlikujejo v predzadnji točki, kjer je planinsko zamenjano z gorniško. Ali sta morda to le sinonima za isto dejavnost?

Knjižica tako kot prej vsebuje poglavja o osnovah didaktike in pedagogike.

Zapisan je odnos med predavateljem in tečajnikom. Za to poglavje so tečajniki na Donački gori izrazili prošnjo, naj bi predavatelji — inštruktorji zapisali svoje predavanje — snovne priprave in jih take posredovali tečajnikom. Poleg zapisanega predmetnika je že zapisan učni načrt, učnega gradiva pa je zbrano precej in ga bo morda tudi kmalu možno vsaj v obliki skript posredovati tečajnikom. Tako bo zagotovljena večja enotnost. Več bo potrebno postoriti na področju preverjanja in ocenjevanja znanja, posebej pri pisnem preverjanju. »Teste« bo potrebno ustrezneje sestaviti in primerneje ovrednotiti odgovore.

Knjižico naj bi prebrali vsi, ki se ukvarjajo z vzgojo v planinski organizaciji. Morda tudi oni, ki so jo pok-

licno dobili, saj lahko tako prispevajo k temu, da bi dobili res primerno didaktiko in pedagogiko za planinstvo. Inštruktorji ali predavatelji naj bi se temeljito pripravili na pouk, morda pa bi vsebinsko pripravo skušali še zapisati in pripraviti skripta, vsaj za tečaje v prehodnem obdobju. Morda je tega kje kaj, pa zanj vsi ne vedo. Bodimo sistematični, postopni, nazorni in skušajmo teorijo povezati s prakso — in na varnost pri podajanju veččin ne pozabimo. Tudi bodoči vodniki bodo morali poskrbeti za enaka načela pri svojem delu in za varnost udeležencev izleta, ture, pohoda.

B. J.

Planinstvo v Ogledalu

Ob prazniku občine Vojnik so izdali glasilo Ogledalo, v katerem je opisan izlet na Jelovec in objavljeno vabilo na pohod na Konjiško goro.

Žal avtorji niso predstavili planinskega društva in njegovega dela, pa tudi ne okoliških gričev, planinskih točk in tamkajšnjih markiranih poti. Lahko bi zapisali, da na Osnovni šoli Dobrna deluje planinski krožek, lahko bi predstavili njegovo delo in podali poročilo o tem, da so bili letos člani krožka že četrtri pri Triglavskih jezerih. Letos jih je bilo šestintrideset. Prav tako imajo zelo uspešne tekmovalce v orientaciji, ki dosegajo zelo lepe rezultate. Glasilo je eno od redkih, ki se še spomni planincev, žal pa so bili planinci preskromni.

V vpisnih knjigah na Šentjungerti zasledimo tudi vpise krajanov Vojnika in okolice, ki tudi sedaj zelo radi zahajajo na to goro. Priložnost bi bila, da opišejo ta vrh, razglede, opozorijo na to, da je tu Savinjska planinska pot itd.

Franc Ježovnik

Slovenska planinska bibliografija za leto 1995

Planinski in drugi vodniki

ARNŠEK Andraž (bes.), VENGUST Albin in FEVŽER Aleš (foto), S kolesom po okolici Ljubljane. — Ljubljana: Mesto, (1995). — 48 str., ilustr.; 21 cm — (Kam?)
Berghütten des slowenischen Alpenvereins. — Ljubljana: PZS, 1995. — (40 str.); 21 cm — (Založba PZS)

CHVATAL Matjaž, ŽELJKO Božek, Slovenija: Tur. vodnik (sl., an., nem., it.). — Kranj: Samozal., 1995. — 335 str.; 23 cm

ČESEN Tomo (bes.), CEDILNIK Danilo-Den (risbe), SKOK Janez (foto), Plezališča v Sloveniji, 2. dop. izd. — Ljubljana: Sidarta, 1995. — 210 str., ilustr.; 21 cm

DURISSINI Daniela, NICOTRA Carlo, Vodič po Kugyjevi stezi. Trasa razglednih stolpov: Trst — Trieste: Comitato Julius Kugy, 1995. — 31 str., ilustr., zem.; 17 cm — (it., nem., sl.)

DVORŠAK Andrej, Preživetje v naravi. — Ljubljana: Kmečki glas, 1995. — 205 str.; 21 cm

FALLON Steve, Slovenia. — Hawthorn: Lonely Planet Publ., 1995. — 329 str.; 19 cm — (Lonely Planet travel survival kit)

GOLNAR Tone, POLLAK Bojan, Plezalni vodnik: Kamniške in Savinjske Alpe: Kamniška Bistrica; 2., popr., razš. izd. — Ljubljana: PZS, 1995. — 307 cm; 20 cm — (Založba PZS; 144)

Gorenjska A—Z: Handbuch für Reisende und Geschäftsleute / Text Marko Vidic et al.; foto Miran Kambič et al. — Murska Sobota: Pomurska založba, 1995. — 320 str.; 22 cm — (Reihe Slovenia total; 3)
MIHELIC Tine, Juljske Alpe, 1. del, Bohinjske gore / Skice Danilo Cedilnik-Den. — Ljubljana: Sidarta, 1995. — 168 str., ilustr.; 21 cm
PETRIČ Franci, Duša, le pojdi z mano: Božje poti na Slovenskem; 2. del. — Ljubljana: Družina, 1995. — 184 str.; 21 cm

Počitnice na kmetiji: Vrnitev k naravi na sončni strani Alp: 1995/96. — Ljubljana: Turistična agencija Vas, 1995. — 47 str.; 30 cm

Pohodništvo (sl., an., nem.). — Ljubljana: Zadružna turistična agencija Vas d.o.o., 1995. — 22 str.; 30 cm

POLLAK Bojan, Naravne znamenitosti Kamniških in Savinjskih Alp na Kamniškem območju. — Kamnik: Občina, 1995. — 152 str. + pril.; 22 cm

SILAN Stanko, Rakov Škocjan in naravovarstvena učna pot. — Ljubljana: Ljubljanski regionalni zavod za varstvo kulturne dediščine, 1995. — 57 str., ilustr.; 21 cm — (sl., it., ne.)

SLEJKO Simon, Plezalni vodniček : Sinji trakovi : Priročnik in vodnik po zaledenelih slapovih Kamniških in Savinjskih Alp. — Ljubljana : PD Ljubljana Matica, 1995. — 112 str. ; 15 cm

Slovenija : tur. vodnik. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1995. — 704 str. ; 25 cm

SODJA-KLADNIK Marija, Pot po Logarski dolini. — Logarska dolina: EPSI, 1995. — 28 str. ; 21 cm

Spodnja Savinjska dolina (sl., an., nem.) / ur. Vojko Strahovnik, foto Matevž Lenarčič. — Nazarje : EPSI, 1994. — 127 str. ; 21 cm

STRITAR Andrej, Grintovci : južni pristopi / ur. Janez Skok — Ljubljana : Sidarta, 1995. — 174 str. ; 21 cm — (Planinski vodnik)

Triglavski narodni park / foto Janez Bizjak et al., bes. Stane Peterlin et al. — Bled : TNP, 1994. — 28 str. ; 30 cm

Turistične jame Slovenije : transverzala / izvajalec Silvo Ramšak. — Prebold : JK Črni galeb, 1995. — b.p. ; 15 cm

VENGUST Albin (bes. in foto), Izleti v okolici. — Ljubljana : Mestni sekretariat za turizem, 1994. — 65 str., ilustr. ; 21 cm

Zgornja Savinjska dolina (sl., an., nem.) / ur. Vojko Strahovnik, foto Matevž Lenarčič. — Nazarje : EPSI, 1995. — 134 str. ; 21 cm

Zemljevidi

Bohinj 1:15.000. — Bohinjska Bistrica : Alpinum, IGF FGG, 1995

FLORJANČIČ Jane Dizna pl. Grienfeld, Deželopisne karte Vojvodine Kranjske. — Ljubljana : Slovenska knjiga, 1995. — b.p. ; 50 cm — (Faksimile iz 1744)

Idrjsko in Cerkljansko : tur. karta 1:50.000. — Idrija : Obč. in Mestni muzej, 1995

Karavanke : pl. karta 1:50.000; 1. izd. — Ljubljana : PZS, 1995. — (Založba PZS ; 149)

Ljubljana in okolica : tur. plan. karta 1:50.000 ; 2. natis. — Ljubljana : PZS in GZS, 1995. — (Založba PZS ;)

Mali atlas Slovenije. — Ljubljana : DZS, 1995. — 32 str. ; 37 cm

Relief Slovenije 1:250.000 ; 2. izd. — Ljubljana : ZRC SAZU, 1995

SIMONČIČ Bojan, Gorenjska : panorama. — Lesce : Pan art d.o.o., 1995. — (stenska karta in zgibanaka)

SIMONČIČ Bojan, Slovenija : panorama. — Lesce : Pan art d.o.o., 1993. — (stenski karti in zgibanaka)

Slovenija na vojaškem zemljevidu 1763—1787. Karte 1:28.800. Opisi (sl., ne.) / ur. Vincenc Rajšp. — Ljubljana : ZRC SAZU in Arhiv RS, 1995. — 19 kart — (d. 1./7.)

Sprehodi po Polhograjskem hribovju : tur. karta 1:30.000 ; 2. natis. — Ljubljana : Občina Vič Rudnik, GZS, 1995

Storžič in Košuta : plan. karta 1:25.000 ; 2., popr., dop. izd. — Ljubljana : PZS in IGF, 1995. — (Založba PZS ; 139)

Trenta : plan. karta 1:25.000 ; 3., popr., dop. izd. — Ljubljana : PZS in TNP, GZS in IGF, 1995. — (Založba PZS ; 142)

Triglavski narodni park : plan. karta 1:50.000 ; 1. izd. — Ljubljana : PZS in GZS, 1995. — (Založba PZS ; 143)

Vipavska dolina : mali slovenski eden : tur. karta 1:50.000. — Ljubljana : GZS, 1995

Periodika

Alpinistični razgledi / odg. ur. Bine Mlač. — Ljubljana : PZS, KA, 1995. — 16; 48—53 — (pos. št.: Slovenski alpinizem 1994)

Gornik : Glasilo Planinskega društva Nova Gorica / odg. ur. Rajko Slokar. — Nova Gorica : PD Nova Gorica, 1995. — 2

Gorski popotnik. — Ljubljana : PD Integral, 1995. — 14; 4

Grif : revija za alpinizem, športno plezanje in trekning / ur. Tadej Golob. — Ljubljana : Mythos, 1995. — 1; 1, 2, 3

Mladi planinec. — Sevnica-Krško : PD Lisca, (1995) 25

Obvestila Planinske zveze Slovenije / ur. Janko Pribošič. — Ljubljana : PZS, 1995. — 21; 1—12

Planinski bilten. — Ljubljana : PD Delo, 1993. — št. 38

Planinski poročevalec. — Radeče : PD Radeče, 1994. — št. 17

Planinski utrinki. — Brežice : PD Brežice, 1994. — št. 9

Planinski vestnik / odg. ur. Marjan Rztresen. — Ljubljana : PZS, 1995. — 95; 1—12

Pod Prisojnikom / odg. ur. Lojze Cuznar. — Ljubljana : Planinsko društvo PTT, 1995. — 3; 9—12

Svet gora / ur. Slavica Tovšak et al. — Maribor : PD Jakob Aljaž, 1995. — 4; 1—4

Vezi ; 17. — Ljubljana : PD Špik, 1995. — 19 str. ; 21 cm

Viharnik — Ljubljana : PD Viharnik, 1995. — 20; 5—6

Zborniki in spominska dela

Bilten. — Ljubljana : O. š. Sostro, 1995

Anapurna III, 7555 m : Mariborska himalajska odprava '94 / zbr., ur. Boris Strmšek. — Maribor : samozal., 1995. — b. p. ; 21 cm

Ažmanov dan zdravnikov Gorske reševalne službe Slovenije / ur. Iztok Tomazin. — Radovljica : Didakta, 1995. — 79 str. ; 23 cm — (1., Vršič, 1993; 2., Gozd Martuljek, 1994)

Begunjsčica : Gora in ljudje : 2. del. — Begunje : PD Radovljica, 1995. — 154 str. ; 21 cm — (Ob stoletnici PD Radovljica)

BRATE Tadej, Gozdne železnice na Slovenskem. — Ljubljana : Kmečki glas, 1994. — 170 str., pril. ; 25 cm

Brkini : Projektna naloga učencev. — Divača : O. š. dr. B. Magajne, 1994. — 26 str. ; 30 cm

DERŽAJ Matjaž, 100 let Aljaževega stolpa. — Ljubljana : Samozal., 1995. — 29 str. ; 17 cm

Devetnajsti (19.) mladinski planinski tabor »Vrata 95«. — (Nova Gorica : PD, 1995). — 24 str. ; 21 cm

Dvajset let Planinskega društva Viharnik : 1974—1994 / ur. Nada Mlač. — Ljubljana : PD Viharnik, 1995. — 45 str. ; 26 cm

Filmska ustvarjalnost Metoda in Milke Badjura : 1926—1995 : ob 100-letnici prve filmske predstave in 90-letnici slov. filma / Ivan Nemančič et al. — Ljubljana : Arhiv RS, 1995. — 92 str., ilustr. ; 20 cm — (Katalogi ; 14)

Gremo skupaj v hribe. — Domžale : PD Domžale, 1995

Krajevni leksikon Slovenije. — Ljubljana : DZS, 1995. — 638 str. ; 37 cm

Laško : kam in kako. — Laško : O. š. Primož Trubar, 1995

Mladi v gorništvu in gorniški organizaciji / ur. Borut Peršolja. —

Ljubljana : **PZS, MK**, 1995. — 95 str. ; 21 cm — (Ob 40. obletnici MK PZS)

Naših 90 let, 1905—1995. — Sevnica-Krško : PD Lisca, 1995. — 12 str. ; 30 cm

NEMANIČ Ivan, Filmi Metoda in Milke Badjura : 1926—1969. — Ljubljana : Arhiv RS, **1994**. — 150 str., ilustr. ; 23 cm. — (Publ. Arhiva Rep. Slov. Inventarji. Zbirke ; 3) Planinska šola v naravi učencev 6. a in 6. b razreda. — Griže : O. š. Nade Cilenšek, 1995. — b.p. ; 30 cm

Pokljuka 95 : glasilo udeležencev tabora. — Griže : O. š. Nade Cilenšek, 1995. — b.p. ; 30 cm Spominski pohod na Triglav ; **9** — Kranj : Organizacijski komite, **1994**. — 32 str., ilustr. ; 21 cm

ŠEGULA Pavle, Večeječni slovar Sneg in plazovi (sl., nem., it., fr., an., šp.). — Ljubljana : **PZS, GRS**, 1995. — 360 str. ; 24 cm — (Založba PZS ; **136**)

TRONTELJ Miran, Podnebje od Bohinja do Bleda. — Ljubljana : Hidrometeorološki zavod RS, 1995. — 63 str. ; 18 cm

Varstvo narave na Slovenskem : ob evropskem letu varstva narave / Marko Aljancič et al. — Ljubljana : Prirodoslovni muzej Slovenije, 1995. — 86 str., ilustr. ; 22 cm

VIDIĆ Jana, Alpski svizec v Triglavskem narodnem parku in drugod po Sloveniji. — Bled : TNP, **1994**. — 94 str., ilustr. ; 30 cm — (Razprave in raziskave ; 3)

Završnica '95 : glasilo mladih planincev. — Sevnica : PD Lisca, 1995. — 22 str. ; 21 cm

Življenje v vodah Triglavskega narodnega parka / Anton Brancelj et al. — Bled : Triglavski narodni park, 1995. — 101 str., ilustr. ; 30 cm — (Razprave in raziskave ; 4)

Leposlovje

ARKO Vojko, Amor por carta : Receuerdos de un andinista. — S. C. de Bariloche : (Club Andina, 1995). — 82 str., ilustr. ; 21 cm — (priř. iz slov.: Ljubezen po pismih, 1975)

BAUMBACH Rudolf, Zlatorog : planinska pravljica. — München : Založba dr. Anton Kovač, 1995. — 144 str., foto ; 23 cm — (Zbirka Jerca) FERFILA Bogomil, Svet na dlani, 2. knj., Indonezija. — Radovljica :

Didakta, 1995. — 319 str. ; 21 cm GROŠELJ Viki, K2 : Grenko zmagoslavje. — Ljubljana : Co Libri, 1995. — 151 str. ; 25 cm

KUGY Julijus, Vojne podobe iz Julijskih Alp : 9. poglavje / prev. Lili-jana Avčin ; spremno bes. Marijan Krišelj ; foto Rafko Dolhar in Marijan Krišelj. — Ljubljana : Založba Kres, 1995. — 80 str. ; 21 cm

KUNČIČ Mirko, Triglavske pravljice ; ponatis / ilustr. Maksim Gaspari in Stane Kumar. — Ljubljana : Mag-nolija, **1994** — 1995. — 20 cm ; 3 zv. — (Mladi rod)

MAHNIČ Joža, GLAVAN Matjaž, V svetu rože mogote : Razglednice iz nekdanjega Bohinja. — Ljubljana : Cankarjeva založba, 1995. — 87 str., ilustr. ; 27 cm

MLAKAR Albin, Dnevnik 1914—1918. — Kobarid : Turistična agen-cija K.C.K., 1995. — 207 str. ; 23 cm

MLAKAR Janko, Med Šmarno goro in Mont Blancom, 2. pregl. izd. / ur. France Vogelnik, foto Peter Jan-zežič, ilustr. Danilo Cedilnik. — Maribor : Založba Obzorja, 1995. — 328 str., 14 pril. ; 21 cm — (Domače in tuje gore ; 28a)

Pripovedke s strehe sveta / izbr., prev. Silvestra Rogelj-Petrič. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1995. — 315 str. ; 21 cm

STROJIN Tone, Etika in odgovor-nost v gorah. — Radovljica : Didak-ta, 1995. — 106 str. ; 21 cm

Fotomonografije

Doline Triglavskega narodnega parka / foto Janez Bizjak et al., bes. Tine in Jože Mihelič. — Bled : TNP, 1995. — 20 str. ; 24 cm

KLADNIK Bogdan (foto), ROJŠEK Danijel (tekst), Slovenija : portret (sl., an.). — Ljubljana : Zaklad, 1995. — b.p. ; 29 cm

LENARČIČ Matevž (foto), Plut Dušan (bes.), Vode v Sloveniji (sl., an., nem.). — Nazarje : EPSI, 1995. — 205 str. ; 34 cm

SKOK Janez (foto), GUNTON Den-nis (bes.), Lands of the Himalayas. — London : Flint River Press Ltd., 1995. — 288 str., ilustr. ; 30 cm — (A Motovun group book)

Video in filmi

FIŠTRAVEC Matjaž, Brez : Vzpon Mirka Lebarja na Mont Blanc. —

Ljubljana : RTV, 1995. — (tv doku-mentarni film)

HERZOG Werner, Krik stene : videokaseta. — Kranj : Carnium Trade, **1993**

KALIŠNIK Janez (foto) in LIKAR Igor (bes.), Razgledi slovenskih vrhov — Ljubljana : RTV Slovenije, 1995. — (tv serija)

KERŠIČ-SVETEL Marjetka, Gore in ljudje. — Ljubljana : RTV Slo-venije, 1995. — (tv serija)

Kobariški muzej ; videokaseta. — Nova Gorica : Video audio film, **1992**

KOŠUTA Josip, Mežiška, moja do-lina — Ljubljana : Založba JAKA, 1995/1996. — (3 deli)

RODDAM Franc, K2 ; videokaseta. — Kranj : Carnium Trade, **1991**

Slovenija na videu (sl., an., it., nem., fr., šp., rus., ki.). — Ljubljana : Založba Jaka, 1995. — 5 kaset — (Slovenija, Sredozemska, Dinarska, Alpska in predalpska, Panonska)

STOJAN Gaga, ARHAR-ŠTIH Ves-na, Živeti je smrtno nevarno ; film. — Ljubljana : RTV Slovenija, 1995

ŠKRLEP Jure in VENCELJ Anton (snemalca), ŽUŽEK Miha (bes.), Svatovska pesem žive vode : Slapovi Koritnice. — Nova Gorica : TV Primorka ; Ljubljana : MMTV, 1995. — (tv oddaja in videokaseta)

Glasba in pesmi

ALJAŽ Jakob, Spominčice — Ljub-ljana : RTV Slovenija, 1995. — (pesmi na kaseti)

Gorniška / izbor Kristina Jerančič, Peter Pehani, Katja Šnuderl, Rok Medja. — Ljubljana : **PZS, MK** 1995. — 236 str. ; 12 cm — (Založ-ba PZS ; **148**)

Pesmi sveta — zbr., ur. Breda Oblak. — Ljubljana : DZS, 1995. — 224 str. ; 21 cm

Planinske in druge narodne pesmi / ur. Emil Pukmaister. — Celje : PD Ojstrica, 1995. — 285 str. ; 14 cm

Sto planinskih pesmi ; 1. in 2. natis / Izbor Miro Repič in France Malešič. — Velika planina : PD Bajtar, 1995. — 119 str. ; 20 cm

Razstave (dejansko število razstav je mnogo večje)

GRILC Cene, Razstava slik in risb. — Kamnik : Razstavišče Veronika, **1994**

JEŽEK Boris, Nepalski otroci ; razstava fotografij s poti na Anapurno III. — Maribor, 1995
 KRALJ Ervin, Dimnične hiše in kašče. — Maribor : O. š. Ludvika Pliberška, 1995. — (Impresija o kmečkem stavbarstvu, o pohorskih, kobanskih in koroških domovih)
 KLEMENC Stane, Moja popotovanja po kontinentih. — Ljubljana : Knjižnica Prežihov Voranc, 1995
 MIHELIC Jože, Cordillera Blanca. — Koroška Bela : samostojna razstava fotografij, 1995
 MIHELIC Jože, Triglavski narodni park. — Bohinjska Bistrica, Dragomer, Jesenice, Koroška Bela, Kranj, Kranjska Gora, Ljubljana, Tolmin : samostojne razstave fotografij, 1995
 MIHELIC Jože, Turno smučanje. — Ljubljana : Knjižnica Prežihov Voranc, 1995
 PRETNAR Janez, Ljudje in gore : razstava barvnih fotografij ob 100-letnici PD. — Radovljica, 1995
 STRMŠEK Boris, Naše poti, Nepal, Nepalski otroci, Od riževih polj do ledenih gora, V kraljestvu gora. — Maribor : samostojne razstave fotografij, 1995
 Svetloba gora : razstava gorniške fotografije v Evropskem letu varstva narave / foto Živa Čerček et al. — Ljubljana (2-krat), Bovec, Bled, Medvode : **Fotoklub PZS**, 1995
 Stoletje v gorah. — Maribor : O. š. Draga Kobala, 1995. — (razstava ob jubilejih)
 TAIRRAZ : fotografije z gora. — Ljubljana ; Bled : Zavod za tehnično izobraževanje et al., 1995
 Triglavski narodni park. — Ljubljana, Tolmin : **Fotoklub TNP**, 1995
 Triglavski narodni park. — Ljubljana : Informativni center Križanke, 1995. — (razstava fotografij ob 70-letnici TNP v Evropskem letu varstva narave)
 Varstvo narave na Slovenskem. — Ljubljana : Prirodoslovni muzej Slovenije, 1995

Koledarji za leto 1996

Cerkniško jezero. — Kamnik : Andreja Peklaj (samozal.), 1995
 Čar gora / ur. Tone Škarja. — Ljubljana : **PZS, KOTG** 1995
 Kamniške planine. — Velika planina : PD Bajtar, 1995

Lepote Slovenije. — Medit d.o.o., 1995
 Najvišji vrhovi treh celin. — Celje : Grafika Gracer d.o.o., 1995. — (za pok. Draga Žlofa)
 Pokrajina. — Ljubljana : Cankarjeva založba, 1995
 Slovenija, ljubezen naša in ponos / foto Marko Pogačnik et al. — Kranj : Jošt, 1995
 Slovenske gore : mogočni templji narave / ur. Tone Škarja. — Ljubljana : **PZS, KOTG**, 1995
 TORKAR Jaka. — Ljubljana : Cankarjeva založba, 1995
 Triglav et al. / foto Joco Žnidaršič. — Ljubljana : Zavarovalnica Triglav, 1995
 Triglavski narodni park / bes. Janez Bizjak, foto Stane Klemenc. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1995
 Zlatorogova legenda (sl., an.) / foto Jože Mihelič et al., bes. Dušica Kunaver. — Bled : Triglavski narodni park, 1995

Razglednice in voščilnice

Aljažev stolp vrh Triglava (2863 m) 1895—1995. — Ljubljana : Pošta Slovenija, 1995
 ČUFAR Aleksander in Marko, Razglednice. — Kranjska Gora : Prezlc d.o.o., 1995. — (42 planinskih)
 KLEMENC Stane, Mt. Everest, 8848 m. — Ljubljana : **PZS**, 1995. — (voščilnica)
 KOŠIR-PRESTOR Dušica, Razglednice. — Kranjska Gora : Foto Mojca, 1995
 LENARČIČ Matevž, Razglednice. — Nazarje : EPSI, 1995. — (18 planinskih)
 Planinski žigi 1895/1995 : Aljažev stolp vrh Triglava (2863 m) / Zbral in ur. Matjaž Deržaj. — Ljubljana : Samozal., 1995
 SKOK Janez, Razglednice. — Ljubljana : Sidarta, 1995. — (12 planinskih)
 ŽNIDARŠIČ Joco et al., Razglednice. — Bohinj : Alpinum, 1995. — (30 planinskih)

Drugo

Bohinj : zima / foto Joco Žnidaršič et al. — Bohinj : Turistično podjetje Alpinum. — b.p. ; 30 cm — (prospekt)

Dnevnik s Slovenske planinske poti ; ponatis / (ur. Ciril Velkovrh). — Ljubljana : **PZS**, 1995. — 32 str. ; 14 cm
 Logarska dolina : Krajinski park ; naravne znamenitosti / Foto Matevž Lenarčič. — Celje : Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, 1995. — (zloženko)
 Od morja k soncu : Julijske Alpe (sl., nem., it., an.). — Bled, Bohinj, Bovec, Kranjska Gora : Skupnost Julijske Alpe, 1995. — b. p. ; 30 cm — (prospekt)
 Planinske akcije, planinske postojanke 1996 / ur. Janko Pribošič. — Ljubljana : **PZS**, 1996. — 67 str. + pril. ; 16 cm
 Pohorje : zeleni svet radosti / bes. Jože Volfand, foto Matevž Lenarčič et al. — Celje : FIT MEDIA d.o.o., 1995. — b. p. ; 30 cm — (katalog)
 SKOBERNE Peter, Slovenija : z barvanjem do znanja. — Ljubljana : Mladinska knjiga, 1995. — 39 str. ; 30 cm
 Stoletnica Aljaževega stolpa na Triglavu : ovojnica 100 SIT. — Ljubljana : Pošta Slovenija, 1995
 Stoletnica Aljaževega stolpa na Triglavu : znamka 100 SIT. — Ljubljana : Pošta Slovenija, 1995

V tem seznamu so navedene tiste slovenske planinske publikacije, ki so mi bile dostopne fizično ali pa sem dobil dokaj verodostojne podatke iz drugih virov. Največ podatkov sem dobil pri izdajateljih samih, veliko podatkov pa sem dobil v dnevniku Delo, v revijah Planinski vestnik in Knjiga, v Planinski knjižnici ter Narodni in Univerzitetni knjižnici. Na več knjig so me opozorili kolegi in sodelavci. Pomembnejša dela so bila tudi predstavljena ali ocenjena v periodičnem in dnevnem časopisju.

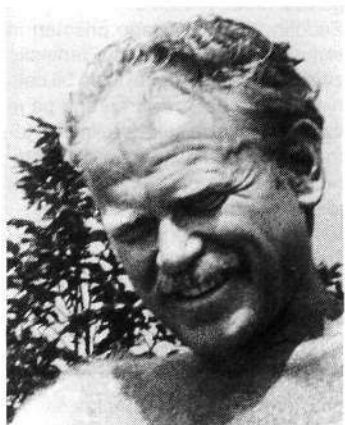
V letošnji seznam sem vključil tudi nekatera starejša dela, ki jih doslej še nisem zapazil, zdela pa so se mi toliko pomembna, da jih nisem hotel izpustiti. Zato sem pri njih odtisnil letnico polkrepko in s tem opozoril na kasno objavo. Ker je število naslovov tudi letos naraslo, sem sorodne naslove združil v skupine, kot so planinski in drugi vodniki, zemljevidi itd. V okviru skupin so dela navedena po abecedi avtorjev, ki so odtisnjeni z verzalkami, ali po značnicah zbornikov in revij.

V seznamu je navedenih 152 različnih zapisov. Če pa štejemo vsako bibliotечно enoto (številke revij, izdaje v več jeziki, vsako razglednico itd.) posebej, je v seznamu veliko več del. Od teh je Planinska zveza Slovenije (PZS) izdala 19 del oziroma 14 prvih natisov in 5 ponatisov. Od tega je imel Fotoklub več kot eno razstavo, GRS je izdala en zbornik, KA eno revijo, MK je izdala dve brošuri, KOTG pa dva kolektarja. PZS je izdala še 2 periodični publikaciji in 3 drobne publikacije. Založba PZS je izdala 5 ponatisov, in to 2 vodnika in 3 zemljevide (od tega enega v sozaložništvu z GZS) ter dva nova zemljevida.

Ciril Velkovrh

društvene novice

V slovo prijatelju dr. Dražiču

*Hitimo v življenju, kakor bi bila
naša pot večna. Toda vsemu
na svetu je sojeno,
da se enkrat konča.*

Lep nedeljski dan! Z gora so se vračali razpoloženi planinci v dolino. Žal se je za doktorja Branka v gori njegova življenjska pot iztekla. Na grebenu strme Visoke Vrtače v Karavankah je omahnil v smrt. Neresčno naključje usode!

Doktor Branko Dražič, rojen 17. junija 1934, je bil zelo upoštevan zdravnik v ambulanti Železarne Jesenice. Bil je vsestransko aktiven,

vedno v gibanju, vedno pripravljen pomagati sočloveku. Pred leti je ustvaril družino in zelo lep dom na Brezovici. Rodila sta se mu dva sinova in hči. Vsi imajo visoko izobrazbo — dva gresta celo po stopinjah njegovega poklica.

Tudi mi planinci smo se v zdravstvenih težavah zatekali k njemu. Gorniške dejavnosti brez njegova pa si sploh nismo mogli misliti.

Kot predavatelj in inštruktor o prvi pomoči je sodeloval pri Civilni zaščiti, Gorskemu reševalni službi, Rdečem križu, na terenu, v akcijah, pri pohodih železarjev, spominskih pohodih, turnih smukih, pri gorskih nesrečah.

Za svojo vsestransko dejavnost je prejel številna odlikovanja in priznanja v Civilni zaščiti, planinski organizaciji, Rdečem križu, pri gasilcih in drugod.

V gorništvu se je udeleževal že od mladosti, in sicer v vseh letnih časih. Tudi žena in otroci so prav tako navdušeni planinci.

Z Brankom in njegovimi smo hodili po gorah že desetletja. Skupaj smo v vseh letnih časih opravili vrsto lepih tur v naših in tujih gorah. Naj jih omenim samo nekaj: Kukova špica, Škrlatica, Prisank, Mojstrovka, Jalovec, Triglav, Kepa, Draški vrh, Begunjščica, Košutnikov turn, Viš, Poliški špič, Strma peč, Rombon, Grossglockner po grebenu Stüdl, Hochalm Spitze, Grossvenediger, Pic Aneto v Pirenejih, Matterhorn, Mont Blanc.

In še nekaj plezalnih tur: Vzhodni raz Srednjega Rokava, Visoki Rokav, Oltar, Dovški križ, severni raz Stenarja, severna stena Triglava, severovzhodni raz Belopotoške Špice.

Največkrat je seveda odhittel na bližnji Stol, pod katerim je živel. Tudi Visoko Vrtačo je osvojil od različnih smeri, žal pa je bila zanj usodna 29. septembra letos.

Opravil je tudi številne smučarske ture pri nas in v tujini.

Še bi lahko našteval, toda preveč bi bilo vsega.

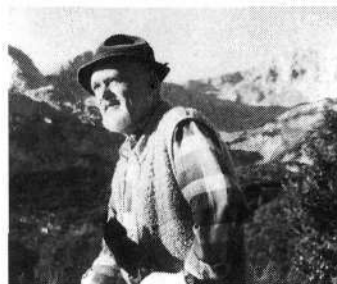
Cenjenemu doktorju, reševalcu in alpinistu se v imenu svojcev, planinskega društva in GRS Jesenice, prijateljev z gora, predvsem pa v svojem imenu kot dolgoletnemu spremljevalcu v gorah iskreno za-

hvaljujem za njegovo nesebično dejavnost.

Obljubljam Ti, Branko, da Te ne bomo pozabili, saj je za Teboj ostala prevelika boleča vrzel.

Janez Krušič

Heliju Zechu v slovo

Sredi septembra smo se v Trziču, pod zasneženimi Karavankami, poslovili od **Helija Zecha**. Gorski stražarji PD Ljubljana Matica smo z bolečino spoznali, da je zapustil našo planinsko družino nam zelo drag član. Nikoli več ne bomo skupaj občudovali gorskega cvetja, nikoli več prislunili njegovim pesmim in nikoli več slišali tolažilnih besed, kadar smo jih potrebovali.

Ko se je leta 1983 pridružil našim vrstam, smo bili veseli, da je med nami spet eden več, ki mu ni vseeno, kaj se dogaja z našo naravo. In naravo je resnično ljubil. Gore je spoznal že zelo zgodaj, ko si je moral služiti kruh s tem, da je na ramenih tovoril vse, kar so potrebovali v planinski koči. Pa se mu zaradi težkega dela gore niso zamerile; nasprotno, vzljubil jih je. Kako rad jih je obiskoval, se veselil ob najmanjšem cvetu in užival ob petju drobnega ptička! Vsa ta spoznanja in izkušnje je kot inštruktor varstva narave z veseljem posredoval tudi drugim. Če je le utegnil in če mu je zdravje dopuščalo, je bil z nami na študijskih izletih, kjer smo spoznavali naravne lepote in znamenitosti, ali pa na očiščevalnih akcijah. Najbolj nas je razveseljeval s svojo vedrino, uživali smo ob branju njegovih pesmi, ki jih je veliko tudi uglasbil. Napisal je himno Gorske straže, ki pravi: »Komna je naša trdnjava, prelep je tu gori razgled«.

Ta razgled ne bo nikoli več tako lep brez njega.

V spomin Tatjani Krotko

V začetku letošnjega oktobra smo se poslovili od dolgoletne gornice **Tatjane Krotko**.

Rodila se je v prostrani ukrajinski pokrajini daljnega leta 1897. V nemirnih časih prve svetovne vojne se je s hčerko zatekla v naše kraje - naselili sta se v Ljubljani in tu ostali vse življenje. Ker je bila kot človek ljubiteljica vsega lepega, se je takoj navezala na naše gore, postala njihova stalna obiskovalka in občudovalka ter jim ostala zvesta do svojih zadnjih dni.

Kljub svojim 99 letom se je še letos spomladi večkrat odpravila na planinske steze, na katerih je poznala vse skrite koticke in lepe razgledne točke. Bila je na Čemšeniški planini, Slivnici, Govejku, Črnem vrhu nad Jesenicami in na mnogih manjših sprehodih. Brez dvoma je prav zaradi svojih gorniških aktivnosti dočakala tako visoko starost.

Svojim bližnjim (hčerki, vnukom, pravnukom) je vcepila ljubezen do gorā in vsi stopamo po njenih stopnjah.

Vnukinja Marija
in pravnuk Grega

Tatjana Krotko nas je pred kratkim zapustila. Kot članico planinskega društva Ljubljana Matica jo lahko pohvalimo, da je bila med najbolj aktivnimi, da je bila najstarejša tako po letih kot po članstvu, da je vsa leta hodila z našim izletniškim odsekom, najprej po najvišjih vrhovih in najdaljših poteh, potem pa je sebi in letom primerno krajšala in nižala svoje ture, vendar še vedno tako, da smo se ji vsi čudili, ko smo jo

srečevali, od kod zmore toliko moči in volje v tej starosti.

Tatjana je smrt zalotila samo tri mesece pred njeno stoletnico. Toda kadar smrt pride, pride prezgodaj. Tatjana smo hvaležni za velik planinski vzor in jo bomo kot tako ohranili v lepem spominu!

Luka

Drago Kozole — sedemdesetletnik

26. oktobra letos je po dopoljenih sedemdesetih letih **Drago Kozole** prestopil v osmo desetletje svojega plodnega in bogatega življenja.

V gore ga je učil zahajati še v rosnih mladih letih naš veliki planinski vzornik **Vidko Jurko**, takratni nadučitelj na Dolu. Resnejše stike s planinci je navezal leta 1938, ko je obiskoval gimnazijo v Celju. Skoraj pred šestdesetimi leti se je zapisal planinstvu, ki mu je ostal zvest vse do danes.

Poleg skrbi za dom in družino, za družbo ter za razvoj svojega kraja

je posvetil vse svoje življenjske moči za razvoj planinstva in planinskega gospodarstva v Zasavju, Posavju in zadnja leta širše za vso Slovenijo.

Pred 43 leti je soustanavljal PD Dol pri Hrastniku in takoj postal član 3-članskega gradbenega odbora za postavitev planinskega doma v Gorah nad Hrastnikom. Vsa ta leta je bil gospodar, iniciator in več let tudi predsednik tega društva. Pod njegovim vodstvom je bil dom v Gorah zgrajen, obnovljen in opremljen tako, da je danes eden od najlepših planinskih domov v Zasavju. Z njegovim prizadevanjem je bila urejena tudi okolica doma, zgrajena igrišča in objekti, ki povečujejo ponudbo in zanimanje za obisk. Pri tem je imel srečo, da so mu stali ob strani prizadevni planinski prijatelji in sodelavci, da so vse to lahko postorili. V tem času je imel tudi dve veliki nesreči pri gradnji doma, ki sta se obe končali z daljšim zdravljenjem v bolnišnici. Danes je vse to pozabljeno, ostal mu je le spomin, pa tudi nekaj posledic.

Zadnjih 25 let je Drago prisoten in vključen tudi v organe Planinske zveze Slovenije. Nekaj let je bil celo njen podpredsednik, trenutno pa je član Komisije za stike s tujino in Komisije za lastninska vprašanja planinskega premoženja. Že nekaj let je tudi voljen član UO PZS.

V MDO zasavskih planinskih društev je podpredsednik, več let pa je bil njegov predsednik. Drago je tudi v tem odboru gonilna sila. Tako je po njegovi zaslugi ta odbor eden od

Sporočilo

Zaradi preobilice gradiva smo morali nekatere sicer aktualne prispevke odložiti za naslednjo številko Planinskega vestnika. Sodelavcem in bralcem se za to opravičujemo.

Iz istega vzroka prosimo dopisnike, da se v prispevkih za rubrike Odmevi, Iz planinske literature in Društvene novice pri pisanju omejijo na 45 tipkanih ali računalniško tiskanih vrstic, kolikor naj največ obsega vsak prispevek. Če avtorji tega ne bodo upoštevali, bomo v uredništvu

prisiljeni daljše prispevke krajšati, seveda tako, da vsebinsko nikakor ne bodo okrnjeni.

Hkrati predvsem občasne dopisnike obveščamo, da bomo lahko natisnili izključno natipkane ali računalniško natisnjene prispevke, poslane uredništvu Planinskega vestnika v primerni obliki (dvojni razmak med vrsticami, največ 35 vrstic na strani, tipkanje samo na eni strani lista). Drugače pisanih prispevkov ne bomo mogli objaviti, ker za ponovno tipkanje v uredništvu nimamo administrativnega kadra.

Uredništvo

najuspešnejših v PZS. Tu urejajo zasavski planinci probleme in težave, ki jim krovna planinska organizacija — PZS ne posveča potrebne pozornosti.

Poleg naštetega skrbi Drago tudi za društveno življenje v PD Dol. Pobudnik je številnih izletov in obiskov gora, vzgoje planinskega naraščaja in vodnikov ter vzorno ureja društveno kroniko.

Za vse to je prejel številna planinska, pa tudi družbena odličja in priznanja. Kraj ga je izvolil za častnega občana, prejel je visoko državno odlikovanje »Red dela s srebrnim vencem«. Najdražja pa so mu planinska odličja, saj je nosilec bronastega, srebrnega in zlatega častnega znaka PZS. Ob 60. obletnici je prejel plaketo PZS, na zadnji seji MDO pa je ta odbor podprl predlog matičnega društva, da mu PZS podeli Svečano listino '96 — najvišje planinsko odličje v Sloveniji. Meddruštveni odbor zasavskih planinskih društev se mu je ob tem jubileju zahvalil za sodelovanje in vodenje tega odbora s posebno spomenico, ki ga bo spominjala na opravljene naloge v dobrot vseh zasavskega planinstva.

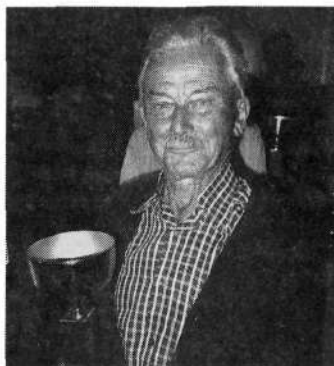
Ob tem bom povzel zapis, ki ga je Dragu namenil ob srečanju z Abrahamom leta 1976 **prof. Orel**, takratni urednik PV: »Drago je, skratka, garač, strokovno, družbeno in društveno angažiran človek, brez katerega si ne moremo zamisliti uspehov zasavskega planinstva, človek, ki se mu družba res ne more drugače oddolžiti kot s simboličnimi priznanji.« In teh je Drago prejel veliko in zaslužno.

Čisto ob koncu je urednik PV še zapisal: »Res je, v slogi je moč, brez vzajemnosti ni uspeha, res pa je tudi, da so vidni uspehi odvisni od navdušenja in delovnega zgleда posameznikov.« Drago zagotovo spada med take posameznike.

Naša želja je, da ga to navdušenje spremlja tudi v naslednjem desetletju njegovega življenja in da bi zdrav in zadovoljen še dolgo spremljal planinstvo v Zasavju in Sloveniji.

Lojze Motore
za MDO Zasavje

Po 75 letih zopet na Donački gori

Kdo ne pozna, prijaznega, mirnega in zgovornega mariborskega planinca, ob katerem šele takrat začutiš, kaj vse je videl in kje vse je bil, ko se začneš z njim pogovarjati! Ta mirni človek z dobrim značajem in z dobrim srcem je gospod **Rudi Rinc**, ki je letos praznoval svoj 85. rojstni dan. Slovensko planinsko pot je prehodil leta 1957 in dobil znak pod številko 30.

Leta 1995 je bil po 75 letih spet na Donački gori; ko je bil namreč star 9 let, je bil prvič na tej prelepi gori. V svojem življenju je veliko prehodil po naših gorah. Vedno iskren in prijazen je bil vselej pripravljen pomagati v stiski in z nasveti. Bil je vedno v ozadju, tih in mil; raje je živel za svoje hribe in planine, ni živel in se potegoval za slavo.

Zelo smo veseli, da imamo med seboj tako prijetnega in dobrega planinca. Vsi radi prisluhnemo dogodivščinam, ki jih je preživel v svojem življenju. Še vedno rad gre v gore, v te naše prekrasne in prečudovite planine, in uživa s svojimi spomini na mlada leta: kako lepo je bilo takrat, kaj vse je doživel, kaj vse je videl in preživel.

Letos junija je kot najstarejši pohodnik prejel pokal na pohodu na Prvine - pohod za zlati znak Piramide, ki ga organizirata občina Zagorje ob Savi in generalni pokrovitelj Piramida d. o. o. Zagorje ob Savi.

Vsi, ki smo bili prisotni, smo lahko videli solze radosti v njegovih očeh, posebno, ko je sprejemal ta prvi pokal v svojem življenju.

Čestitamo mu planinke in planinci PD Planika Maribor.

Franci Rajh

Zoran Komac ima 75 let

Kdo bi ti jih prisodil, ko tako živahno najmanj enkrat tedensko obiskuješ naše prelepe planine! Če niso vrhovi Julijcev, Karavank ali Kamniško-Savinjskih Alp, so dobri tudi Katarina, Grmada, Krim. Letos nama je zmanjkalo časa, pa še slabo vreme je bilo in nismo mogli proslavljati 50 let tvoje aktivnosti v alpinizmu v Triglavski severni steni, kot sva načrtovala. Stene in vrhovi počakajo, zdravje ti služi, dobre volje ti ne manjka, prijateljev pa tudi ne. Torej prihodnje leto, »stare bajte« se ne damo!

Več o tvoji glasbeni in plezalni poti je bilo objavljeno pred petimi leti in ne bom ponovil, bom pa dopolnil čez pet let. Toliko za to vmesno petico, z najboljšimi željami!

Milan Naprudnik

100-letni in 50-letni jubilej na Bovškem

Konec avgusta se je na Kaninu pri Domu Petra Skalarja zbralo veliko število planincev. Večina prisotnih je bila iz Soške doline, mnogi pa so prišli tudi iz zamejstva in drugih krajev Slovenije. Vreme jim je bilo naklonjeno, tako da je bilo premagovanje strmin ob prijati družbi prijetejšje.

Prireditve ob 100-letnici organiziranega planinstva na Bovškem in 50-letnici PD Bovec se je pričela z nastopom moškega pevskega zborra Golobar. Vse je nato pozdravil predsednik PD Bovec **Milan Klaves**. Predvsem je poudaril, kako pomembna je bila planinska organizacija v preteklosti in kako še vedno je. V nadaljevanju je povedal, da so ob tej priložnosti počastitve spomina na ustanovitev tega društva in dela posameznikov v njem tudi zato, da bi nekdaj delavne in aktivne člane, danes veterane, zopet pritegnili k organizirani društveni dejavnosti. Vse to bi pogojevalo tudi privlačnejšo klimo za vključevanje mlajših.

Slavnostni govornik **Marjan Bric** se je s svojim govorom preselil v čase gorskih vodnikov. Posebej zaslužni, da so slovenske gore dobile pravo nacionalno podobo, so tudi pla-

ninski pisatelji **dr. J. Kugy, dr. H. Tuma** in duhovnik **J. Abram-Tren-tar**.

Društvo se je tudi pozneje uspešno razvijalo. Za to je bilo potrebno veliko sposobnih ljudi, predvsem pa dobre volje in prostovoljnega dela. Zaživeli so mnogi odseki: markacijski, mladinski, alpinistični, vodništvo in gorska reševalna služba. Posebno pohvalo si zasluži slednja, ki je reševala življenja v še tako težavnih razmerah. Pomembna gradnja je bila koča Petra Skalarja. Pri tej gradnji je imela veliko zaslug PZS in njen takratni predsednik **dr. Miha Potočnik**. To je bilo namreč za to društvo težko obdobje planinske dejavnosti.

Nekaj zgloda bo mlajša generacija, ki bo prej ali slej na potezi, lahko dobila tudi v delu veteranov. Na njihovem delu je temeljil uspeh tega društva v zadnjem obdobju. Zato jim je predsednik društva izročil priznanja, ki jim jih je na predlog upravnega odbora PD Bovec podelila PZS. Zlati znak PZS so dobili **Slavica Markič, Gregor Rupnik in Marjan Bric**, srebrni znak PZS **Danilo Flajs** in **Miran Klaves**, bronasti znak PZS pa **Anita Gašperšič, Igor Selan, Draga Košak in Izidor Kavs**.

Posebno pohvalo društva je v obliki priznanja dobil bivši predsednik Konzorcija za izgradnjo ATC **dr. Viktor Klanšček**, za tvorno sodelovanje s PD Bovec pa ATC Bovec, Zavarovalnica Triglav, žičničarja SGG **Milan Velikonja** in **Bogo Jurancič** ter **Miro Černivc** iz GZS.

Od tega praznovanja do danes je društvo dokončalo tudi načrtovana dela na Kaninu. Največji uspeh je, da so do konca septembra opravili vsa obnovitvena dela na tovorni žičnici, s katero oskrbujejo kočo Petra Skalarja z materiali in hrano. To vozijo iz Bovca z glavno kaninško žičnico. Obnovili so tudi vse lesene opaže in prepleskali železne dele na fasadi te koče. Ta dela so kvalitetno opravili jamarji iz Pivke in se s tem društvu oddolžili za usluge v času njihovega raziskovanja podzemlja v Kaninskem pogorju.

V tem letu so obnovili tudi markacije na griču Humčič v smeri planine Golobar.

Pomembno je, da pri tem jubileju niso pozabili na posebnost v dejavnosti tega društva. Na osnovni šoli Škofljica, kjer predsednik društva dela kot učitelj, je namreč že leta 1979 organiziral nekakšen neformalen odsek PD Bovec, prek njega pa so v PD Bovec poleg učencev in staršev vpisani tudi njihovi prijatelji. Ob poletnih počitnicah že več let organizirajo tudi planinski tabor v dolini Soče.

Ana Mihelič

Srebrni jubilej planinstva na Bukovici

Dne 12. oktobra letos je bil v mesecu športa Jesenski pohod na Hom. Organizator je pozabil, da je pohod organiziral ob zaključku Tedna otroka.

Že petindvajset let Planinsko društvo Zabukovica organizira različne pohode. Prvi je bil leta 1971 na greben med Mrzlico in Gozdnikom - Jegriše, nato je bil skupni pohod učencev Osnovne šole Žalec in Osnovne šole Griže (organizatorja sta bila PD Žalec in Zabukovica) Po poteh I. štajerskega bataljona na Kozjansko.

Že leta 1987 smo na enem izmed pohodov spregovorili o dveh slovenskih generalih: o generalu **Maistru** in generalu **Stanetu**. Leta 1988 smo odločno postavili zahtevo, da lipa, simbol slovenstva, ne sme oveneti.

Mladi planinci so bili na Poreznu in Stolu, še vedno hodijo na pohod k bolnišnici Celje-Komen, po poteh Pohorskega bataljona in XIV. divizije.

Naši pohodi so sloneli na vzgoji mladih v slovenstvu in domoljubju. Že letos spomladi smo predlagali Planinskemu društvu Žalec, da bi skupaj praznovali srebrni jubilej in jim poslali vabilo na naš pohod. Odziva ni bilo. V 10. številki PV lahko preberemo, da je bil pohod na Ponikvansko planoto, ki je del Ložniškega gorovja. Na ta pohod nas kot sosednje društvo niso povabili; zanašajo se na to, da beremo časopise.

V časopisu smo prebrali, da bo 20. oktobra velika proslava ob 25-let-

nici organiziranega planinstva na Bukovici. Prvi žig in prve markacije za ta hrib so napravili člani PD Zabukovica, delo se je začelo v okviru PD Zabukovica, na voljo so podatki PD Zabukovica, društvo pa o tem uradno nič ne ve!

Ob 25-letnici smo bili premalo prizadevni za skupno akcijo, pohod pa je uspel; preko 200 mladih in blizu 100 odraslih je bilo na njem.

Ob zbiranju podatkov o naših pohodih smo lahko ugotovili, da planinci nismo bili prvi v tej obliki dela. **Tone Delak** (med drugim je bil prvi predsednik Planinskega društva Žalec) je napisal spomine o delovanju Sokola v Zabukovici in Grižah. Opisal je »sokolski pohod«, ki bi ga lahko ponovili, če bi pritegnili »mestne planince« iz Žalca in planince iz PD Prebold.

G. Delak piše, da so posamezna društva dobila zapečatene kuverte z navodili in uro odhoda iz svojega kraja. Grižani so morali najprej do mostu čez Savinjo, po drugi strani so prišli Žalčani, čez polje pa Petrovčani. Vsi skupaj so odšli do Šešč, tu so se priključili Šempetrčani (sedaj PD Šempeter), v Matkah so se pridružili Preboldčani (PD Prebold), cilj pa je bil na Homu, kjer so čakali Libojčani (PD Liboje).

Obudili bi spomin na akcijo, ki je imela tedaj, ob pritisku nacizma na naše kraje, velik nacionalni pomen.

Ohranjen je spomin, da so hitlerjanci hoteli leta 1940 ob Hitlerjevem rojstnem dnevu zakuriti kres na vrhu Gozdnika, kar pa so jim preprečili Sokoli.

Franc Ježovnik

10. pohod po Levstikovi poti

V soboto, 9. novembra 1996, je bil že desetih pohod po Levstikovi poti od Litije do Čateža. Iz leta v leto je prireditev množičnejša, tako da na cilju postaja v resnici že kar tesno za desetisočlavo množico (nekatero oceno navajajo letos celo 12.000 udeležencev).

Na začetku poti, na Valvasorjevem trgu v Litiji, je vladala prava evforija. Sumim, da marsikdo od zagretih pohodnikov sploh nič ne ve o Levstiku in še manj o njegovem delu, a iti čez drn in strn v prelepem jesen-

skem dnevu z vso to množico iz vseh koncev Slovenije je tudi nekaj vredno.

Letos je bil del poti spremenjen. Tako kot celotna pot je bil tudi nov del odlično označen in ni bilo moč zgrešiti smeri. Pri klavnici v Šmartnem smo pohodniki namreč krenili na Slatno. Kasneje smo prečkali glavno cesto in se spet priključili na obstoječo traso Levstikove poti.

Na startu je vsak pohodnik dobil vrečko s posebno barvno priponko, dve barvni spominski razglednici in kupone za brezplačen čaj na kontrolnih točkah.

Kot vsako leto smo se okrepčali na Libergi. Tam imajo vedno odlične domače pečene in kisle zelje z ocvirki. Z novimi močmi smo šli naprej po strmini mimo prvih stanovanjskih in počitniških hišic tja do osrednjega dela vasi Preska. Po razširjenem kolovozu smo nadaljevali skozi gozd do plane vzpetine. Prišli smo do kapelice in samotne kmetije pri Lokarjevih. Med drugo svetovno vojno je ravno tod potekala nemško-italijanska okupacijska meja in v gozdu še vedno lahko najdemo ostanke žice.

Na križišču na Grmadah smo zavili levo po gozdni poti. Tu je iz megle pribodlo sonce, ki je skozi visoke krošnje že ogoelih dreves zarisalo na pot čudovit vzorec. Skozi mešan gozd smo prispeli na Gobnik. Tu je polno stezic in potk, a Levstikova pot je dobro označena. Marsikdo težko verjame, da je ta kotanjasti, razmočeni in z listjem zasuti kolovoz nekaj bil glavna pot med Moravčami in Litijo, kamor so kmetje nosili prodajat pridelke.

Na Gobniku se nam je odprl čudovit pogled na s soncem obsijane okoliške domačije, vinograde in zidanice. Tu je tudi znamenita sicer močno spremenjena Bojčeva zidanica, kjer je nastajalo jedro Levstikovega potopisa. Tu smo tudi poskusili, kakšen je kaj letos cviček.

Kakšen je toraj? Ni kisel, kot je bil pred mnogimi leti Bojčev, da je pivce kar za ušesi praskalo, ampak je bil natančno tak, kot mora biti. Požene ti kri po žilah in te spravi v dobro voljo! Če je tudi spodaj ob poti, pri Šinkovčevih, tako dober, smo seveda preverili in preizkusili.

V Moravčah se nismo ustavili samo pri Resniku, kjer je kontrolna točka,

ampak tudi pri naših starih znancih, s katerimi smo se sprijateljili v vseh devetih letih, kar hodimo po tej poti, pri Kotarjevih. Naj kdo reče kar hoče, Slovenci smo še kako prilagodljivi in učljivi ljudje. Zdaj sta Lado in Lojzka postavila pred Tonino hišo več miz in klopi in odprla za teh nekaj ur birtijo na prostem, tako da se tradicija Zidarjeve oštarije v resnici nadaljuje. Domač kruh in cviček sta tu slastna bolj kot mleko rajske ptice. In če tu srečaš še prijatelje, ki jih nisi videl že celo leto, je veselje res popolno.

Iz Moravč do Čateža sploh ni več daleč, posebno za tiste, ki smo pot že tolikokrat prehodili, da jo poznamo kot domače dvorišče. Osrednja prireditev na cilju letošnjega pohoda je bila ob 13. uri na vaškem trgu. Gost prireditve in slavnostni govornik je bil literarni zgodovinar **prof. dr. Matjaž Kmecl**, ki je v kratkem, jedmatem in duhovitem govoru povedal vse, kar je bilo treba. O **Levstiku** in o desetem organiziranem pohodu. Govoril je tudi organizator in idejni oče tega projekta **Rudi Bregar** iz Litije. Zahvalil se je vsem, ki so mu v teh letih pomagali in stali ob strani in še posebej vsem, ki mu vztrajno nagajajo že več let. Kratek nagovor je imel tudi župan občine Litija, za kulturni program sta poskrbeli Zvezi kulturnih organizacij Litije in Trebnjega, za gostinsko ponudbo pa Turistično društvo Čatež. Kljub naporom in prizadevanjem pa slednje res ni zmoglo ugoditi povpraševanju množice, saj je nekaterih jedi zmanjkalo že ob enih. Seveda se je organizator ob tem jubileju spomnil s posebnimi priznanji tistih, ki so desetkrat prehodili pot. Prešteli bi jih lahko na prste obeh rok, saj jih je od nekaj sto udeležencev iz prvega leta nadaljevalo le malo.

To leto smo opazili tudi mnoge značne politike, ki se sicer prej nikoli niso potrudili peš v Čatež, zdaj pa so si nabrali še zadnje predvolilne točke. Množica se z njimi ni obremenjevala, ljudje so se raje zavrteli na plesišču. Za ples in zabavo je namreč igral ansambel »Mi trije in še eden«. Prijetno je bilo tudi posedati na sončnem pobočju v travi, saj je bil to eden izmed najlepših dni v tej jeseni.

Ivanka Korošec

Kultura in pohodništvo z roko v roki

Pohod po Levstikovi poti na martinov soboto je že tradicija, saj je bil letošnji že 10. Primorci, Ajdovci, smo se prvič organizirano udeležili tega pohoda. Organizacija in ideja za pohod sta bili v rokah Lavričeve knjižnice in našega planinskega društva.

Avtobus s štiridesetimi pohodniki je v soboto, 9. novembra, v zgodnjih jutranjih urah rezal meglo Ljubljanskega barja in šel novim dogodivščinam naproti. In ni jih bilo malo.

V Litiji, kjer je bilo startno mesto, se je že pred osmo uro trlo pohodnikov. Bili so vseh starosti, pisana množica, iz različnih krajev Slovenije in tudi iz zamejstva.

Ko smo opravili z vpisnino in prvim žigom, smo vrgli nahrbtnike na ramena in vzeli pot pod noge. Ta ni bila kratka, 21 kilometrov je štela, in vzela 5 do 6 ur hoje. Veseli pohodniki so jo z lahkoto premagovali.

Speljana je bila mimo samotnih, a lepih kmetij. Na posameznih odsekih je bil vzpon, pa spet ravnina, vzpon, ravnina - nikjer dolgočasnosti. Najlepši del je vodil skozi mogočne gozdove in čeprav so bili po tleh še ostanke jutranje rose in megle, je pisana preproga šelestela pod nogami, kar je dajalo poti poseben čar.

Ali si lahko predstavljamo Dolenjsko brez zidanic? Čudovite so! Kot postaje so bile posejane ob poti. Skrbni in tudi iznajdljivi domačini so v zidanicah in ob njih gostili z vsem, kar so imeli. Tega ni bilo malo. Na stojnicah so bili štruklji, vabila je potica, ponujalo se je suho sadje, dišale so klobase, zelje, jota... Opogumljala in bodrila je stara in nova kapljica. In kdor se je sladkal in ustavljal, je zamudil zaključek poti v Čatež, kjer je **dr. Matjaž Kmecl** s slavnostno besedo zaključil 10. pohod.

Po besedah prirediteljev je Levstikovo pot letos prehodilo od 12 do 15 tisoč pohodnikov, ki so vsak po svoje iskali Levstikovo ljubezen, besedo, vzor in lepoto. Da, tudi lepoto!

Cela pokrajina se je kazala tiste sončne, jesenske sobote kot pesem; doživeta, vendar nikoli izpeta. 551

Priznanje velja organizatorjem in udeležencem pohoda. Prvim za delo in trud, drugim za skrb, da je pokrajina ob poti ostala prav tako lepa, kot je bila pred prireditvijo. Ajdovci smo bili po Levstikovi poti prvič, gotovo pa ne zadnjič.

Irena Šinkovec,
PD Ajdovščina

Zaščita '96 - Protection '96

V Kranju je bil od 1. do 5. oktobra 24. mednarodni specializirani sejem s področja zaščite, reševanja in varovanja Zaščita '96 - Protection '96. Ta strokovno specializirana prireditev je dobro znana tudi Planinski zvezi Slovenije oziroma še bolj Gorski reševalni službi. Letos so bili posebna atrakcija sejma helikopterji, saj sta se predstavili dve svetovno znani firmi, Bell in Eurocopter.

Bell se je predstavil z modeloma 412, od katerih je bil eden vrhunsko in dovršeno ambulantno opremljen z najmodernejšo intervencijsko opremo za nudenje prve pomoči in je stacioniran v Baden-Badnu v Nemčiji. Drugi model 412 je v vojaški izvedbi in je namenjen za prevoz večjega števila ponesrečencev, lahko pa ga uporabljajo tudi za reševanje ob elementarnih nesrečah.

Eurocopter se je predstavil s helikopterjem, ki je nekoliko lažje in mirnejše plovilo, namenjeno zlasti za intervencijske posege v urbanih okoljih, tudi za pristajanje na manj-

ših površinah - cestah, kar v Sloveniji zlasti potrebujemo. Zanimiv je tudi podatek, da je Eurocopterjev delež na ameriškem tržišču 67-odstoten.

Slovenija se odloča za nakup helikopterja, ki bo primeren za reševanje v prometu, v gorah, na vodi. Dejstvo je, da en tip helikopterja ne more biti univerzalen; praktično morata biti na voljo vsaj dva tipa, ki sta si različna po moči, velikosti, namenu reševanja in prilagodljivosti. Na sejmu o tem niso odločali, so se pa za to odgovorni natančno seznanili z novimi helikopterji, ki jih popularizira tudi Evropska skupnost.

Firma Eurocopter je izvedla tudi več demonstracij, zlasti zanimivo pa je bilo intervencijsko reševanje ponesrečenca na gorenjski magistrali, ki ga je helikopter odpeljal v jeseniško bolnišnico.

Helikopterje so (poleg reševalnih sistemov) preizkusili znani slovenski gorski reševalci, med njimi dr. **Iztok Tomazin** in načelnik GRS Postaje Kranj **Mitja Brajnik**, ki se je seznanil z obnašanjem helikopterja v zraku.

24. mednarodni sejem so si poleg velikega števila poslovnih in institucij za reševanje ogledali tudi ministri za zdravstvo **dr. Božidar Voljč**, minister za obrambo **Jelko Kacin**, minister za notranje zadeve **Andrej Šter** in ljubljanski nadškof in metropolit **dr. Alojzij Šuštar**.

Na sejmu pa so se predstavile tudi humanitarne institucije: Rdeči križ Slovenije, Karitas, Gobarska druž-

na iz Kranja je pripravila preventivne demonstracije, prav tako tudi taborniki. Veliko zanimanje so vzbudili tudi reševalci: kinološko reševalno društvo, Jamarska zveza Slovenije z reševalno službo, še posebej aktivna pa je bila GRS Postaja Kranj, ki je vse dni sejma bila na voljo za nudenje informacij o načinih reševanja.

Franc Ekar

Upokojenci ustanovili planinsko skupino

Ilirsko-bistriško društvo upokojencev sodi med najštevilnejša društva v občini. Že vrsto let razvija številne dejavnosti s svojim članstvom, se povezuje s sosednjimi in zamejskimi stanovskimi društvi ter ohranja sloves dobro organiziranega društva.

Tako so prisluhnili dolgoletni želji članstva, da se organizirano lotijo tudi planinske dejavnosti, primerne svojemu članstvu. Jesenski izlet (v soboto, 26. oktobra) na 997 metrov visoki in razgledni Kozlek nad Gornjoreško dolino, ki se ga je udeležilo skoraj trideset najbolj navdušenih društvenih članov, so izkoristili za ustanovitev društvene planinske skupine. Za predsednico skupine so soglasno izvolili članico **Olči Mušević** in ji naložili skrb za organizacijo čimvečjega števila izletov v domači planinski svet in širšo planinsko okolico.

Prisotne društvenike-planince sta pozdravila tudi predsednik DU Ilirska Bistrica **Miro Štemberger** in predstavnik domačega planinskega društva **Vojko Čeligoj** ter vsem, ki tudi na ta način ohranjajo mladost v svojih srcih, zaželela obilo lepih planinskih doživetij na njihovih gornjskih poteh.

Ustanovni planinski izlet so udeleženci preživeli v sončnem jesenskem dnevu na pobočjih Kozleka in bili deležni prijaznega gostoljubja nove planinske kočice na Kozleku in vrlih podgorskih planincev.

Sicer pa je planinstvo med bistriškimi upokojenci zelo priljubljena dejavnost in so bili upokojenci že do slej med najzvestejšimi udeleženci pohodov in izletov v gore v organizaciji domačega planinskega društva. Na samem vrhu Snežnika pa

Eurocopter za reševanje iz zraka, ki ga uporabljajo Nemci

Foto: Franc Ekar

je tudi že nastopal celoten mešani pevski zbor Društva upokojencev Ilirska Bistrica.

(9)

20 let PLV

Pred sto leti so izdali Red za planinske vodnike v vojvodini Štajerski (Gradec, 23. 7. 1896, Dež. zak. za Štajersko, št. 52) in ga delno zapisali v vodniku Savinjske planine, ki ga je založil **A. Cvenkel** v Št. Petru v Savinjski dolini, izdala pa Savinjska podružnica »Slovenskega planinskega društva« (1903). Sestavil ga je **Franciscus Saleš-Kocbek** (tako je po sporočilu škofjiskega arhiva v Mariboru, št. 79/VII/96, dne 22. 8. 1996) njegovo ime zapisano v krstnih bukvah.

Le malo pred stoletnico je bila obletnica začetka prvega tečaja za planinske vodnike (PLV), ki ga je organizirala Komisija za vzgojo in izobraževanje (KVIZ) pri PZS 14. 6.-13. 11. 1976 (PV 1977/48).

In kje smo danes? Pravilnik o PLV - drugi, ki je bil sprejet na 3. redni seji GO PZS 25. 5. 1979, ko je bil prvi preklican (ta je bil sprejet prav tako na 3. redni seji GO PZS 12. 2. 1977), še ni razveljavljen, čeprav nekateri pravijo, da je. Dobili smo Pravila o notni kategorizaciji vodnikov PZS (PEKV), ki še niso zagledala luči sveta v prečiščeni obliki, kot je zapisano v Obvestilih PZS (št. 10/11/94). Res pa so menda v končni redakcijski obliki na disketi. Verjetno bodo ob tem - če bo res knjižica (Pravilnik o PLV smo natisnili v Celju leta 1980, za tisk ga je pripravil **Blaž Črepinšek**) natisnjeni še pripadajoči zahtevani akti.

V končni obliki je nov predmetnik za kategorijo A, B in D (sprejet na 7. KVIZ pri PZS 13. 3. 96). Zapisani so učni cilji predmetov z učno vsebino. Tudi to je v končni fazi (sprejeto na 8. seji KVIZ pri PZS 29. 5. 1996). V pripravi je neka oblika priročnika za predavatelje in inštruktorje, potem pa bodo izdali še učno gradivo za tečajnike. Tega sedaj ni ne v taki in ne v drugačni obliki. Knjiga Planinski vodnik je pošla (PZS, št. edicije 89, 1983). Savinjski MDO je za svoj prvi rod pripravil celotno gradivo (avgust 1977), ki so ga potem nekateri kopirali. Tako so za tečaj, ki je bil tu (Obv. št. 10/96),

Drugouvrščena Olga Grm na vrhu Grintovca

za 5. rod »kopirali in iskali« ustrezno gradivo, ki so ga pripravili ali ga imajo nekateri inštruktorji in predavatelji. Za enotnost naj menda poskrbi zbirka »testnih pol«, ki obstaja, vendar niso vsa vprašanja posodobljena. Tako živimo v upanju, da bomo ustrezno literaturo dobili v naslednjem stoletju »štajerskega reda« - in verjetno tudi red za poklicne gorske vodnike naše države.

B. J.

Gorski tek na Grintovec

Alpinisti iz alpinističnega odseka Mengeš so 29. septembra letos organizirali in izpeljali gorski tek iz Kamniške Bistrice (600 m) do vrha Grintovca (2558 m). Teka se je udeležilo 53 tekmovalcev, od tega večji del reprezentantov v gorskem teku in gorskem kolesarjenju.

Po lažjem spodnjem delu je bila v vodstvu skupina gorskih tekačev z vsemi favoriti za zmago: Mernikom, Teražem, bratoma Urh, Močnikom in Zupančičem. Prvi je na Kokrsko sedlo prišel **Marjan Zupančič**, zmagovalec letošnjega triatlona jeklenih v Bohinju. Najbliže mu je bil favorit **Lado Urh**, kot tretji pa se je vzpenjal reprezentant v gorskem teku **Igor Mernik** iz Celja. Na pobočju Grintovca sta ga ujela **Metod Močnik** in **Ivan Urh**, ki je nato pod vrhom prehitel brata Ladota. Zadaj sta se za šesto mesto potegovala **Zvone Zorc** in reprezentant v gorskem kolesarjenju **Sandi Sr-**

dar. Malo pod vrhom je tekmovalce ovirala snežna odeja. 15,8-kilometrsko pot z višinsko razliko 1957 metrov je s časom 1 ura, 29,45 prvi pretekel Škofjeločan **Marjan Zupančič**. Med ženskami jo je prva pretekla **Marija Trobec** iz Kobarida s časom 1,51:24.

Mengeški alpinisti za naslednje leto obljublajo ob pomoči sponzorjev še večjo tekmo z nekaj tujimi tekmovalci. Da so alpinisti sploh lahko organizirali to tekmo, se zahvaljujejo sponzorjem: Avtoličarstvo Papež, Avtomehanika Cotman ter Inter-shop Kammeleon in Galma d.o.o.

Rezultati — moški: 1. Marjan Zupančič (1.29,45), 2. Ivan Urh (1.31,27), 3. Lado Urh (1.32,00), 4. Metod Močnik (1.32,48), 5. Igor Mernik (1.36,28), 6. Sandi Srdar (1.37,27); ženske: 1. Marija Trobec (1.51,24), 2. **Olga Grm** (1.59,46), 3. **Sonja Bernard** (2.00,33).

Dare Božič

Mlade Trzinke ponovno zmagale

V soboto, 16. novembra, je bilo v Trzinu 8. državno tekmovanje članov planinskih skupin na osnovnih šolah in planinskih društvih »Mladina in gore«. V poznavanju tematike planinske šole in gorniške literature se je pomerilo 60 ekip mladih gornikov iz vse Slovenije, tudi tokrat pa so se najbolje odrezale domačinke, druga ekipa Trzina, v kateri so bile **Katja Šenk**, **Urša Štrefel**, **Nika** 553

Tomažič in **Jerneja Kostevc**, njihov mentor pa je **Emil Pevec**. Ta ekipa je v skoraj nespremenjeni sestavi zmagala že lani na 7. tekmovanju, ki je bilo v Komnu na Krasu. V letošnjem dokaj izenačenem finalu je drugo mesto osvojila ekipa OŠ Podlehnik, PD Ptuj, 3. mesto pa je pripadlo prvi ekipi OŠ Franceta Bevka iz Ljubljane.

Osrednja tema letošnjega tekmovanja je bila gorniška literatura s poudarkom na pomenu in zgodovini Planinskega vestnika, ki ga je kar 30 let urejal znani pedagoški, kulturniški in planinski delavec **prof. Tine Oreš** iz Trzina. Ekipe so se najprej pomerile v pisanju testov na to temo, 8 najboljših pa se je v finalu pomerilo ustno pred strogo žirijo Mladinske komisije PZS in publiko.

Letošnje tekmovanje je potekalo tudi v znamenju 40-letnice MK PZS, pokroviteljstvo nad njim pa je prevzela občina Domžale in županja **Cveta Zalokar-Oražem**.

Čas, ko so tekmovalci pisali teste, so njihovi mentorji izrabili za pogovor o bodoči organiziranosti mentorjev. Pogovor je vodil **dr. Stanko Pinter**. V odmoru med pisnim in finalnim delom tekmovanja je mladim gornikom spregovoril znani planinski pisec, alpinist, odpravar in podpredsednik PZS **Tone Škarja**, ki jim je prikazal tudi diapozitive z odprav na Mount Everest, za vedro počutje pa so poskrbeli trzinski gledališčniki, ki so mladim predstavili več panog tekmovanja v imprologi - sodobni vrstni gledališkega delovanja.

Prireditve se je udeležilo nekaj čez 400 tekmovalcev, gostov in gledalcev. Organizatorji so za vse tekmovalce in druge, ki so sodelovali na prireditvi, pripravili priložnostna praktična darila (bilten prireditve, majice in obeske za ključke z znakom prireditve).

Rezultati 8. državnega tekmovanja Mladina in gore: 1. OŠ Trzin, PD Onger Trzin II.; 2. OŠ Podlehnik, PD Ptuj; 3. OŠ Franceta Bevka, PD Ljubljana Matica I.; 4. OŠ Ivana Groharja, Škofja Loka I.; 5. PD Ljubno ob Savinji II., 6. Mladi planinci Braslovče; 7. PD Ljubno ob Savinji I., 8. OŠ Šmihel I.

PD Onger Trzin

Parkirišče na planini Kuk

Kje so stari časi, ko so planinci hodili iz dolin več ur visoko gor do skromnih prijaznih koč in vrhov! V primerjavi z današnjimi časi so imeli veliko bolj nerodna in neudobna oblačila in težje čevlje. In hrano in pijačo so nosili s seboj v nahrbtniku.

Danes pa »namišljeni« planinci hočejo čim višje v gore z avtomobili, če je le mogoče tik do vhoda v planinsko kočjo. Še dobro, da so ponekod postavljene zapornice, pa še te morajo biti dobro zaklenjene s ključavnico. Tako je povsod, tudi na Tolminskem.

Ob lepih poletnih nedeljah so se letos tolminske planine spremenile

Planina Kuk na Tolminskem

Foto: Franci Erzlin

v prava avtomobilska parkirišča. Takšno je bilo tudi na idilični tolminski planini Kuk (1150 m), od koder ni daleč do planinske kočje na Razor planini. Povsod je bilo polno pločevine, krave pa so se rajši umaknile pred temi smrdljivimi miniaturnimi pošastmi.

Franci Erzlin

Novo življenje v Rudijevem domu pod Donačko goro

Po nekajletni suši in težavah pri oskrbovanju planinskega doma pod Donačko goro se za to planinsko postojanko in s tem tudi za vse ljubitelje štajerskih hribov vendarle obetajo boljši časi. Oskrbištvu v domu sta julija letos prevzela **Vera** in **Milan Križanec**, domačina iz bližnjega Rogatca. Koča je bila tako odprta vsak dan razen ponedeljka od aprila do konca novembra.

In ne samo to: za utrujenega potnika se bo v kuhinjskem loncu našlo vedno kaj toplega, pravita oskrbnika, za zahtevnejše sladokusce tudi obilnejše kosilo, vsako nedeljo popoldne pa postrežejo še s štajersko gibanico iz peči kmečke gospodinje iz bližnje vasi.

Oživljanje planinskega doma poteka v okviru akcije PD »Sloga« Rogatec, katerega člani so se obvezali, da bodo dom, ki ga je s požrtvovalnim prostovoljnim delom in prispevki ter obilo odrekovanja gradilo več generacij, ponovno vrnilo v življenje in mu dali pravo vsebino.

Zadnje nedeljo v avgustu smo organizirali prostovoljno delovno akcijo, katere se je udeležilo več kot 50 planincev in ljubiteljev naše gore, kar za današnje čase ni malo (tudi člani UO smo bili presenečeni, saj je na koncu še golaža zmanjkalo).

Delali smo v treh skupinah. Prva je očistila staro pot od Koresove do Polajžerjeve domačije, ki poteka po starem klanecu (Tončkina pot). Druga skupina se je lotila podstrešja v planinskem domu, kjer bomo uredili še 20 skupnih ležišč. Tretja skupina jo je z motikami in krampi mahnila proti vrhu gore po poti, ki vodi skozi krajinski park - zaščiten del pragozda na Donački gori. Pošteno smo pljunili v roke, saj je bilo treba kos poti speljati celo okoli podrtega

15-metrskega debela bukve, ki je podlegla času in vremenskim razmeram in presekala prvotno pot. S sedla pod vrhom smo očistili tudi pot na prvi vrh, ki so jo doslej uporabljali v glavnem samo lovci.

Drugo soboto v septembru smo bili kljub slabemu vremenu spet na gori. Uredili smo del poti preko travnika nad kočo. V načrtu pa imamo ureditev še več poti, saj je gora dostopna z vseh strani. Zanimiva bo nekoliko zahtevnejša pot od Polajžerjeve kmetije na prvi vrh, ki jo sedaj uporablja največ sam gospodar kmetije. Razmišljamo tudi o izdaji posebne karte - zemljevida z vrisanimi potmi.

Tako bomo našo Donačko goro, »Štajerski Triglav«, približali tudi tistim, ki je še ne poznajo.

Irena Roškar

Franc Gselman na montblianških strminah

Foto: Franc Ekar

Novi načelnik GO PD Kranj

Ni naključje, da je Štajerc iz Miklavža **Franc Gselman** prevzel krmilo gospodarske dejavnosti v Planinskem društvu Kranj, saj je med kranjskimi planinci precej ljudi iz drugih predelov Slovenije. Planinski organizaciji je njegovo ime znano, saj je bil moč med slovenskimi alpinisti, ki so v prvih navezah preplezali znamenito ostenje enega od zadnjih problemov Alp - Eigerja. Po osnovni izobrazbi je Franc Gselman gradbeni tehnik, zato mu je sedanja funkcija načelnika gospodarskega odseka pisana na kožo: zdaj pri dogovorih in nadzoru nad opravljenimi deli na planinskih objektih ni več improvizacij. Čeprav je funkcija društvenega gospodarja odgovorna, je hkrati nevhvaležna, saj so ti kadri izpostavljeni pomanjkanjem denarja in poleg tega za to porabijo ogromno svojega prostega časa.

Mlajši se vse bolj neradi ukvarjajo s tem delom, ki zahteva ogromno odgovornosti, zato v nekaterih društvih opravlja najodgovornejše funkcije vse več upokojujencev, tako da se nekateri že kar sprašujejo, ali je tu upokojujensko društvo. V Kranju smo veseli, da je med planinske odbornike prišel še ne 50-letni mladenič, ki je še vedno aktiven v klasičnem plezanju in turnem smučanju, poleg tega pa je eden od redkih, ki

ima na svojem domu lastno plezalno steno, ki si jo je seveda uredil z lastnim denarjem.

Pri njegovem delu mu želimo veliko volje in obilo uspehov, hkrati pa naj bo to povabilo drugim mladim, naj se vključijo v društveno delo kot društveni funkcionarji.

F. E.

Orientacija »Dobrič '96«

V soboto, 12. oktobra, je bilo na Gori Oljki (732 m) odprto orientacijsko planinsko tekmovanje »Dobrič '96«. Organizacijo in izvedbo je opravila MK pri Savinjskem MDO. Razpis je bil objavljen v Obvestilih PZS (št. 6 in 9/96). Prijavilo se je 45 ekip, sodelovalo pa 32 (71%) iz 8 PD (Braslovče 3, Gorje 3, Ljubno 2, Slivnica 3, Šoštanj 3, Vinska gora 2, Vojnik 3, Zabukovica 5 in Žalec 6 ekip) in ŠD Andraž (2 ekipi). Zbor je bil na železniški postaji Polzela, kjer je vse udeležence pozdravil župan občine Žalec **Milan Dobnik**. Delo je opravil odbor, ki ga je vodil **Vinko Tomše**. Progi za tekmovanje sta pripravila za A, B in E, **F Alojz Viher** in **Božo Jordan** in drugi dve (C, D) **Ferdo Ježovnik** in **Vinko Tomše**.

Vsaka ekipa (A, B, E, F) je na startu v Šmartnem ob Paki dobila tekmovalni list, list z nalogami izbirnega tipa in barvno fotokopijo izseka karte (A4) s točkovno vrisano tekmo-

valno progo. Tu je startalo 23 ekip (9 A, 8 B, po 3 E in F, 70 tekmovalcev). Vsi so prišli na cilj. Zanimiva je izjava tekmovalca iz PD Gorji **Boža Pančurja**, da grede starejši na to pot zato, da omogočijo udeležbo vnučkom. Na startu sta opravila delo **Milan Polavder** in Jordan, na cilju pa je vse ekipe sprejel Lojze Viher.

Na Polzeli je startalo 9 ekip (C 6, D 3). Na startu je bil Tomše. Točke so bile tu podane s koordinatami in azimuti, kopija karte pa je bila večja (A3). Pot so si morali tekmovalci vrisati sami po teh podatkih. Na cilju so takoj vnesli podatke v računalnik. Program in delo je opravil **Janez Vanovšek**. Vse ekipe so dobile v planinskem domu na Gori Oljki čaj in golač. Zahvala za pripravo gre dežurnim. Vse ekipe so dobile diplomu, prve pa pokal in praktično darilo. Prva mesta so osvojile ekipe PD Slivnica (A), Vojnik (B), Andraž (C, F), Vinska gora (D) in Žalec (E).

Celotno tekmovanje je posneto na trak, za kar je kot sponzor poskrbel **Ferdo Ježovnik**, ki je tudi spremljal snemalca.

Za naslednje tekmovanje bo potrebno še marsikaj postoriti: dopolniti tekmovalni pravilnik, ki bo zahteval člansko izkaznico (dobro bi bilo zapisati leto rojstva), morda naj bi — kot nekoč — spet uvedli planinsko opremo, ki je bila prej obvezna (nahrbtnik, PP, čevlji, vsaj za ekipo C in D). Ko smo tako mimogrede pogledali predložene planinske izkaznice, so ene vzorne nove, druge častitljivo stare, ki so imela ustrezne znamenke nalepljene že zunaj za to določenih okenčkov. Leta 1998 morajo imeti vsi planinci nove, mar ne?

B. J.

Zimska soba na Korošici

Prispevek o zimski sobi na Korošici sem napisal že letošnjo pomlad, v objavo ga pošiljam šele sedaj in upam, da bo še zanimiv za obiskovalce zimskega visokogorja.

V planinskem domu na Korošici je bila zimska soba že pred zgraditvijo novega prizidka. Imela je poseben vhod in 10 do 15 ležišč. Čeprav je imela vetrolov, se je pokazalo, da je

bil zaradi malomarnosti obiskovalcev pogosto zasnežen, zato je ob taljenju snega nastala precejšnja škoda v spodnjih prostorih doma. Ta zimska soba je služila bolj kot zavetišče pred slabim vremenom, večdnevno bivanje v njej ni bilo primerno.

Pri načrtovanju obnove Kocbekovega doma je Planinsko društvo Celje od projektanta zahtevalo, da v novem prizidku predvidi nove prostore z novo zimsko sobo, v kateri bo možno večdnevno bivanje, na primer v razmerah turne smučarije, za kar so na Korošici ugodni pogoji.

V letu 1995 smo dogradili prizidek h Kocbekovemu domu in opremili novo zimsko sobo ter s tem planincem omogočili, da lahko v večjih skupinah obiščejo Korošico tudi pozimi. Zimska soba je lepo opremljena, v njej lahko prenočuje tudi do 30 oseb; je dobro izolirana in jo je možno ogrevati. Ni pa potrebno, da je pozimi stalno odprta, saj tudi ni dovolj obiskovalcev. Odločili smo se, da bo stalno odprta le predsoba, ki je dovolj velika, da v njej prenoči do 6 planincev. V slabih vremenskih razmerah je kot zasilno bivališče dovolj velika, v njej so ležišča in dovolj odej. Nameščena je tudi alarmna naprava GRS za klic v nujnih primerih in oprema GRS za reševanje. Velika zimska soba je na voljo večjim skupinam, ki lahko dobijo ključke v pisarni PD Celje; odgovorna oseba bo morala poskrbeti za red v postojanki, v tem primeru bo potrebno poravnati tudi stroške bivanja.

Obiskovanje visokogorja pozimi je v Sloveniji še slabo razvito. V milejših zimah so možni dostopi na vrhove tudi v enem dnevu in prenočevanje ni potrebno. To kaže tudi vpisna knjiga v zimski (pred)sobi Kocbekovega doma za zimo 1995-96, ki je bila vremensko zelo neugodna za obiskovanje visokogorja. V »pravih« zimskih mesecih (december, januar, februar, marec) je bil obisk skromen, skupaj le 23 planincev, v decembru eden, januarja šest, februarja trije, v marcu je bilo vpisanih 13 obiskovalcev zaradi obiska treh skupin alpinistov. Tudi v aprilu je vpisan zaradi slabega vremena v tem mesecu le en planinec.

V novembru 1995 je bilo vpisanih 28 ljudi; verjetno jih je bilo več, saj

Obnovljena drvarska Petelinova bajta na Nanosu

ob lepem vremenu zimske predsobe vsi niti ne obiščejo. Tudi maja 1996 se je obisk povečal; zabeležili smo 28 vpisov, čeprav je bila to leto Korošica še kar zasnežena, sploh pa je to veljalo za bližnjo Ojstrico. Korošica je bila obiskovana skoraj izključno ob sobotah, nedeljah in praznikih; organizirano so zimsko sobo dvakrat obiskali alpinisti AO Matica in enkrat AO Kamnik.

Odločitev, da je v Kocbekovem domu pozimi stalno odprta le zimska (pred)soba, se je izkazala kot pravilna. Ugotovili smo tudi, da so bili obiskovalci redoljubni; za njimi ni bilo treba pospravljati, kar se nam je pogosto dogajalo v prejšnjih letih.

Naj omenim še dve zabeležki iz vpisne knjige. Dne 4. maja 1996 so štirje planinci(ke) zapisali: »...prelep pristop, kontrasti za 10, naše so bile uspešne in navdušene, zimska soba OK (hvala avtorjem), skratka, prečudovito...«. Drugi zapis ni bil tako prijazen. Dne 1. julija 1996 sta dva alpinista Posavskega AK napisala: »...Šokiran sem ob tem, kako ste se Celjani spridili. Temu vi rečete soba? Kako naj tu prespi šest normalnih ljudi?...«

Kako naj jima odgovorim? Bolje, da nič!

Zoran Tratnik

Ekskurzija na Nanos

V soboto, 7. 9. 1996, smo se s planinskim krožkom odpravili na Suhi vrh in Plešo. S šolskega dvorišča smo se zjutraj odpeljali s šolskim

kombijem. Bilo nas je pet učencev. Z nami so šli tudi tovarišici **Irena Breščak** in **Martina Černigoj** in tovariš **Stanko Čufer**. Peljali smo se skozi Vrhpolje na Belo. Med potjo nam je tovarišica Breščakova povedala mnogo zanimivega in poučnega. Vožnje je bilo približno dve uri. Pred Suhim vrhom smo se ustavili in se po postanku odpravili naprej peš. Ogledali smo si Petelinovo bajto in videli tudi sneg, vendar ga je bilo malo. Malo pred Suhim vrhom smo se ustavili v kaverni iz prve svetovne vojne. Tu smo opazili mnogo živali, kot so metulji, kobilice, pajki, razni hrošči...

Počasi smo se od tod odpravili na Suhi vrh, od koder je bil lep razgled po vsej dolini. Tu smo se slikali in se počasi vrnili h kombiju. Med potjo smo obirali maline, ko smo se jih najedli, smo se peš odpravili na Plešo. Med potjo smo si pravili vice, zapeli smo tudi Kekčevo pesem. Pot je bila dolga približno uro. Ko smo prispeli do Vojkove kočice, smo si najprej žigosal planinske knjižice. Posedli smo k mizi in pojedli sendviče ter spili sokove, potem pa šli do televizijskega oddajnika. S seboj smo imeli tudi daljnogled. Videli smo celo Benetke. Tudi tukaj smo se slikali.

To je bil zame eden od najlepših izletov. Domov sem prišla dobre volje, nasmejana in prav nič utrujena. Slišala in videla sem mnogo poučnega. Vse to mi bo prišlo prav pri pouku biologije.

Andreja Turina, 7.b
OŠ Dobravlje

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Mladinska komisija
Vodniški servis Izidor

RAZPIS ZA TEDNE TURNE SMUKE JULIJSKE ALPE 1997

Vodniški servis Izidor pri Mladinski komisiji PZS prireja med
25. januarjem in 1. februarjem,
1. in 8. februarjem ter
8. in 15. februarjem

Tedne turne smuke po Julijskih Alpah.

Udeleženci tednov turne smuke bodo imeli bazo na Komni, na planini na Kraju.

Program je namenjen vsem tistim, ki se s turno smuko že ukvarjamo, pa bi si želeli s strokovnim vodstvom presmučati tudi tiste turne smuke, na katere se morda sami ne bi podali. V okviru programa bodo organizirani nekateri daljši in zahtevnejši turni smuki. Dobrodošli pa so tudi gorniki, ki nimajo veliko zimskih izkušenj. Zanje bodo organizirane manj zahtevne ture. Program je posebno primeren za tiste gornike, ki bi si radi pridobili dovolj izkušenj za uspešno sodelovanje na zimskih vodniških tečajih PZS. Pogoji za udeležbo je znanje smučanja na urejenem smučišču in starost 18 let.

Poleg organiziranih turnih smukov program vsebuje še: učenje osnov turne smuke, seznanitev z osnovami zimske alpinistike, sankanje, nočno smučanje ob polni luni in seveda sedem dni prijetnega bivanja v domači planinski koči, ki je rezervirana le za udeležence Tedne turne smuke. Udeleženci bodo deležni sedemdnevne popolne oskrbe (vključno s hrano za na ture) in strokovnega vodstva izkušenih mladinskih planinskih vodnikov in planinskih inštruktorjev.

Udeleženci bodo lahko vsakodnevno izbirali med programskimi možnostmi, program se bo prilagajal željam udeležencev ter vremenskim in snežnim razmeram.

Za teden turne smuke je obvezna turnosmučarska oprema (smučiči, palice, vezi, psi, cepin, dereze), nahrbtnik, planinski čevlji, sončna očala, krema za sončenje, čutara in spalna vreča. Udeleženci si bodo pri organizatorju lahko izposodili cepine. Pred začetkom tednov turne smuke bo organiziran sestanek, na katerem se bodo udeleženci in vodstvo pogovorili o natančnejšem poteku in opremi.

Cena: 26.000 SIT, za dijake in študente pa le 22.000 SIT.

Število mest je omejeno na 20 za vsako izmeno.

Hitra prijava s plačilom prvega obroka zagotavlja mesto na tednu turne smuke. Plačilo je lahko v dveh obrokih, prvi obrok (najmanj 10.000 SIT) je treba plačati ob prijavi (najkasneje do 15. decembra). Drugi obrok je treba poravnati najkasneje do 31. decembra 1996.

Informacije po telefonu:
Katja Godec: 653-784
Aleš Samec Čečka: 140 12 33

Pisne prijave na naslov:
Planinska zveza Slovenije, Mladinska komisija, Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana
s pripisom za Teden turne smuke
Osebnostne prijave:
Planinska zveza Slovenije, Dvoržakova 9, Ljubljana, II. nadstropje,
vsak ponedeljek od 18.00 do 19.30.

Mladinska komisija PZS
Vodniški servis Izidor

Erjavčeva jama

Obveznost Komisije za pota nas je napolnila v Logarsko dolino, ki ima ob vstopu poseben prometni znak. Ko smo se peljali tja, smo prebrali »Erjavčeva jama 5 min, hvala, navšidenje« na povsem na novo postavljeni tabli, ki stoji okoli 4,5 km iz Luč. No, če je tako, si bomo to nazaj grede ogledali! Ustavimo se torej, ker je možnost parkiranja pred opuščenim kamnolomom, se napotimo po kolovozu navzgor (gozdna meja 80 a) in po njem pridemo do preseka za električni vod. Tu je levo (smer toka Savinje) na novo nadelana steza. Tudi kos kovinske žice je za prehod čez korenine. Kar več kot zapisani čas smo potrebovali do znanega napisa pred vhodom.

O jami in o napisu je zapisal PV 1993 na straneh 192a, 402, 503 in 547. V pravkar (14. 11. 96) predstavljenem dnevniku *Vrhovi prijateljstva* (str. 154, Rogovilc, Lašekar - ali ne bi bilo bolje Firšt, če je tam razstavljena zbirka o Potočki zijalki?) in planinski karti KSA je zapisano Rjavčeva luknja. **Prof. Badjura** je v svoji knjigi *Ljudska geografija* (1953) zapisal: »Rjavčeva luknja ob Savinji nasproti Igle, med ljudstvom samo 'Luknja' imenovana, naj ostane kar kadalje Luknja, ne pa kakor je **Fr. Kobek** menda zaradi lepšega blagoglasja prekrstili 'Rjavčevo jamo'«.

Po mojem gre tu za oboje: luknjo in jamo. Skozi luknjo se da priti ven in dalje po stezi. To je sedaj preizkusil še **Rudi Vaši** brez baterije. Midva sva ga čakala pred vstopom. In v jamo se tudi dá, kot sem se sam prepričal pred leti pod vodstvom preboldskih jamarjev, toda z ustreznim svetilom in vodstvom. Tako je za planince pomembnejša luknja, ker skozi njo lahko pridemo po stezi (kar zahtevni) od Igle do nove oznake. Za turizem pa je menda bolj zanimiva jama.

Onstran kamnoloma stoji spomenik trem partizanom, ki jih je zasul snežni plaz na Bevški planini, kamor se dá po tem kolovozu naprej. Seveda z orientacijskim znanjem in dobro karto.

Hvala Lučanom za smerno tablo in nadelano stezo!

B. J.

Spet smo obiskali Olševo

V mesecu športa 1996 in ob 3300 akcijah je eno od številnih dejavnosti predstavljalo tudi planinstvo. V tem sklopu je bil najprej predlagan, potem pa tudi izpeljan 3. Brodarjev pohod Solčava-Potočka zijalka v soboto, 12. oktobra 1996, v organizaciji PD Solčava in PD Velenje.

Z organiziranim obiskom Olševe smo leta 1994 želeli opozoriti javnost na nekatere pokrajinske in kulturno-zgodovinske vrednote Solčavskega, pa tudi spodbuditi obisk gorá v jesenskem času ter obenem spomniti javnost in odgovorne na nujnost čimprejšnje posodobitve ceste Ljubno-Luče in strokovne sanacije Macesnikovega plazu na Olševi.

Letos se je pohoda udeležilo 229 ljudi iz 21 krajev v Sloveniji, največ iz Velenja (117) in Celja (51). Prišli pa so tudi iz Slovenj Gradca, Mute, Šoštanja, Šempetra v Savinjski dolini, Gornjega Grada, Luč, Solčave, Ljubljane, Kamnika, Šenčurja pri Kranju, Medvod, Domžal, Polzele, Nazarij, Žalca, Rečice ob Savinji, Zgornje Poljskave, Pragerskega, Hoč. Z obiskom so lahko bili organizatorji zelo zadovoljni, saj se je oblačno jutro razvilo v prijazen sončen popoldan.

Start je bil v gostišču Firšt, kjer je udeležence dvakrat pozdravil predsednik PD Solčava **Edvard Ikoč**. Možen je bil tudi ogled arheološke zbirke, odprte za javnost 16. junija letos. Na kontrolni točki pri Selišniku (p. d. Strevcu) pri cerkvi Sv.

Duha so tri članice UO PD Velenje (Irena, Jožica, Darja) več ur skrbele za evidenco v posebno vpisno knjigo, izdajanje in potrjevanje izkaznic ter posredovanje informacij. Na tej točki je zbrane udeležence pozdravil tudi župan Luč **Mirko Zamernik**. Nadaljnja pot je vodila mimo turistične kmetije Štifter (p. d. Rogar) in dalje do znamenite Potočke zijalke na nadmorski višini 1700 metrov, kjer je **prof. Srečko Brodar** pri izkopavanjih v letih 1928 do 1935 našel dragocene sledi človeka (koščeno in kremenasto orodje) in jamskega medveda (več sto okostij) iz stare kamene dobe.

Cetrti Brodarjev pohod, na katerem še ne pobiramo prijavnine, bo drugo soboto v oktobru, torej 11. oktobra 1997. Vabljeni!

Obenem zahvala ministrstvu za šolstvo in šport za več oblik brezplačne propagande.

Miroslav Žolnir

Večer planinskih in narodnih pesmi

V okviru prireditve ob prvem prazniku Občine Rogatec od 1. do 6. septembra 1996 je PD »Sloga« Rogatec organiziralo »Večer planinskih in narodnih pesmi«. Povabili smo glasbeno pevsko skupino »Strune izpod Pece« iz Mežice. Osem deklet z mentorico **Mari Dretnik**, ki jih je spremljala na citrah, nam je v svojem polurnem programu najprej zapelo domače in nekaj tujih narodnih pesmi, vmes pa nam je doma-

Foto: Iztok Kodrič

čin **Rade Lazar** predstavil svojo mojstrsko igro na citrah.

V drugem delu prireditve so gostje k petju pozvale tudi občinstvo in vzdušje se je tako ogrelo, da predlogov pesmi kar ni hotelo zmanjkati. Znanim planinskim in narodnim napevom je pritegnila kar cela dvorana. Na koncu smo ugotovili, da toliko Rogatčanov na kupu še nikoli ni skupaj prepevalo tiste »Pod rožnato planino«, pa še mnogo drugih znanih pesmi. Tudi same gostje in obiskovalci prireditve smo odhajali s prijetnim občutkom, da smo preživeli en lep večer.

Irena Roškar

Orientacijska liga 1996/97

Po zelo dobro obiskanem in organiziranem odprtem prvenstvu Slovenije v orientaciji »Dobrič '96« (organizator Mladinska komisija Savinjskega MDO, start na Polzeli in Smartnem ob Paki, cilj na Gori Ojki) se je nadaljevalo prvenstvo v orientacijski ligi 1996/97. Tokrat so se ekipe zbrale na Ponikvi pri Žalcu, kjer je mladinski odsek PD Žalec pripravil drugo tekmo. Traser prog **Matjaž Žohar** je pripravil tri različne proge, ki so nekaterim ekipam povzročile precej težav. Tekmovanja se je od 51 prijavljenih ekip udeležilo 44 ekip s skupaj okrog 130 udeleženci, prišle pa so ekipe iz planinskih društev Braslovče, Ljubno ob Savinji, Slivnica pri Celju, Šoštanj, Vinska gora, Vojnik, Zabukovica in Žalec. V kategoriji A (planinci do 6. razreda OŠ) je nastopilo 13 ekip, zmagali so predstavniki PD Šoštanj, v kategoriji B (mladi planinci 7. in 8. razreda OŠ) je med enajstimi ekipami zmagala ekipa Žalca. Najtežjo proggo so morali premagati tekmovalci v kategoriji C (mladinci - 9 ekip) in D (člani do 40 let - 3 ekipe). V obeh kategorijah sta zmagali ekipe iz PD Vinska gora. Pri veteranih v E kategoriji je nastopilo pet ekip, zmagala je ekipa PD Braslovče, med dvema družinskih ekipama v F kategoriji pa je slavila planinska družina iz Žalca. Organizator je za vse udeležence pripravil brezplačno malico, vse ekipe so prejele diplome, zmagovalci pa praktične nagrade, ki jih je prispevala Semenarna Ljubljana, enota Celje.

Tudi po drugi tekmi orientacijske lige 1996/97 vodi PD Žalec, sledijo pa PD Braslovče, PD Zabukovica in PD Šoštanj. Orientacijska liga se bo nadaljevala spomladi naslednje leto.

Bogomil Polavder

Novi vodniki B kategorije

Letos je Odbor za planinske vodnike izvedel še drugi tečaj za pridobitev kategorije B, to je vodenje po zahtevnih in zelo zahtevnih poteh.

Tečaj je potekal od 5. do 7. septembra v domu v Tamarju, kjer nudi poseben gostinski prostor dobre pogoje za delo in predavanja, skale in pečevje v neposredni bližini pa dokaj dober teren za praktično delo. Tečaja se je udeležilo 12 kandidator. Prvi večer je bila obdelana priprava in izvedba ture skupaj z napotki za izdelavo seminarske naloge. Drugi dan so se pogovorili o psihologiji vodenja v zahtevnejšem svetu, saj se vodnik na takih poteh srečuje z novimi težavnejšimi psihološkimi momenti. Nato so tako v soboto kot tudi v nedeljo inštruktorji pokazali vse elemente, ki jih mora vodnik B kategorije obvladati. Snov so razdelili na pet delavnic, tečajniki pa so se menjavali. Vsak tečajnik je imel možnost izvesti celotno tehniko. Večina udeležencev je poznala večino elementov še s tečaja A, tako da je bilo vse skupaj bolj osvežitev, ponavaljanje in dopolnitev. Nekateri starejši vodniki pa so morali na novo osvojiti znanja iz vrhne tehnike. Nekaj elementov, ki so jih vadili: omot, improviziran plezalni pas, navezava na plezalni pas, sidrišče, varovanje okoli bokov, varovanje s polbičevim vozlom, varovanje z osmico, izdelava horizontalne in vertikalne vrhne ograje v kopnem ter gibanje ob njej, spust v Dulferjevem sedežu, spust z osmico in še kaj. Vodja republiškega tečaja je bila **Marinka Koželj Stepic**, inštruktor planinske vzgoje, ki je podala temi psihologija vodenja ter priprava in izvedba izleta. **Bojan Pollak**, gorski vodnik, je teoretično osvežil temo tehnika gibanja. Praktično delo so vodili **Vlado Habjan**, alpinist in vodnik PZS, **Vasja Jerovšek**, gorski reševalec in vodnik PZS, **Drago Metljak**, alpinistični inštruktor in vodnik PZS, **Bojan Pollak** in **Marinka Koželj Stepic**.

Začetek izpitov je bil 11. oktobra zvečer v Koči na Kokrskem sedlu. Najprej je bilo pisno preverjanje znanja v obliki testov. Takoj zatem so inštruktorji pregledali teste in sledil je ustni zagovor za tiste kandidate, ki so pri pisnem preverjanju pokazali premalo znanja. Rezultati so bili presenetljivo dobri, saj ni imel nihče zagovora iz teme gibanja in le nekateri iz teme psihologija vodenja. V soboto, 12. oktobra, je bila izpitna tura, ki je potekala po opuščeni poti na Kalško goro in nato čez Kalce mimo lovske kočice do Žagane peči. Kandidati so bili razdeljeni v tri skupine. Z vsako je bil inštruktor, ki je »odigral« nekaj nevšečnosti in jih je trenutno vodeči kandidat moral reševati. Vsak kandidat je vodil eno do dve uri. Nevšečnosti so bile pomanjkljiva oprema, bolezen, nezgoda, samovoljna zapustitev skupine, strah, nevarnost padajočega kamenja in podobno. Da je bilo reševanje teh nevšečnosti še zahtevnejše, je pripomoglo vreme, saj je bilo megleno in hladno. Tura je bila točno taka, kot se lahko dogodi vodniku B kategorije. Na poti naleteli na potrgane jeklenice, skale so bile vlažne in proti vrhu rahlo poledenele. Tedaj mora vodnik res pokazati bogato znanje, ki si ga je pridobil že na tečaju A kategorije, nato pa še dodatno iz psihologije vodenja in tehnike gibanja.

Na koncu ture je bila analiza po posameznih skupinah in še za celoto. Inštruktorji so ugotovili, da je bila ta skupina kandidatov do sedaj daleč najboljša. Vsi so zelo dobro obvladali elemente vrhne tehnike in jih tudi glede na trenutno situacijo znali uporabiti. Prav tako so bili dobri rezultati pisnih testov, nadpovprečno so bile dobre tudi seminarske naloge. Novi pripravniki za vodnike kategorije B pa so povedali, da je bil tečaj sicer zelo zgoščen, a so inštruktorji znali organizirati delo tako, da so z lahkoto sledili. Zlasti so pozdravili praktično delo, ki je potekalo v nekajdnevnih delavnicah in je bilo moč predelati vso predvideno snov. Na izpitni turi so sodelovali kot inštruktorji **Marinka Koželj Stepic**, **Marjan Kregar**, gorski vodnik, in **Bojan Pollak**.

Novost za oskrbo planinskih domov in postojank:

JUBILEE®

Chocostick (35 g) 225/1 za vroči ali hladni čokoladni napitek; izdelek že vsebuje mleko, dodati je potrebno še 1,5 dl vroče oz. hladne vode.

Rok uporabe: 18 mesecev.

Cena kartona 225/1: 15.000 SIT + p. d.

Pasirani fižol (suh) za pripravo 3,5 kg fižola. Čas kuhanja približno 20 minut. Uporabno za fižolovo juho, pašta fižol, matevža.

Rok uporabe: 24 mesecev.

Cena 1 kartona 24/1: 11.000 SIT + p. d.

UNIVERZAL COMMERCE d. o. o.

Novo Polje c. IV/1

tel. 061/1404-013, 447-562

Novi vodniki - pripravniki za kategorijo B so **Darko Bernik**, **Peter Kvas** in **Marija Magajne** - PD Ljubljana Matica, **Tomaž Drolc**, **Katja Tabernik** in **Brane Zamernik** - PD Kamnik, sekcija Komenda, **Jože Hudelja**, **Janez Jerman** in **Zdravko Kunič** - PD Črnomelj ter **Marko Primar** in **Tomaž Stražar** - PD Polje.

Novim vodnikom B kategorije čestitamo in želimo uspešno opravljanje pripravniške dobe in nato kar najbolj prijetno vodenje in prelepi gorski svet!

Marinka Koželj Stepic

Lubnikarjev je vedno več

Minilo je 21. Lubnikarjevo leto kluba Lubnikarjev, ki je bil eden od prvih takih klubov v Sloveniji. Tu in tam je potem nastal kakšen nov, v zadnjem času pa je prava poplava podobnih društev in klubov, v katerih tekmujejo, kdo bo večkrat prišel na določen vrh ali do koč.

V klubu Lubnikarjev, ki deluje v okviru planinskega društva Škofja Loka, in toliko pomembna tekmovalnost, ampak člane družijo rekreacija, družabnost in zdrav način življenja, pa tudi pravičen odnos do varstva narave. Pogoje je le, da se v posebno knjigo Lubnikarjev vsak pohodnik vpiše letno vsaj 15-krat.

Na svojem vsakoletnem srečanju, ki so ga tokrat imeli v soboto, 19. oktobra, v planinskem domu na Lubniku, so ugotovili, da je pogoje za Lubnikarje izpolnilo 349 pohodnikov, kar je devet več kot lani. Najmlajša je triletna **Metka Strel** iz Škofje Loke, najstarejši pa je **Franjo Klemenc** iz Ljubljane, ki je že dopolnil 86 let in je v zadnjem letu opravil 52 vzponov na Lubnik.

Ob tej priložnosti so med drugim podelili tudi priznanja desetim jubilarantom, in sicer petim za desetletno in petim za dvajsetletno zvestobo med Lubnikarji.

Nekateri brez Lubnika ne morejo, zato se nanj povzpnejo vsak dan,

če je potrebno tudi večkrat. Tako je med ženskami rekorderka **Marija Malovrh** iz Škofje Loke s 386 vzponi. Super rekorder pa je **Jurij Stančar**, prav tako iz Škofje Loke, ki je v zadnjem letu opravil 732 vzponov na 1025 metrov visoki Lubnik. To pa je, kot pravijo nekateri Lubnikarji, že pretiravanje.

Vsak ima svoje veselje, zakaj ga ne bi imeli tudi Lubnikarji!

Franci Erzlin

Osmi pohod po poteh Andraža

V nedeljo, 13. oktobra, je bil že osmi pohod po poteh Andraža. Na startu pri osnovni šoli se je zbralo 73 pohodnikov. Pot je vodila na sever do konca naselja Andraž, nato na vzhod čez naselje Ložnico mimo Novin, kjer imajo jahalne konje, mimo rova opuščenega rudnika boksita in po delu Andraške poti mimo Jelena do Vage, kjer je bil postanek (KT A in Š). Šli smo mimo Zg. Koška in po delu Šaleške poti, z nje pa smo krenili na vrh Sevčnika. Pod novim rezervoarjem je bil daljši postanek, kjer so postregli s pečnim kostanjem. Od tu smo se spuščili čez Podsevčnik v dolino potoka Ložnice in se dvignili mimo Kovača do šole. Prvi udeleženci pohoda so dobili bronaste značke, za petkratno udeležbo pa srebrne. Naslednje leto bosta še dva pohoda (13. 4. in 12. 10. 1997) od prvotno obljubljenih 10, toda hoja se bo še nadaljevala.

B. J.

Mali oglasi

Odкупim prvo izdajo knjige **dr. Mihe Potočnika** Srečanja z gorami.

Bojan Pograjc, Ljubljana
Petrovičeva 21,
tel. 061/443-671

Dne 14. julija 1996 sem na poti s Kranjskih Ledin čez Savinjsko sedlo našla sončna očala. So last enega od dveh planincev s Štajerske, ki sta iz koč na Ledinah odšla pred mano. Lastnik naj pokliče na tel. številko 069/57-147.

Metka Recek,
9262 Rogoševci 5

alpina® trekking - korak naprej...

Trekking obutev odlikujejo naslednje lastnosti:

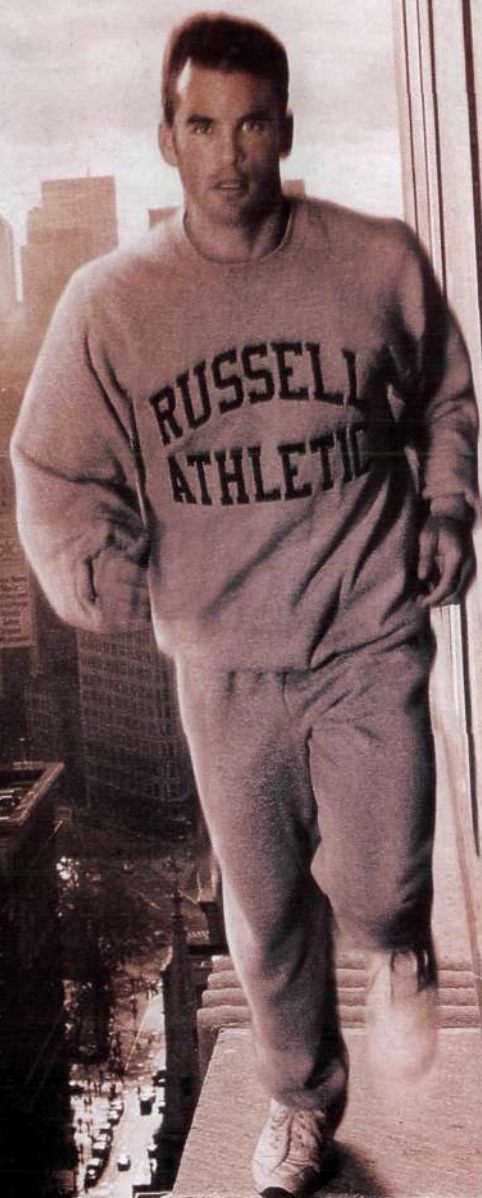
- 1.) Posebno oblikovana moška in ženska kopita.
- 2.) Anatomsko oblikovana gležnjica.
- 3.) Mehak in pravilno oblikovan jezik.
- 4.) Klima sistem za pravilno dihanje nog.
- 5.) Ojačana prednja kapica.
- 6.) Anatovski opetnik.
- 7.) Ojačan notranjik.
- 8.) Anatomsko oblikovana steljka.
- 9.) PU vmesni podplat za ublažitev udarcev in nudi anti-pronacijsko in supinacijsko oporo.
- 10.) Vibram podplat zagotavlja optimalni oprijem.

ALPINA d.d. Žiri, Strojarska 2, 4226 ŽIRI / tel.: 064 691 461, fax: 064 692 163

**RUSSELL[®]
ATHLETIC**

RUSSELL ATHLETIC
IS THE OFFICIAL CLOTHING SUPPLIER TO
THE RUSSIAN ATHLETIC ASSOCIATION
1997-2000

A declaration RUSSELL ATHLETIC, EST. ALEXANDER CITY ALABAMA U.S.A.
of INDEPENDENCE

since 1902

dnji zastopnik za Slovenijo: TREND d.o.o., 4220 Skofja Loka, Podlubnik 235 • PE Ljubljana, 1000 Ljubljana, Leskoškova 4, telefon: 061/448 24